

4211- 42-d
BELÜGYMINISZTERIUM

Szám: 10—21/40/1987.

HK: 12/1990. BM ut.

Iktató szám: I-76/36/1987	
Erkezett: (Büzsé-nyel)	Lap: száma: 12 Ekező: 12
Ugyintéző:	Iktató szám:

A
MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG
BELÜGYMINISZTERÉNEK
40/1987. számú
UTASÍTÁSA

Budapest, 1987. évi december hó 17-én.

Leírás
1. rész

A
MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG
BELÜGYMINISZTERÉNEK
40 / 1987. számú
UTASÍTÁSA

Budapest, 1987. évi december hó 17-én.

UTASÍTÁS
1987. évi
BELLÉNYMINISZTERNÉK
MAGYAR REPÜLTÉRSZÉK

1987. évi január 1. napján

Szám: 10—21/40/1987.

**A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG
BELÜGYMINISZTERÉNEK**

40/1987. számú

U T A S Í T Á S A

a bűnügyek rendőrségi nyomozásáról

Budapest, 1987. évi december hó 17-én.

A bűnügyek rendőrségi nyomozásának szabályozására a büntető eljárásról szóló, az 1979. évi 4. és 11. számú, az 1983. évi 25. számú, az 1984. évi 20. számú törvényerejű rendeletekkel és az 1987. évi IV. számú törvénnyel módosított 1973. évi I. törvény (a továbbiakban: Be.) 404. §-ának (3) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján a legfőbb ügyésszel egyetértésben kiadom az alábbi

u t a s í t á s t :

I. Fejezet

A NYOMOZÓ HATÓSÁG

A nyomozó hatóságok jogállása

1. A Belügyminisztérium nyomozó hatóságai központi, területi, továbbá (területi) helyi nyomozó hatóságokra, a nyomozó hatóságok — szakmai feladataiknak megfelelően — nyomozó szervekre tagozódnak.

2. A központi nyomozó hatóság a Belügyminisztérium, a területi nyomozó hatóság a rendőr-főkapitányság, a (területi) helyi nyomozó hatóság a rendőrkapitányság.
3. A központi nyomozó szervek:
 - a) a Belügyminisztérium Vizsgálati Osztálya,
 - b) a Belügyminisztérium Országos Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: BM ORFK) Bűnügyi Csoportfőnökség Bűnüldözési, Népgazdaság- és Társadalmi Tulajdonvédelmi, Vizsgálati (a továbbiakban: bűnügyi) osztályai,
 - c) a BM ORFK Közbiztonsági és Közlekedési Csoportfőnökség Közlekedési Osztálya.
4. A területi nyomozó szervek:
 - a) a megyei (budapesti) rendőr-főkapitányságok állambiztonsági vizsgálati szervei,
 - b) a megyei (budapesti) rendőr-főkapitányságok bűnügyi osztályai,
 - c) a Budapesti Rendőr-főkapitányság Ifjúságvédelmi Osztálya,
 - d) a Budapesti Rendőr-főkapitányság Közlekedésrendszete,
 - e) a megyei rendőr-főkapitányságok közbiztonsági és közlekedési osztályai.
5. A (területi) helyi nyomozó szervek:
 - a) a rendőrkapitányságok bűnügyi osztályai, csoportjai,
 - b) a rendőrkapitányságok közbiztonsági és közlekedési osztályai, csoportjai,
 - c) a Dunai Vízügyi Rendőrkapitányság (Budapest).
6. A nyomozó hatóságok a Be. 16. §-ának (1) bekezdésében meghatározott feladataikat a hatáskörüknek és illetékes-

ségüknek megfelelően a belügyminiszter, az államtitkár, az állambiztonsági miniszterhelyettes, a BM országos rendőrfőkapitány, a megyei (budapesti) rendőrfőkapitány, valamint a rendőrkapitány (a továbbiakban: a nyomozó hatóság vezetője) alárendeltségében és irányításával végzi.

7. A nyomozó szerv vezetője a nyomozás lefolytatására hajtáskörrel és illetékességgel rendelkező állambiztonsági, bűnügyi vagy közbiztonsági és közlekedési szervek vezetéséért közvetlenül felelős parancsnok (osztály-, alosztály- vagy csoportvezető).
8. A nyomozó hatóság tagja a nyomozó hatóság hivatásos állományába tartozó vagy a nyomozó hatósághoz vezényelt hivatásos állományú belügyi dolgozó, akit a nyomozó szerv vezetője a nyomozás vagy egyes nyomozási cselekmények teljesítésével megbíz.
9. A nyomozó hatóság tagja köteles a rábízott nyomozást vagy nyomozási cselekményt a jogszabályok, valamint a bűnügyek nyomozására kiadott belügyi rendelkezések és iránymutatások, továbbá a nyomozó szerv vezetőjének utasítása szerint teljesíteni.
10. A rendőri nyomozó hatóság tagjának kell tekinteni a hajtáskörrel és illetékességgel rendelkező nyomozó hatósághoz együttes nyomozási cselekmények foganatosítása végett a vám- és pénzügyőrségtől vezényelt vagy e célból esetileg megbízott pénzügyőrt is.
11. Több nyomozó hatóság vagy nyomozó szerv állományából történő vezénnyelssel szervezett nyomozó csoport vezetője a csoportba beosztott rendőröknek a Magyar Népköztársaság Rendőrsége Szolgálati Szabályzata (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 192. pontja értelmében szolgálati előjárója. A nyomozó csoport vezetőjének jogkörét — az adott ügy nyomozása során — az illetékes nyomozó hatóság vezetője a 17., 18. és 19. pontban foglaltak figyelembe vételével írásban határozza meg. E jogkörének gyakorlása során a nyomozás teljesítésével kapcsolatosan a vám- és pénzügyőrségtől együttműködésre vezényelt pénzügyőrt csak a vám- és pénzügyőrség nyo-

mozó hatásainak hatáskörébe tartozó nyomozási cselekmények fogantatásával bízhatja meg.

12. Az ügyeleti szolgálat vezetőjének — az ügyeletesnek — az ügyeleti szolgálat ellátásával kapcsolatos bűnügyi feladatait, a forrányomon-üldöző, továbbá a készenléti-ügyeleti csoport vezetőjének jogkörét a nyomozó hatóság vezetője intézkedésben állapítja meg.

A nyomozó hatóság és a nyomozó szervek irányítása, vezetése

13. A nyomozó hatóság vezetője az alárendeltségében működő nyomozó szervek jogpolitikai elveknek megfelelő törvényes és szakszerű működése biztosítása céljából köteles
 - a) a bűnügyi nyomozások törvényességére, szakszerűségére és eredményességére vonatkozó információkat összegyűjteni, azokat folyamatosan elemezni és értékelni,
 - b) a nyomozó hatóságok tevékenységére vonatkozó rövidtávú tervek jóváhagyásáról dönteni, illetve a hosszabb távú terveket kidolgozni,
 - c) a nyomozó szervek közötti helyes munkamegosztást kialakítani és a szükséges koordinációt megszervezni,
 - d) törvénysértés észlelése esetén, vagy ha valamely nyomozó szerv szakszerűtlenül, illetve nem a kívánt eredménnyel működik, a szükséges szervezeti vagy személyzeti intézkedéseket fogantatni,
 - e) a nyomozó szervek munkáját rendszeresen ellenőrizni.
14. A központi és a területi nyomozó hatóság vezetője e jogállásából származó jogkörét helyetteseivel, illetve az alárendeltségében működő szakmai szervek vezetőivel megosztva gyakorolhatja.
15. A (területi) helyi nyomozó hatóság vezetője e jogállásából származó jogkörét — a közvetlen nyomozásirányítási feladatok kivételével — személyesen gyakorolja.

16. A nyomozás törvényességéért és szakszerűségéért a nyomozó hatóság tagja és a nyomozó szerv vezetője a szolgálati rendben meghatározottak szerint, a nyomozó szerv törvényes és szakszerű működéséért a nyomozó szerv vezetője felelős.
17. A nyomozó szerv vezetője a törvényesség és szakszerűség biztosítása érdekében köteles
- a) a bizonyítás tárgyának meghatározására,
 - b) a nyomozás kereteinek kijelölésére,
 - c) a nyomozási taktika, illetve az egyes nyomozási cselekmények foganatosítására vonatkozó taktikai elgondolások meghatározására, illetve jóváhagyására,
 - d) a nyomozási terv jóváhagyására, módosítására,
 - e) a feljelentés kiegészítésének elrendelésére, illetve az ennek során végrehajtandó feladatok meghatározására,
 - f) a nyomozás elrendelésére és megtagadására, illetve a nyomozás-megtagadás kezdeményezésére,
 - g) a nyomozás határidejének megállapítására,
 - h) egyes nyomozási cselekmények elrendelésére,
 - i) a nyomozó hatóság hatáskörébe tartozó határozatok meghozatalára és kiadmányozására, az ügyészség hatáskörébe tartozó nyomozás-megszüntetés kezdeményezésére,
 - j) az őrizetbevétel elrendelésére és megszüntetésére,
 - k) az előzetes letartóztatás, a lakhelyelhagyási tilalom, valamint az ideiglenes kényszergyógykezelés elrendelésének és megszüntetésének kezdeményezésére,
 - l) a nyomozás törvényességének és szakszerűségének ellenőrzése, jogsértés esetében fegyelmi vagy büntető eljárás kezdeményezésére,
 - m) az ügyész nyomozás törvényessége feletti felügyeleti tevékenységének elősegítésére, a nyomozással összefüggő ügyészi utasítások végrehajtására, illetve a végrehajtás biztosítására.

18. A nyomozó szerv vezetője közvetlen nyomozásirányítási feladatainak teljesítése során a nyomozó hatóság vezetőjének jogkörében jár el. Gyakorolja mindazon jogokat és teljesíti mindazon kötelezettségeket, amelyeket a Be. a nyomozó hatóságra vagy a nyomozó hatóság vezetőjére nézve előír.
19. A nyomozó szerv vezetője e jogállásából származó jogkörét a kinevezett alparancsnokokkal megoszthatja. Nem ruházhatók azonban át az alparancsnokokra a nyomozó szerv vezetőjének a 17. pont i), j), k) alpontjában meghatározott kötelezettségei. A nyomozó szerv vezetőjének távollétében jogkörét helyettese vagy a nyomozó hatóság vezetője által a helyettesítéssel megbízott veszi át.
20. A nyomozó szerv vezetőjét illető jogkör megosztása a nyomozó szerv vezetőjének a nyomozó szerv egészének törvényes és szakszerű működéséért fennálló felelősségét nem érinti. Egyebekben e felelősség a jogkör megosztásának módjától függ, amelyre nézve a nyomozó hatóság vezetője az ügyrendben köteles rendelkezni.
21. A nyomozó szerv szakmai irányítását — szakmai feladatainak megfelelően — a felettes nyomozó hatóság nyomozó szerve útján látja el.
- A (területi) helyi nyomozó szervek szakmai irányításáért a 4. pontban felsorolt területi nyomozó szervek felelősek. A területi nyomozó szervek szakmai irányítását a 3. pontban felsorolt központi nyomozó szervek végzik.
22. A szakmai irányítást végző nyomozó szerv feladata, hogy hatáskörének és illetékességének megfelelően
- a) ellenőrizze a nyomozó szervek tevékenységének törvényességét, szakszerűségét és időszerűségét, a jogalkalmazás jogpolitikai elveinek érvényesülését,
 - b) irányításával segítse elő a nyomozási gyakorlat egységét,
 - c) gondoskodjon a bűnüldözési feladatok összehangolásáról,
 - d) határozza meg a bűnüldözés stratégiai feladatait.

23. A szakmai irányítást végző nyomozó szerv tagja a 22. pontban meghatározott feladatok ellátása érdekében köteles

- a) a nyomozó szerv által teljesített nyomozások törvényességét és szakszerűségét, egyedi ügyekben és a nyomozó hatóság tevékenységének egészét illetően ellenőrizni,
- b) a nyomozó szerv vezetőjét az észlelt hibák, fogyatékosságok és törvénysértések megszüntetésére felhívni, illetve ezekről a nyomozó hatóság vezetőjét tájékoztatni,
- c) a nyomozó hatóság tagja vagy vezetője, illetve a nyomozó szerv vezetője büntető vagy fegyelmi felelősségének kivizsgálását kezdeményezni,
- d) a nyomozó szerv vezetőjének munkáját jogi, jogpolitikai, kriminalisztikai útmutatásokkal segíteni,
- e) a jogszabályok érvényesülését, társadalmi hatását figyelemmel kísérni, szükség esetén a jogszabályok felülvizsgálását, illetőleg új jogszabályok alkotását kezdeményezni.

24. A szakmai irányítást végző nyomozó szerv vezetője jogosult

- a) a nyomozó szerv vezetőjét az ügyész által még felül nem bírált határozatának hatályon kívül helyezésére, továbbá új határozat hozatalára utasítani,
- b) ezzel összefüggésben a bizonyítás tárgyát és a nyomozás kereteit kijelölni,
- c) a nyomozó szerv vezetőjét vagy tagját a törvénysértés azonnali megszüntetésére vagy annak érdekében a szükséges intézkedésekre utasítani.

25. A körzeti megbízott által folytatott nyomozás szakmai irányítását a rendőrkapitányság bünyügyi osztálya a 22. pont a), b) és c) alpontjában meghatározottak szerint végzi. A bünyügyi osztály vezetője vagy a jogkörében eljáró alparancsnok e feladata teljesítése során ellátja a körzeti megbízott által folytatott nyomozás végrevízióját is.

26. A szakmai irányítást végző nyomozó szerv ellenőrzésének megállapításait, a szakmai irányítást végző nyomozó szerv vezetőjének a 24. pontban meghatározott utasításait a nyomozó szerv vezetője köteles tudomásul venni, illetve végrehajtani.
27. Ha a nyomozó hatóság vezetője a szakmai irányítást végző nyomozó szerv vezetőjének megállapításával vagy utasításával nem ért egyet, előterjesztést tehet a felettes nyomozó hatóság vezetőjéhez. Az előterjesztésnek nincs halasztó hatálya.
28. Az előterjesztés elbírálására jogosult vezető az előterjesztést nyolc napon belül elbírálja és döntéséről mind az előterjesztőt, mind a kifogásolt megállapítást tévő, illetve utasítást kibocsátó szakmai irányítást végző nyomozó szerv vezetőjét értesíti.

A nyomozó hatóság tagjainak kizárása

29. Nem vehet részt a nyomozásban a nyomozó hatóságnak az a tagja vagy vezetője, akivel szemben a Be. 35. §-a (1) bekezdésének a), b), c) pontjában, valamint a Be. 38. §-ának (1) bekezdésében meghatározott kizárási ok áll fenn.
30. Nem teljesítheti a nyomozást — az országos hatáskörű nyomozó szervek kivételével — a nyomozó hatóság abban az esetben, ha a Be. 35. §-a (1) bekezdésének a) pontjában foglalt kizárási ok a nyomozó hatóság, illetőleg a nyomozó szerv vezetőjével szemben áll fenn.
31. Ha a 29. pontban említett kizárási ok az adott ügy tekintetében a szakmai irányítást végző nyomozó szerv vezetőjével vagy tagjával szemben áll fenn, a 23. és 24. pontban rögzített szakmai irányítási feladatokat nem láthatja el. Ez esetben a szakmai irányítást az illetékes vezető által kijelölt más szerv, illetőleg a szakmai irányítást végző nyomozó szerv más tagja végezheti.
32. Nem kizárási ok, ha a büntető eljárás a nyomozó hatóság tagjának a hivatali hatáskörében tett feljelentése alapján indult, kivéve, ha a feljelentést tevő a sértett.

33. A szakmai irányítást végző nyomozó szerv tagja és vezetője kizárásával kapcsolatban a nyomozó hatóság tagjának, vezetőjének kizárására vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.
34. A jegyzőkönyvvezetőre a nyomozó hatóság tagjának kizárására vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.
35. A nyomozó hatóság tagja — ha a vele szemben fennálló kizárási okot maga jelentette be — bejelentése elintézéséig az ügyben nyomozási cselekményt nem fogantathat.
36. Ha a nyomozó hatóság tagja a kizárási okot nem maga jelentette be, a bejelentés elintézéséig az ügyben eljárhat, azonban a halaszthatatlanul sürgős esetet kivéve kényszerintézkedést nem alkalmazhat.
37. Ha a nyomozó hatóság tagja a kizárási okot nem maga jelentette be, korlátozás nélkül eljárhat, ha a bejelentő a kizárás megtagadása után az eljárás ugyanazon szakaszában kizárásra irányuló újabb bejelentést tesz.
38. A nyomozó hatóság vezetője a nyomozó hatóság tagjával szemben bejelentett kizárási okot saját hatáskörében elbírálja, s egyben intézkedik a nyomozó hatóság más tagjának vagy az alárendeltségében levő más nyomozó szerv kijelöléséről. Ennek hiányában a felettes nyomozó hatóság vezetőjéhez fordul.
39. A nyomozó hatóság, illetőleg a nyomozó szerv vezetője a vele szemben fennálló kizárási okot — a szolgálati út betartásával — a felettes nyomozó hatóság vezetőjének köteles jelenteni.
40. A nyomozó hatóság vezetője által bejelentett vagy az őt érintő kizárás kérdésében a felettes nyomozó hatóság vezetője dönt. Ha az érintett vezető a kizárást indokoltnak találja, más nyomozó hatóságot bíz meg a nyomozás teljesítésével.

41. A kizárási ok bejelentésének elmulasztásáért vagy késedelmes teljesítéséért a nyomozó hatóság tagja, vezetője, a nyomozó szerv vezetője, illetőleg a szakmai irányítást végző nyomozó szerv tagja vagy vezetője — ha ezért mulasztás terheli — fegyelmi és anyagi felelősséggel tartozik.

A nyomozás törvényessége feletti ügyészi felügyelet

42. A nyomozó hatóság és a nyomozó szerv vezetője köteles biztosítani a nyomozás törvényessége feletti ügyészi felügyelet gyakorlásához szükséges feltételeket (a továbbiakban: felügyelet).
43. A nyomozás elrendeléséről a felügyeletet ellátó ügyészt az elrendelés napját követő munkanapon, kiemelt bűncselekmények esetén soron kívül értesíteni kell.
44. A felügyeletet ellátó ügyész felhívására a nyomozás iratait be kell mutatni, a fogva tartott gyanúsítottat ügyészi kihallgatásra át kell kísérni. Az államtitokról és a szolgálati titokról szóló 1987. évi 5. számú tvr. 9. §-ának (2) bekezdése alapján az ügyész iratbetekintési joga kiterjed a bizonyítás tárgyához tartozó valamilyen tényt vagy körülményt igazoló — egyébként államtitokról szóló — iratokra is.
45. A nyomozás során a felügyeletet ellátó ügyészt az általa meghatározott nyomozási cselekmények időpontjáról kelő időben értesíteni kell.
46. A nyomozás során beszerzett újabb bizonyítékokról, korábban nem ismert olyan körülményekről, amelyek az ügy ténybeli vagy jogi megítélését befolyásolhatják, a fokozott felügyeletet ellátó ügyészt haladéktalanul tájékoztatni kell.
47. A nyomozó hatóság vezetője az ügyész utasítása ellen a felettes nyomozó hatóság útján nem halasztó hatályú előterjesztést tehet a felettes ügyésznél. Ha a felettes nyomozó hatóság vezetője az előterjesztést alaptalannak ta-

lálja, annak továbbításától eltekint és erről a nyomozó hatóság vezetőjét értesíti.

II. Fejezet

A BIZONYÍTÁS

A bizonyítás tárgya

48. A nyomozás során — az eljárás alapjául szolgáló bűncselekmény jogi minősítésétől függően — a bizonyítás tárgyává kell tenni a bűncselekmény tárgyi és alanyi elemeit, a büntető eljárási törvény alkalmazása, a polgári jogi igény elbírálása, továbbá a szülői felügyeleti jog megszüntetése szempontjából jelentős tényeket.
49. Fel kell tárni és bizonyítani kell mindazon tényeket, amelyek alapján kétséget kizáróan megállapítható a bűncselekmény jogi tárgya, a cselekmény helye, ideje, az elkövetés módja, eszköze, stádiuma (az előkészület, a kísérlet, a befejezett bűncselekmény), eredménye (különösen a bűncselekménnyel okozott kár, az elkövető által elért vagyoni előny, az elkövetési érték, az okozott — keletkezett — sérülés gyógytartama), az elkövetési magatartás és a bekövetkezett káros eredmény közötti okozati összefüggés; fel kell tárni továbbá a fő- és mellékbüntetések, valamint az intézkedések alkalmazása szempontjából releváns, illetőleg a bűncselekménnyel összefüggő és a jogpolitikai elvek szerint kiemelt figyelmet érdemlő szabálysértés valamennyi körülményét is.
50. Fel kell deríteni a bűncselekmény elkövetőjét, s a büntető eljárás során bizonyítani kell, hogy azt az eljárás alá vont követte el. A nyomozás során bizonyítani kell továbbá az elkövető bűnösségét, annak társadalomra veszélyességét jellemző tényeket, a cselekmény motivumát és célzatát, az elkövető felelősségének jellegét, mértékét, okát, a terhelő és mentő vagy a büntetőjogi felelősséget enyhítő és súlyosító körülményeket.

51. Az eljárási jogszabályok alkalmazása szempontjából jelentős ténynek kell tekinteni különösen
- a) a nyomozás megtagadásához,
 - b) a nyomozás megszüntetéséhez,
 - c) a nyomozás felfüggesztéséhez,
 - d) az illetékesség megállapításához,
 - e) a kényszerintézkedések elrendeléséhez,
 - f) a tanú vallomástétele akadályának megállapításához,
 - g) az idézéssel szembeni mulasztás megállapításához,
 - h) a rendbírság kiszabásához,
 - i) a szakértő kizárásához,
 - j) a nyomozó hatóság tagjának, vezetőjének kizárásához szükséges körülményeket.
52. A nyomozás során a polgári jogi igény érvényesítése érdekében meg kell állapítani és bizonyítani kell a polgári jogi felelősség fennállására, a polgári jog szabályai szerint megítélhető igény jogalapjára, valamint — lehetőség szerint — az igény összegszerűségére (különösen a bűncselekménnyel okozott kárérték nagyságára, a megtérítés anyagi lehetőségeire) vonatkozó tényeket, adatokat.
53. Ha a gyanúsított a gyermeke sérelmére szándékos bűncselekményt követett el és a szülői felügyeleti jog megszüntetésének van helye, a bizonyítás tárgyává kell tenni a kiskorú egyéniségét, értelmi fejlettségét és életviszonyait jellemző körülményeket is.
54. A bűnözés megelőzése érdekében fel kell deríteni a bűncselekmény elkövetését lehetővé tevő okokat és körülményeket.

A bizonyítás kerete és a nyomozás tervezése

55. A nyomozás tárgyilagossága, gyorsasága és a bizonyítás teljessége érdekében a nyomozás tervezése során meg kell határozni, hogy

- a) milyen körben, összefüggésben és részletességgel kell tisztázni a bizonyítás tárgyához tartozó tényeket,
 - b) a bizonyítás tárgyát alkotó tények megfelelő feltáráshoz milyen forrásból, milyen bizonyítási eszközöket kell felkutatni és biztosítani.
56. A nyomozó szerv vezetője a bonyolult ténybeli és jogi megítélésű vagy több nyomozó hatóság együttműködését, illetve nyomozó csoport létrehozását igénylő ügyekben készíttessen nyomozási tervet.
57. Nyomozási terv készíthető, ha a bűncselekmény törvényes és szakzerű bizonyítása ezt egyébként indokoltta teszi.
58. A nyomozási terv tartalmazza az eljárás tárgyként szolgáló bűncselekmény rövid leírását, az ismeretlen — vagy ismert — elkövetővel szemben folytatott büntető eljárás során végrehajtandó, a bizonyítás érdekében szükséges és lehetséges nyomozási cselekményeket, azok fogantatásának felelőssét és határidejét.
59. A nyomozási tervet a nyomozó szerv vezetője hagyja jóvá.

A bizonyítás eszközei

60. A nyomozó szerv felhasználhatja az állam- és közbiztonságról szóló 1974. évi 17. tvr., valamint a rendőrségről szóló 48/1984. (XI. 21.) MT számú rendelettel módosított 39/1974. (XI. 1.) MT számú rendelet, továbbá a rendőri munkára vonatkozó más jogszabályok alapján a bűncselekmények megelőzése, felderítése, illetőleg a büntetés hatálya alatt állók ellenőrzése során beszerzett bizonyítási eszközöket, adatokat is.
61. A bűncselekmények bizonyítása érdekében felhasználható a nyomozás elrendelése előtt
- a) a közrend és a közbiztonság megsértése vagy veszélyeztetése esetén az állampolgároktól kért — és a későbbi kihallgatást megalapozó — felvilágosítás,

- b) a rendőri megfigyelés és igazoltatás,
 - c) a gyanúsan viselkedő személyek személyazonosságának megállapítása és a velük kapcsolatban felmerült gyanúok tisztázása,
 - d) a veszélyes bűnözők, a pártfogó felügyelet vagy a rendőrhatalósági kényszerintézkedés hatálya alatt állók, szándékos bűncselekmény elkövetése miatt kiszabott szabadságvesztésből feltételesen szabadságra bocsátott, szigorított őrizetből, illetve javítóintézeti nevelésből ideiglenesen elbocsátott ellenőrzése,
 - e) az ügyben korábban lefolytatott államigazgatási eljárás,
 - f) gyanús járművek és csomagok átvizsgálása,
 - g) a felderítés érdekében fogatosított egyéb rendőri intézkedések
- során beszerzett bizonyítékok.

AZ ADATGYŰJTÉS

- 62. A bizonyító tények és a bizonyítékforrások felkutatása érdekében a nyomozó szerv adatgyűjtést folytathat.
- 63. Az adatgyűjtés során a nyomozó szerv tagja a feljelenített, illetőleg a bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személy kivételével, bárkitől felvilágosítást kérhet.
- 64. Az adatgyűjtés eredményéről jelentést kell készíteni.

A MEGFIGYELÉS

- 65. A nyomozó szerv a bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személyt, valamint a bűncselekménnyel kapcsolatba hozható járműveket, tárgyakat, helyiségeket, terep- és útvonalszakaszokat, objektumokat, eseményeket megfigyelés alá vonhat.

66. A megfigyelés eredményéről a nyomozó szerv eljáró tagja jelentést készít. A jelentés tartalmazza, hogy
- a) a megfigyelést milyen bűncselekmény felderítése kapcsán rendelték el,
 - b) ki vagy mi volt a megfigyelés tárgya, célja, indoka,
 - c) a megfigyelés mikor, milyen eredménnyel végződött.
67. A megfigyelésről szóló jelentéshez csatolni kell az abban foglaltakat igazoló fotó- vagy más képrögzítési technikával készült dokumentációt.

A KÖRNYEZETTANULMÁNY

68. A bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személy környezetének, személyiségének, életmódjának, kapcsolatainak, magatartásának, vagyoni és jövedelmi viszonyainak, a munkaviszonyával összefüggő körülményeinek megismerése, a bűncselekmény elkövetésében játszott szerepének feltárása, az elkövetés eszközének, a bűncselekményből származó dolgok felkutatásának, lefoglalásának vagy zár alá vételének előkészítése érdekében a nyomozó szerv környezettanulmányt készíthet.
69. A környezettanulmány készítésére és írásba foglalására nézve a 66. pontban írt rendelkezéseket kell alkalmazni.

A KRIMINÁLTECHNIKAI CSAPDÁK

70. A bűncselekmények sorozatos elkövetése esetén, azok megakadályozására, az elkövető leleplezése és a bűncselekmények bizonyítása érdekében — ha a gyanúsítható személyek köre behatárolható — a nyomozó szerv vegyszeres csapdát (a továbbiakban: csapda) telepíthet.
71. Csapda telepítéséhez kizárólag a BM ORFK Bűnügyi Technikai Intézete által a nyomozó hatóság rendelkezésére bocsátott, zárt, számozott csapda-anyagot szabad felhasználni. Egy tartályban elhelyezett csapdaanyag, vala-

- mint a telepített csapdatárgy egy alkalommal használható fel. A krimináltechnikai csapda alkalmazása során tilos az egészséget vagy a testi épséget veszélyeztető vagy károsító anyag használata.
72. A csapdát hatósági tanúk jelenlétében kell telepíteni. A felhasznált csapdaanyagból a helyszínen mintát kell biztosítani, amelyet a hatósági tanúk által hitelesített, zárt csomagolásban kell elhelyezni.
73. A csapda felügyeletére az elkövetők köréből kizárható személyt kell felkérni. Ha ezt önként vállalja, ki kell oktatni a csapda felügyeletének szabályaira.
74. A csapda telepítéséről jegyzőkönyvet kell felvenni. A jegyzőkönyv tartalmazza a telepítés helyét, idejét, a jelenlévő személyek adatait, az alkalmazott csapdaanyag számát, a csapdatárgy sajátosságait, a preparált bankjegyek sorozat- és sorszámát, a csapda felügyeletével megbízott személyi adatait és kioktatásának tényét. A jegyzőkönyvet a csapdatelepítő nyomozó és a bűnügyi technikus, a csapda felügyeletével megbízott személy, valamint a hatósági tanúk írják alá.
75. A csapda eredményes működése esetén soron kívül helyszíni szemlét kell tartani. A szemle során megfelelő technikai eszközök igénybevételel ellenőrizni kell mindazon személyeket, helyeket és dolgokat, akik, illetve amelyek a csapdaanyaggal érintkezésbe kerülhettek.
76. Ha a csapdaanyag jelenlétét az elvett vagy kicserélt, elhelyezésében megváltozott csapdatárgy egyedi jellegzetességei vagy más körülmények kellően nem bizonyítják, a csapdaanyag jelenlétének szakértői megállapítása érdekében a BM ORFK Bűnügyi Technikai Intézetet kell szakértőként kirendelni.
77. A csapda alkalmazása a nyomozás befejezéséig tarthat. A nyomozás befejezésekor vagy ha az alkalmazásától eredmény már nem várható, a csapdát hatósági tanúk és a csapda felügyeletével megbízott személy jelenlétében fel kell számolni és erről feljegyzést kell készíteni.

78. A bűncselekmény elkövetőjének leleplezése érdekében a nyomozó szerv nyomcsapdát, jelzőberendezéssel kombinált fototechnikai csapdát létesíthet. E csapdák telepítése és működése eredményének bizonyítása során a vegyszeres csapdára vonatkozó szabályokat a csapda jellegének megfelelő eltérésekkel kell alkalmazni.

A SZEMLE

79. A szemle tartása iránt (Be. 84. §) késedelem nélkül kell intézkedni, ha a késedelem a szemle tárgya, a fellelhető tárgyi bizonyítékok megváltozásának, illetve megsemmisülésének veszélyével fenyeget.
80. Az illetékes nyomozó szerv intézkedéséig minden rendőri szerv köteles gondoskodni a bűncselekménnyel összefüggő nyomok, illetve a helyszín érintetlenségéről. Biztosítani kell az élet, testi épség, valamint az anyagi javak mentését és megóvását.
81. A szemlénél jelen lehet, észrevételt tehet és indítványt terjeszthet elő a gyanúsított, a védő és a sértett, akiket a szemle helyéről és időpontjáról kellő időben értesíteni kell. Értesítésük csak akkor mellőzhető, ha a késedelem veszéllyel jár.
82. Súlyos — elsősorban ismeretlen tettes által elkövetett — élet elleni bűncselekmény helyszíni szemlájéről (különösen, ha a bűncselekményt több emberen, hivatalos személy, gyermek- vagy fiataalkorú sérelmére követték el, amennyiben a cselekményt az elkövetés után fedezték fel, továbbá ha valamely más körülmény, így főként a bizonyítás előrelátható nehézségei ezt indokoltá teszik) a nyomozás feletti felügyeletet ellátó ügyészt előzetesen értesíteni kell.
83. A szemlének mindenki köteles magát alávetni, a birtokában levő tárgyakat pedig a szemle céljából rendelkezésre bocsátani. Ez arra a személyre is vonatkozik, aki az ügyben a Be. 66. §-a alapján a tanúvallomás megtagadására jogosult.

84. A szemlérlől jegyzőkönyvet kell felvenni. Vétségi eljárás esetében jegyzőkönyv helyett jelentést lehet készíteni.
85. A helyszíni szemlével egyidejűleg a menekülő tettes (tettesek) felkutatására és elfogására — a forró nyomon üldözés szabályainak megfelelően — haladéktalanul intézkedni kell. A forró nyomon üldözés elrendelésének a jegyzőkönyvből ki kell tűnnie.

A NYOMOK ÉS ANYAGMARADVÁNYOK FELKUTATÁSA, ELŐHÍVÁSA, RÖGZÍTÉSE ÉS BIZTOSÍTÁSA

86. A nyomok, anyagmaradványok felkutatása, rögzítése és biztosítása során úgy kell eljárni, hogy azok kétséget kizáró módon a bűncselekmények tárgyi bizonyítékává válhassanak.
87. A helyszíni szemle vagy más nyomozási cselekmény foganatosításakor a felkutatott, előhívott nyomot, anyagmaradványt a hatósági tanúknak — szükség esetén technikai eszközök rendelkezésre bocsátásával is — be kell mutatni.
88. A nyomok és anyagmaradványok fényképen, fóliapapíron vagy hasonló tulajdonságú anyagon történő rögzítését, eredetben való biztosítását, illetve megmintázását a hatósági tanúkkal külön is közölni kell, és e műveleteket előttnük kell elvégezni.
89. A rögzített, eredetben biztosított vagy megmintázott nyomot vagy anyagmaradványt a helyszínen bűnjelcímke felhasználásával hitelesíteni kell. A bűnjelcímket az eljáró nyomozó (bűnügyi technikus) a helyszínen köteles aláírni és a hatósági tanúkkal aláíratni.
90. A bűncselekmény helyszínen talált holttestet ruházatával együtt lezárt, azonosító kísérőírral ellátott nylon fóliába vagy hasonló tulajdonságú anyagba helyezve kell további szakértői vizsgálatra elszállítani.

91. A nyomok és anyagmaradványok feltalálásának pontos, számmal is azonosított helyét, jellegzetességeik leírását, a rögzítés, az eredetben való biztosítás, illetve megmintázás tényét, a helyszíni szemléről vagy más nyomozási cselekményről készült jegyzőkönyvbe kell — vétségi eljárás esetén jegyzőkönyv helyett jelentésbe lehet — foglalni. A nyomok és anyagmaradványok feltalálásának helyét a jegyzőkönyvbe (jelentésbe) foglaláskor alkalmazott számozással egyezően, egyértelműen magyarázott jelek segítségével a helyszínvázlaton is fel kell tüntetni. Ugyanezen számozást kell alkalmazni a jegyzőkönyvhöz (jelentéshez) csatolt fényképmellékletben is.
92. Ha utóbb kiderül, hogy a nyom vagy az anyagmaradvány rögzítése nem sikerült, erről a jegyzőkönyvben alkalmazott számozásra hivatkozással feljegyzést kell készíteni.
93. A rögzített, eredetben biztosított, illetve megmintázott nyomokat és anyagmaradványokat a büntető eljárás során lefoglalt dolgok kezeléséről és nyilvántartásáról szóló 117/1984. (IK 12.) IM—BM—PM—Legf. Ü. számú együttes utasításban foglaltak szerint kell kezelni.
94. A nyomozó szerv rögzítheti vagy biztosíthatja a gyanúsított, illetve — ha a nyomozás érdeke ezt indokolttá teszi — beleegyezésével más személy bőrfelületének nyomait, vérének, illetve testvázadékanak, hajának és szőrzetének mintáját. A sértett, a tanú köteles tűrni a szakértői vizsgálatot és az azzal kapcsolatos mintavételt. A közreműködés jogosulatlan megtagadása esetén a Be. 81. §-ának (1) bekezdése szerint kell eljárni.
95. A ruhával fedett bőrfelületek nyomainak rögzítésére, testvázadék- és szőrzetminta vételére orvos-szaktanácsadót kell igénybe venni.
96. A szagnyom rögzítéséről az erre rendszeresített és a nyomozó szervek rendelkezésére bocsátott úrlapon jegyzőkönyvet kell felvenni. A szagnyomok felkutatása, rögzítése és biztosítása során a 86—95. pontban foglaltak szerint kell eljárni.

A BŰNÜGYI SZOLGÁLATI KUTYA ALKALMAZÁSA

97. Menekülő elkövető elfogása, menekülési útvonalának felderítése, a tárgyi bizonyítási eszközök felkutatása, valamint a szagazonosító eljárás lefolytatása céljából, bűnügyi szolgálati kutya alkalmazható.
98. A nyomkövetésről az erre rendszeresített és a nyomozó szervek rendelkezésére bocsátott úrlapon jegyzőkönyvet kell felvenni. A bűnügyi szolgálati kutya alkalmazásával felkutatott nyomok és anyagmaradványok, továbbá egyéb tárgyi bizonyítékok rögzítése, eredetben történő biztosítása, illetve megmintázása során a 86—95. pontban foglaltak szerint kell eljárni.
99. A nyomozó szerv a sértettől, tanúról és a gyanúsítottól beleegyezésükkel szagmintát vehet. Ha a sértett, a tanú vagy a gyanúsított a szagmintavételben való közreműködését megtagadja, úgy a nyomozó szerv a szagazonosítás lefolytatásához a szagnyomát hordozó ruhadarabjait, tárgyait köteles lefoglalni. A szagminta rögzítéséről az erre rendszeresített és a nyomozó szervek rendelkezésére bocsátott úrlapon jegyzőkönyvet kell felvenni.
100. A nyomozó szerv — beleegyezésükkel — szagmintát vehet a 99. pontban fel nem sorolt személyekről is, ha azt a nyomozás érdeke indokolja.
101. A bűncselekmény helyszínén rögzített szagnyom, illetve a gyanúsítottól, továbbá más személyről vett szagminta alapján a nyomozó szerv bűnügyi szolgálati kutya alkalmazásával szagazonosítást végezhet.
102. A szagazonosítást az erre a célra kialakított zárt helyiségben kell lefolytatni. A szagazonosítási eljárásról a nyomozó szerv értesítheti a gyanúsítottat és védőjét.
103. A szagazonosításra kihelyezett, a helyszínen biztosított szagnyomot vagy személyi szagmintát tartalmazó üveg-tartályt, valamint a hitelesítő bűnjelcímekét az indokolt esetben alkalmazott hatósági tanúknak be kell mutatni,

és csak ezt követően lehet felbontani. Ha a vélt gyanúsított szagát a kutya nem azonosította, az üveget későbbi azonosítás végett az azonosításon résztvevők előtt ismételtelen le kell zárni és hitelesíteni kell. Hasonlóan kell eljárni a helyszíni szagnyomokkal is.

104. A szagazonosításra kihelyezett öt üvegtartályból négyben idegen személytől származó, de nem zavaró szagot őrző textiliát kell elhelyezni.
105. A szagazonosítást a kihelyezett üvegtartályok sorrendjének változtatásával legalább ötször kell megismételni. A szagazonosítást lehetőleg más kutyával is el kell végeztetni.
106. A szagazonosításról az erre rendszeresített úrlapon jegyzőkönyvet kell felvenni.

A HÁZKUTATÁS

107. Házkutatásra a Be. 103. §-ának (1) bekezdésében meghatározott esetekben kerülhet sor. A jármű átkutatására is a házkutatás szabályait kell alkalmazni.
108. Házkutatás határozat nélkül csak a Be. 103. §-ának (3) bekezdésében meghatározott esetekben tartható. Ezekben az esetekben a házkutatást bármely nyomozó szerv végrehajthatja.
109. A halaszthatatlan nyomozási cselekményként foganatosított házkutatásról jegyzőkönyvet kell felvenni, amely mellé feljelentést, illetőleg elrendelt nyomozás esetén a házkutatás törvényességét és indokoltságát alátámasztó jelentést kell csatolni.
110. A házkutatást elrendelő határozat egy példányát a házkutatás megkezdése előtt az érdekelt személy részére kézbesíteni kell és fel kell őt szólítani, hogy a keresett tárgyat önként adja elő. A házkutatást lehetőleg azon személy vagy megbízottjának jelenlétében kell végezni, akivel szemben azt elrendelték. Távolléte esetén vagy ha

megbízottja nincs, az érdekei védelmére képviselőt kell kirendelni.

111. A házkutatásról jegyzőkönyvet kell felvenni, amely tartalmazza a házkutatás lefolytatásának módját, különösen

- a) az érdekeltnek, illetve megbízottjának (képviselőjének) nyilatkozatát arra vonatkozóan, hogy a házkutatás elrendelése vagy lefolytatásának módja miatt él-e panasszal,
- b) az érdekeltnek, illetve megbízottjának (képviselőjének) a házkutatás alatti magatartását, a házkutatás során keletkezett esetleges kárt, annak okát és mértékét. (Az esetleges kár mértékét indokolt esetben a nyomozási cselekmény után nyomban bevont szakértővel kell tisztázni. Megállapításaira a házkutatást szenvedőt nyilatkoztatni kell, és azt jegyzőkönyvbe kell foglalni.),
- c) a hatósági tanúk észrevételeit, megjegyzéseit,
- d) a gyanúsított vagy a tárgyi bizonyítási eszközök megtalálásának helyét, körülményeit — az érdekelt személy a keresett tárgyat önként előadta-e, illetve az erre történt felhívásra hogyan reagált —, továbbá minden olyan tényt, amely a bűncselekmény eredményes felderítéséhez segítséget nyújthat,
- e) a bűncselekmény nyomainak, más tárgyi bizonyítási eszközöknek a 91. pontban foglaltak szerinti leírását úgy, hogy azok a későbbi eljárás során is alkalmasak legyenek a kétséget kizáró azonosításra, illetve felismerésre,
- f) a nyomok és a bizonyítási eszközök rögzítésének egyéb módját (így a fénykép-, mozgóképfelvétel tényét, s hogy a felvételek pontosan miről készültek),
- g) ha a házkutatásra írásbeli határozat nélkül került sor, az erre való utalást,
- h) az egyes bűnjeleket milyen sorszámú bűnjelcímkével látták el.

112. Jelentősebb ügyben a megtalált bűnjelekről, azok rejtekhelyéről fénykép- vagy mozgóképfelvételt kell készíteni.

113. Ha a házkutatás során a bűncselekmény nyomainak vagy tárgyi bizonyítási eszköznek csomagolására kerül sor — különösen, ha az szakértői vizsgálat végett szükséges — a csomagot az érdekelt vagy megbízottja (képviselője) és a hatósági tanúk jelenlétében a helyszínen kell lezárni. A lezárást a nyomozó szerv eljáró tagjának, az érdekeltnek, megbízottjának (képviselőjének) és a hatósági tanúknak hitelesíteni kell. Ezt jegyzőkönyvben rögzíteni kell.
114. A házkutatásról felvett jegyzőkönyv egy példányát az érdekelt személynek, illetőleg megbízottjának (képviselőjének) át kell adni.

A MOTOZÁS

115. A Be. 104. §-ának (1) bekezdésében meghatározott esetekben motozásnak van helye. A motozás a Be. 104. §-ának (2) bekezdése esetén sem mellőzhető, ha a körülményekből feltételezhető, hogy a személy a keresett tárgyon kívül bűncselekményre vonatkozó más tárgyi bizonyítási eszközt vagy egyéb olyan tárgyat tart magánál, amelynek birtokolása jogszabályba ütközik (lőfegyver, kábítószer stb.).
116. A motozást csak a megmotozottal azonos nemű személy végezheti. Ez irányadó a motozásnál jelen levő más személyekre is, kivéve az orvost, ha a motozáshoz orvos közreműködése szükséges.
117. A motozásról jegyzőkönyvet kell — vagy vétségi eljárás esetében jegyzőkönyv helyett jelentést lehet — felvenni, amely tartalmazza, hogy a tárgyi bizonyítási eszközt hol és milyen körülmények között találták meg. Erre, valamint a talált tárgy lefoglalásával kapcsolatos eljárásra is a házkutatás szabályai irányadók.

A LEFOGLALÁS

118. A nyomozás során a Be. 101. §-ának (1) bekezdésében meghatározott dolgokat — a halaszthatatlan nyomozási

cselekményt kivéve — határozattal kell lefoglalni. Ha más nyomozási cselekmény foganatosítása során (pl. házkutatás, szemle) a nyomozó hatóság olyan tárgyakat talál, amelyeket le kell foglalni, azokról külön lefoglalási határozatot nem kell készíteni, hanem elégséges azt a nyomozási cselekményről felvett jegyzőkönyvbe, vagy — vétségi eljárás esetén — jelentésbe foglalni.

119. A lefoglalásról határozatot, illetve jegyzőkönyvet kell — vagy vétségi eljárás esetén jegyzőkönyv helyett jelentést lehet — készíteni. Ezekben a lefoglalt dolgokat azonosításra alkalmas módon kell feltüntetni. A lefoglalásról a lefoglalt dolog birtokosának elismervényt kell adni. Ezt helyettesítheti a lefoglalásról felvett jegyzőkönyv, illetve a lefoglalásról szóló határozat egy példányának átadása.
120. A lefoglalást meg kell szüntetni, ha arra az eljárás érdekében már nincs szükség. Ha a lefoglalt dolog birtoklása jogszabályba ütközik, a büntető eljárás során lefoglalt dolgok kezeléséről és értékesítéséről szóló jogszabály szerint kell intézkedni.
121. A lefoglalt dolgot annak kell kiadni, akitől lefoglalták. Más részére kiadni csak a lefoglalást szenvedő előzetes, írásbeli beleegyező nyilatkozata alapján lehet.
122. Annak érdekében, hogy a bíróság a lefoglalt dolognak a megfelelő gyűjteménybe való elhelyezése iránt intézkedhessen, az ügyirathoz feljegyzést kell mellékelni. Ebben pontosan meg kell jelölni a gyűjteményben elhelyezendő, illetve a Belügyminisztérium részére átadni kért tárgyakat, bűnjeleket, iratokat stb.

ZÁR ALÁ VÉTEL

123. Zár alá vételre a Be. 106. §-ának (1) és (2) bekezdésében meghatározott esetekben kerülhet sor. Az erről szóló határozatot foganatosítás végett az illetékes bírósági végrehajtónak kell megküldeni.

124. A zár alá vételt elrendelő határozatnak tartalmaznia kell
- a) az eljárás alapját képező bűncselekmény megjelölését,
 - b) a bűncselekmény gyanúsítottjának megnevezését,
 - c) a zár alá veendő ingó, illetve ingatlan vagyon helyét,
 - d) a zár alá veendő vagyontárgyak pontos megjelölését (helyrajzi szám, forintösszeg stb.).
125. A nyomozó szerv köteles felderíteni a gyanúsított vagyontárgyainak feltalálási helyét. Szükség esetén fel kell deríteni a gyanúsítottal egy háztartásban élő hozzátartozók ingó és ingatlan vagyonát, jövedelmét, be kell szerezni a vagyoni bizonyítványukat is.
126. A zár alá vételt haladéktalanul fel kell oldani, ha elrendelésének oka megszűnt. A zár alá vétel feloldásáról a határozat egy példányával értesíteni kell a gyanúsítottat, a védőt, a magánfelet és az illetékes bírósági végrehajtót.
127. A zár alá vételre vonatkozó részletes szabályokat a bírósági végrehajtásról szóló 1979. évi 18. számú tvr. 111. §-a és a végrehajtására kiadott 14/1979. (IX. 17.) IM számú rendelet 80. §-a tartalmazza.

A TANÚ VALLOMÁSA

128. A tanú jogaira, kötelezettségeire, a tanú kihallgatásának általános szabályaira és a tanúzás akadályaira a Be. 62—67. §-a az irányadó.
129. A tanút minden kihallgatása alkalmával és a szembesítés megkezdése előtt is figyelmeztetni kell a mentességi jogára. Ha tanú vallomástételének a Be. 65. §-a szerint nincs akadály, vagy a vallomástételt megtagadhatja, de a mentességével nem kíván élni, az igazmondásra és a hamis tanúzás következményeire figyelmeztetni kell. A mentességre való figyelmeztetésnek és a tanú erre adott nyilatkozatának a jegyzőkönyvből ki kell tűnni. Ha a tanú mentessége a kihallgatása során derül ki, erre őt fi-

gyelmeztetni kell. Gyermekkorú személy tanúkihallgatása esetén a hamis tanúzás törvényes következményeire történő figyelmeztetést mellőzni kell.

130. A mentesség fennállásáról az eljárást folytató nyomozó szerv dönt. Ezért a tanú köteles válaszolni azokra a kérdésekre, amelyek a mentesség eldöntéséhez szükségesek.
131. A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell, hogy a tanú az általa elmondottakról honnan, milyen módon szerzett tudomást.
132. A tanú kihallgatását lehetőleg úgy kell foganatosítani, hogy újabb kihallgatása ne váljon szükségessé. Ismételt kihallgatása esetén, ha vallomást az előző kihallgatáskor felvett jegyzőkönyvben folytatólágosan rögzítik, az egyéb személyi adatok mellőzésével csak a tanú nevét, a kihallgatás helyét és idejét, valamint a 129. pontban meghatározott figyelmeztetést és az arra tett nyilatkozatot kell jegyzőkönyvbe, illetve jelentésbe foglalni.
133. A tanúk idézése és kihallgatása nem eredményezheti az állampolgárok felesleges zaklatását, a munkából való indokolatlan kiesését. Ha az adott munkahelyen több tanú kihallgatása szükséges, a nyomozó szerv azt a munkahelyen is foganatosíthatja.
134. A tanú kérésére a nyomozó szerv előtt idézésre történt megjelenéséről és az ott eltöltött időről igazolást kell adni.
135. A tanú figyelmét fel kell hívni, hogy igényelheti a megjelenésével kapcsolatban felmerült költségei megtérítését. Ha azt igényli, költségeit (utazás, szállás, díjazás, ellátási költség) a 2/1974. (V. 26.) IM számú és a 4/1977. (V. 27.) IM számú, valamint a 8/1984. (XII. 19.) IM számú rendelettel módosított 1/1969. (I. 8.) IM számú rendelet alapján kell megállapítani és megtéríteni.

A SZAKVÉLEMÉNY

136. A nyomozó szerv vezetője, ha a bizonyítandó tény megállapításához vagy megítéléséhez az átlagos tudást és

élettapasztalatot meghaladó különleges szakértelem szükséges, haladéktalanul rendeljen ki szakértőt.

137. Szakértőt kell kirendelni, ha az eldöntendő kérdés tárgya

- a) kóros elmeállapot,
- b) kényszergyógykezelés vagy kényszergyógyítás szükségessége,
- c) a magzatelhajtás és az erőszakos nemi erkölcs elleni bűncselekmények,
- d) a devizagazdálkodást sértő bűncselekmények elkövetése esetében, ha külön jogszabály ezt kötelezővé teszi,
- e) a halálbüntetéssel büntethető bűncselekmény elkövetésével gyanúsított személy elmeállapotának megvizsgálására és
- f) a gazdálkodási kötelezettséget sértő bűncselekmény esetén, ha az eldöntendő kérdés a 12/1979. (VII. 17.) IM számú rendelet 2. §-a által meghatározott körülményekre vonatkozik.

138. A szakértő kirendelése határozatban történik.

A határozatnak tartalmaznia kell

- a) a szakértő nevét, szakterületét,
- b) a szakértő-kirendelés okát megalapozó tényeket,
- c) a szakértői feladatok teljesítéséhez szükséges adatokat, valamint a nyomozó szerv által biztosított összehasonlító minták megnevezését,
- d) a szakértő részére átadandó iratok és tárgyak megjelölését, illetőleg a megtekintés lehetővé tételére, a személy megvizsgálásának biztosítására történő utalást,
- e) az átadott tárgyak kezelésére, vizsgálatára, megváltoztathatóságára vagy megsemmisíthetőségére vonatkozó rendelkezéseket,
- f) szükség esetén — a szakértő által elvégzendő — min-tavétel elrendelését,

- g) azokat a kérdéseket, amelyekre a nyomozó hatóság választ vár,
- h) a szakértői vélemény előterjesztésére megszabott határidőt, és az előterjesztés módját.
139. A határozatban a szakértő figyelmét fel kell hívni — figyelemmel a Be. 71. §-ára — a kizárás szabályainak betartására.
140. Ha a késelem veszéllyel jár, a szakértő-kirendelés szóban vagy távbeszélőn is történhet. Ebben az esetben a kirendelő határozatot a szakértő közreműködésével lefolytatott nyomozási cselekményről felvett jegyzőkönyv tartalmazza.
141. Szakértőként elsősorban állandó igazságügyi szakértőt, jogszabályban meghatározott esetekben kijelölt szervet (intézményt, intézetet, vállalatot stb.) kell kirendelni.
142. Ha az állandó igazságügyi szakértő vagy szerv igénybevétele akadályba ütközik, kijelölt igazságügyi szakértőt kell kirendelni. A megyék (főváros) területén működő kijelölt szakértőket a megyei (fővárosi) bíróságok által kiadott névjegyzékek tartalmazzák.
143. Kijelölt igazságügyi szakértő hiányában megfelelő szakértelemmel rendelkező személy, illetve szerv is kirendelhető (eseti szakértő).
144. Ha a nyomozó szerv a Be. 69. §-ának (2) bekezdése alapján szakértői csoportot rendel ki, ezt a kirendelő határozaton fel kell tüntetni. Ebben az esetben csak a szakértői csoport vezetőjét kell kirendelni és fel kell hatalmazni arra, hogy további szakértőket vonjon be. A nyomozó szerv úgy is rendelkezhet, hogy több szakértőt rendel ki, és kijelöli a szakértőcsoport vezetőjét.
145. A szakértőt nyomozási cselekmény foganatosításával megbízni nem lehet. Ha a szakvélemény elkészítéséhez nyomozási cselekmény elvégzése szükséges, azt a szakértő részvételével a nyomozó szerv végzi.

146. A szakértői vélemény előterjesztéséig — ha ez lehetséges — a nyomozást folytatni kell. A szakvéleményt befolyásoló újabb adatokról a szakértőt tájékoztatni kell.
147. A nyomozó szerv vezetője — szükség esetén a szakértővel előzetesen megbeszélve — a szakvélemény előterjesztésének határidejét a szakértői munka elvégzéséhez ténylegesen szükséges időtartamban állapítja meg.
148. Ha a szakértő előzetesen úgy nyilatkozik, hogy nem képes szakvéleményét a nyomozás időszerűségének veszélyeztetése nélkül megfelelő határidőre előterjeszteni, erről az iratokban feljegyzést kell elhelyezni és — indokolt esetben — más szakértőt kell kirendelni.
149. A szakvélemény készítése során felmerülő — a kirendeléskor előre nem látható — akadály miatt a nyomozó szerv vezetője a szakvélemény előterjesztésének határidejét a szükséges mértékben módosíthatja.
150. A szakértőt általában a szakvélemény írásban történő előterjesztésére kell felhívni.
151. A szakvélemény szóbeli előterjesztését kell kérni, ha a szakértő a nyomozási cselekmény fogantatásán jelen van és a véleményalkotás nem igényel részletesebb vizsgálatot. Ebben az esetben a szakvéleményt a nyomozási cselekményről készült jegyzőkönyvbe kell foglalni.
152. A nyomozó szerv vezetője az előterjesztett szakvéleményt értékeli. Nem fogadható el az a szakvélemény, amely nem tartalmaz
- a) a vizsgálat tárgyára, vizsgálati eljárásokra és eszközökre, valamint a vizsgálat tárgyában bekövetkezett változásokra vonatkozó részletes adatokat (lelet),
 - b) a szakmai megállapítások összefoglalását (ténymegállapítás),
 - c) a szakmai ténymegállapításokból levont következtetéseket, ennek keretében a feltett kérdésekre adott válaszokat (vélemény).

153. Ha a nyomozó szerv vezetőjének megítélése szerint a szakvélemény nem meggyőző — különösen, ha nem ad választ a nyomozó szerv kérdéseire —, a szakértőt fel kell hívni a szakvélemény kiegészítésére.
154. A vélemény kiegészítésének eredménytelensége esetén, vagy ha erre egyéb okból szükség van, másik szakértőt kell kirendelni. Ha kényszergyógykezelésről kell határozni, a gyanúsított, a törvényes képviselője, a házastársa, illetőleg a védő kérelmére más szakértőt is ki kell rendelni.
155. Ha a szakkérdés új szakvélemény beszerzésével sem tisztázható, a szakvélemények felülvizsgálatát kell elrendelni. A szakvélemény felülvizsgálatát a tárgy szerint illetékes felülvizsgáló bizottságtól kell kérni. Ezek közül elősorban
- a) az Állatorvostudományi Egyetem Igazságügyi Felülvéleményező Bizottságát,
 - b) az Egészségügyi Tudományos Tanács Igazságügyi Bizottságát,
 - c) az Igazságügyi Műszaki Szakértői Bizottságot,
 - d) az Igazságügyi Könyvszakértői Bizottságot,
 - e) az Igazságügyi Mezőgazdasági Szakértői Bizottságot kell felkérni.
156. Ha a nyomozás során felmerült szakkérdés a felsorolt felülvizsgáló szervek ügykörén kívül esik, a nyomozó szerv vezetője a szolgálati út betartásával kezdeményezi, hogy az igazságügyminiszter a megfelelő testületet, szervet a szakértői vélemény felülvizsgálatára jelölje ki.
157. A szakvéleményt a nyomozás befejezése előtt olyan időpontban kell a gyanúsítottal és a védővel ismertetni, hogy az ezzel kapcsolatban tett észrevételeik és indítványaik elbírálása ne késleltesse a nyomozás befejezését.
158. A szakvélemény ismertetését jegyzőkönyvbe kell foglalni. Ha a szakvéleményt — a jogosultak kérelmére — kiadják, a jegyzőkönyvben e tényt rögzíteni kell.

159. Jegyzőkönyvbe kell foglalni továbbá az indítvány- és az észrevételekre történő felhívást, valamint a jogosult erre tett nyilatkozatát is.
160. A szakvéleménnyel kapcsolatban a gyanúsított és a védő észrevételeinek és indítványainak megtételére és elintézésére a 282., 283., 287. és az 509—511. pontban foglaltak szerint kell eljárni.
161. Ha a szakértő a közreműködést, illetve vélemény-nyilvánítást a következményekre történt figyelmeztetés után jogosulatlanul megtagadja vagy a szakvélemény előterjesztésével indokolatlanul késlekedik, szabályszerű idézésre alapos ok nélkül nem jelenik meg vagy az eljárás helyéről engedély nélkül eltávozik, rendbírsággal sújtható és az okozott költségek megtérítésére kötelezhető.

A SZAKTANÁCSADÓ

162. A büntető eljárás során szaktanácsadót lehet igénybe venni, ha a bizonyítási eszközök felkutatása, összegyűjtése különleges szakértelmet igényel, illetőleg ha szakkérdésekben felvilágosításra van szükség.
163. A büntető eljárás során szaktanácsadóként rendőrségi revizor is igénybe vehető.
164. A szaktanácsadóként bevont rendőrségi revizor alapvető feladata, hogy könyvviteli, közgazdasági szakismerete felhasználásával előmozdítsa a bűncselekmények felderítését és bizonyítását.
165. A revizor megbízható
- a) egyes gazdálkodó egységek, azok egyes részlegei tevékenységével, egyes gazdálkodási folyamatokkal, cselekményekkel összefüggő vizsgálatban való közreműködéssel, valamint — közreműködése eredményeként — a társadalmi tulajdon, illetve a gazdasági érdekek védelmének helyzetével kapcsolatos állásfoglalás adásával,

- b) egyes gazdálkodási folyamatok, tények közgazdasági-könyvviteli szempontból történő értékelésével, az ezzel kapcsolatos felvilágosítás-adással,
 - c) a társadalmi tulajdont sértő, és a gazdasági bűncselekmények elkövetésére utaló gyanú megalapozottságát alátámasztó tények szakmai értékelésével (a feljelentések, rendőri jelentések, más közgazdasági, könyvviteli iratok értékelése alapján),
 - d) a bizonyításhoz szükséges okiratok felkutatásában, rendszerezésében és mindezek kezdeményezésében való közreműködéssel,
 - e) közgazdasági, könyvviteli szakismereteket igénylő olyan javaslatok kidolgozásával, amelyek — a gazdálkodási folyamatok és tények reális megítélése végett — az illetékes állami, gazdasági vagy irányító szervektől beszerezni szükséges okiratok, bizonylatok, más adatok, a megállapítandó tények körére, a megkeresett szervek által folytatandó vizsgálatok tárgyára, módszerére vonatkoznak.
166. A rendőrségi revizorok igénybevételének részletes szabályait az országos rendőrfőkapitány helyettese intézkedésében határozza meg.
167. A szaktanácsadó igénybevétele szóban vagy írásban történik.
168. Szaktanácsadóként a szakkérdésben való véleményadásra feljogosított intézmény állandó szakértőjét, kijelölt szakértőt, eseti szakértőt vagy a szükséges szakértelemmel bíró más személyt lehet igénybe venni.
169. A szaktanácsadónak a bizonyítási eszközök felkutatása, összegyűjtése érdekében kifejtett tevékenységét a nyomozási cselekményről felvett jegyzőkönyvben kell rögzíteni.
170. A szaktanácsadó a hozzá intézett kérdésekre szóban vagy írásban válaszol.

171. Ha a bizonyítás szakértő bevonását igényli, a szakértői vizsgálatot a szaktanácsadó igénybevételétől függetlenül foganatosítani kell.
172. Szakértőként lehetőség szerint azt kell kirendelni, aki az ügyben szaktanácsadóként közreműködött, és, egyébként szakértőként történő kirendelésének feltételei fennállnak.

A GYANÚSÍTOTT VALLOMÁSA

173. A büntető eljárás nyomozási szakaszában gyanúsított az a személy, aki ellen a bűncselekmény alapos gyanúja miatt a nyomozó szerv eljár. A gyanúsítottá válás időpontja az alapos gyanú közlése. A gyanúsítottnak a Be.-ben meghatározott jogai gyakorlását ettől az időponttól kell biztosítani. Gyanúsítottnak kell tekinteni azt a személyt is, akivel szemben távollétében folyik a nyomozás.
174. A gyanúsítottat a büntető eljárási jogairól és a kötele-ségeiről — figyelemmel a 462., 463. pontokra is — fel kell világosítani.
175. A gyanúsítottól az első kihallgatásának megkezdésekor meg kell kérdezni a Be. 87. §-ának (1) bekezdésében felsorolt adatait. A bizonyítékok ismertetése nélkül — a vonatkozó jogszabályok megjelölésével — közölni kell azon, a bűncselekményt megvalósító magatartás lényegét, amely-lyel gyanúsítják. Ennek közlése határozat nélkül, a ki-hallgatásról felvett jegyzőkönyvben történik.
176. A gyanúsítottat részletesen ki kell hallgatni azokra a té-nyekre, amelyek a büntető törvény és az eljárási jogsza-bályok alkalmazása szempontjából jelentősek, így külö-nösen a bűncselekmény tényállási elemeire, a bűncselek-mény elkövetési módjára, körülményeire, a terhelő és a mentő, valamint a büntetőjogi felelősséget súlyosító és enyhítő körülményekre, az elkövetés okára és az elköve-tést közvetlenül lehetővé tevő, illetve elősegítő tényezőkre.
177. Ha a gyanúsított vallomása és a rendelkezésre álló más bizonyítékok között a bizonyítás szempontjából jelentős

eltérés van, törekedni kell az eltérés okának tisztázására. A gyanúsítottat az ellentmondás okára nyilatkoztatni kell. Ennek a jegyzőkönyvből ki kell tűnnie.

178. A gyanúsított vallomását első személyben, a szükséges részletezéssel, de a felesleges részletek és a terjengősség mellőzésével, a gyanúsított jelenlétében kell jegyzőkönyvbe foglalni. A vallomását saját kezűleg is leírhatja, ez azonban a jegyzőkönyv felvételét nem pótolja. A saját-kezűleg írt vallomást a bűnügyi iratokhoz csatolni kell.

SZEMBESÍTÉS

179. A gyanúsítottak, illetve a gyanúsított és a tanú, valamint a tanúk vallomása közötti lényeges, más eljárási cselekménnyel nem feloldható ellentmondás tisztázását — szükség esetén — szembesítéssel kell megkísérelni.
180. Nem lehet szembesíteni azt, akit a Be. 65. §-a alapján tanúként nem lehet kihallgatni, illetve azt, aki a Be. 66. §-ának (1) bekezdésében meghatározott mentességére hivatkozással a tanúvallomást megtagadja. A tanút más tanúval vagy a gyanúsítottal történő szembesítése előtt az igazmondásra, illetve a hamis tanúzás következményeire figyelmeztetni kell. A figyelmeztetést és az arra adott választ jegyzőkönyvbe kell foglalni.
181. Ha több gyanúsított vagy tanú szembesítése szükséges, az ellentétes vallomást tevőket egyenként kell szembesíteni.
182. A szembesítés megkezdésekor — ha az nem nyilvánvaló — a szembesítetteket nyilatkoztatni kell arra, hogy ismerik-e egymást, és ha igen, honnan. Tisztázni kell, hogy milyen viszonyban vannak egymással. Ezt követően a vallomásaikban levő ellentmondásaikra külön-külön kell őket nyilatkoztatni. A szembesítettek nyilatkozataik megtétele után a szembesítés vezetőjének engedélyvel kérdéseket intézhetnek egymáshoz.
183. A szembesítés során, annak eredményessége érdekében a szembesítettekkel adatokat, bizonyítási eszközöket vagy a korábbi vallomásaikat ismertetni lehet.

184. A szembesítés során elhangzott kérdéseket, az azokra adott választ, a szembesítés vezetőjének a szembesítettekhez intézett közléseit, az adatok, a bizonyítási eszközök, a korábbi vallomások ismertetését elhangzásuk, illetve az ismertetés sorrendjében kell a szembesítésről felvett jegyzőkönyvbe foglalni a szükséges részletezéssel, indokolt esetben szó szerint. A szembesítettekkel a saját vallomásaikat külön-külön, a jegyzőkönyv minden oldalán alá kell íratni.
185. A jegyzőkönyvben rögzíteni kell a szembesítésen lezajlott azon körülményeket, amelyeknek akár a szembesítés lefolyása, akár a nyomozás szempontjából jelentősége van. (Pl. a szembesítettek túlzott magabiztossága, esetleges zavara, az egymáshoz intézett megszólításaik, kifejezéseik stb.)
186. Ha a szembesítettnek a szembesítés során tett vallomása önmagával vagy a korábbi vallomásával ellentétes, az ilyen vallomás tevőjét a vallomásban meglevő ellentét okára és arra is nyilatkoztatni kell, hogy melyik vallomását tartja fenn.
187. A jeletősebb ügyekben és olyan esetekben, ha rendzavarástól lehet tartani, a szembesítésen az eljáró hatóság részéről harmadik, lehetőleg az ügyet ismerő személynek is jelen kell lennie.

A MŰSZERES (POLIGRÁFOS) VIZSGÁLAT

188. A megyei bíróságok hatáskörébe tartozó, elsősorban élet elleni bűncselekmények nyomozása során a bűncselekmények felderítése érdekében az érintett személy (a gyanúsított, esetleg a sértett, a tanú) előzetes, írásba foglalt beleegeyzése esetén műszeres (poligráfus) vizsgálatot lehet elrendelni.
189. A vizsgálat elrendelésére a nyomozó hatóság vezetője jogosult.
190. A vizsgálatot a BM Központi Pszichológiai Laboratóriuma végzi.
191. A vizsgálat elvégzéséhez szükséges előfeltételek meglétét elsősorban a kirendelő hatóság köteles vizsgálni és biztosítani.

192. Nem vizsgálható a kóros elmeállapotú, az ittas vagy bódult, továbbá súlyos keringési vagy légzőszervi megbetegedésben szenvedő személy.
193. A műszeres (poligráfos) vizsgálat eredményét az ügy iratai között kell elhelyezni.

A HELYSZÍNELÉS

194. A helyszínelés önálló nyomozási cselekmény, amelyen a sértett, a tanú vagy a gyanúsított a bűncselekménnyel összefüggő helyet, cselekményt vagy tárgyi bizonyítási eszközt mutat meg.
195. A helyszínelés irányulhat
- a) útvonalak, helyek megmutatására,
 - b) a sértett, a tanú vagy a gyanúsított vallomásának a helyszínen történő ellenőrzésére, kiegészítésére,
 - c) egyes nyomozási verziók ellenőrzésére, értékelésére,
 - d) új bizonyítási eszközök beszerzésére,
 - e) a bűncselekmények szemléletes bemutatására,
 - f) bűnmegelőzés elősegítésére.
196. A helyszínelés helyéről és időpontjáról a gyanúsítottat, a védőjét, valamint a sértettet kellő időben értesíteni kell.
197. Ha a helyszínelés célja a gyanúsított vallomásában foglaltak ellenőrzése vagy kiegészítése, az eljárásban szereplő más gyanúsítottak részvételével kapcsolatban a Be. 88. §-ának (1) bekezdésében foglaltak szerint kell eljárni. A gyanúsított aktív helyszíni ténykedésre nem kötelezhető.
198. A helyszínelés előtt a gyanúsított kihallgatása során tisztázni kell a cselekmény minden lényeges mozzanatát.
199. A helyszínelés előtt a tanút, a sértettet vagy a gyanúsítottat ki kell hallgatni arról, hogy a kérdéses helyet, cselekményt vagy tárgyi bizonyítékot
- a) mikor,

- b) milyen időpontban,
 - c) milyen megvilágítási, időjárási, környezeti és forgalmi viszonyok között,
 - d) milyen távolságról és helyzetből,
 - e) kivel vagy kikkel együtt észlelte és miről ismerné fel.
200. Szükség esetén a helyszínelést megelőző kihallgatás során tisztázni kell a tanú látó-, halló- és egyéb érzékelő képességét is.
201. A helyszínelést — ha a hallási, látási, illetve egyéb érzékelési viszonyok külön jelentőséggel bírnak — az eredeti érzékelés időpontjának megfelelő viszonyok között kell megtartani.
202. A helyszínelés az emberi méltóságot nem sértheti, senki életét, testi épségét, egészségét nem veszélyeztetheti.
203. A helyszínelés során biztosítani kell a közreműködő sérített, tanú, illetőleg gyanúsított kezdeményezőkézségének érvényesülését; így különösen azt, hogy önállóan mutassa meg a helyszínre érkezés és a távozás útvonalát, a helyszínt és az ahhoz tartozó tárgyak, valamint tárgyi bizonyítékok helyét és elhelyezkedését. Biztosítani kell, hogy önállóan mutassa be a kérdéses cselekményt.
204. A helyszíneléssel párhuzamosan a menekülő tettes felkutatására és elfogására — a forró nyomon üldözés szabályainak megfelelően — haladéktalanul intézkedést kell fogantatni a 17/1978. BM számú parancsban foglaltak szerint.
205. A helyszínelésről jegyzőkönyvet kell felvenni, amely a Be. 115. §-ában felsorolt alaki és tartalmi kellékek mellett tartalmazza
- a) a helyszínelés célját,
 - b) a nyomozási cselekmény fogantatása idején fennálló időjárási, megvilágítási, környezeti és forgalmi viszonyok leírását,

- c) a nyomozási cselekmény helyének megközelítési irányát és módját,
 - d) a közreműködők elhelyezkedését, elsősorban a gyanúsított, a tanú helyzetét és a helyszínelés menetében az ezzel kapcsolatos változtatásokat,
 - e) a nyomozási cselekmény során a közreműködő és a nyomozó hatóság eljáró tagja, valamint a hatósági tanúk által elvégzett minden lényeges műveletet, kijelentést vagy megjegyzést,
 - f) a műveletek következményeit, új bizonyítékok fellelését, a kapcsolódó vallomást,
 - g) a nyomozó hatóság tagjának kérdéseit és az arra adott válaszokat,
 - h) a közreműködő magatartásának jellegét,
 - i) a helyszínelés befejezésének időpontját.
206. A helyszínelés során feltárt nyomok és anyagmaradványok rögzítése, eredetben történő biztosítása, megmintázása során a 86—95. pontban foglaltak szerint kell eljárni. A hatósági tanúk közreműködésére nézve a 217. pontban foglaltakat kell alkalmazni.
207. A helyszínelés során készített helyszínrajzot, vázlatot, fénykép-, mozgókép- és hangfelvételt a jegyzőkönyvhöz kell csatolni.

A BIZONYÍTÁSI KÍSÉRLET

208. A nyomozás során összegyűjtött bizonyítékok ellenőrzése, új bizonyíték szerzése, a bűncselekmény okainak, körülményeinek, az elkövetés módszerének tisztázása céljából bizonyítási kísérletet lehet elrendelni.
209. A bizonyítási kísérlet során azt kell megállapítani, illetve ellenőrizni, hogy valamely esemény vagy jelenség meghatározott helyen, időben, módon, illetőleg körülmények között megtörténhetett-e.

210. A bizonyítási kísérlet helyéről, időpontjáról a gyanúsítottat, a védőjét, valamint a sértettet kellő időben értesíteni kell. A gyanúsított tevékeny helyszíni közreműködésre nem kötelezhető.
211. Ha a késedelem nem jár veszéllyel a bizonyítási kísérletben közreműködő tanút a bizonyítási kísérlet céljára tekintettel előzetesen kellő részletességgel ki kell hallgatni arról, hogy a kérdéses eseményt vagy jelenséget
- a) mikor,
 - b) milyen időpontban,
 - c) milyen megvilágítási és időjárási, környezeti és forgalmi viszonyok között,
 - d) milyen távolságról és milyen helyzetből,
 - e) kivel vagy kikkel együtt észlelte.
212. Szükség esetén a bizonyítási kísérletet megelőző kihallgatás során tisztázni kell a tanú látó-, halló- és egyéb érzékelő képességét, állapotát is.
213. A bizonyítási kísérlet előtt a gyanúsított kihallgatása során tisztázni kell a cselekmény minden lényeges mozzanatát.
214. A bizonyítási kísérlet előtt — szükség esetén — gondoskodni kell olyan körülmények létrehozásáról, amelyek között az adott cselekmény vagy jelenség létrejöhetett vagy megtörténhetett.
215. Indokolt esetben több személy (sértett, tanú, gyanúsított) közreműködésével egyidőben is folytatható bizonyítási kísérlet. Ha a bizonyítási kísérlet jellege lehetővé teszi, az eljárásban résztvevők helyett felkérésre más személy közreműködése is igénybe vehető. Több személy közreműködésével vagy különböző időpontban fogاناتosított bizonyítási kísérletek alkalmával — lehetőség szerint — más-más hatósági tanúk bevonása szükséges.

216. A bizonyítási kísérlet az emberi méltóságot nem sértheti, senki életét, testi épségét, egészségét nem veszélyeztetheti.
217. A bizonyítási kísérlet foganatosisakor közreműködő hatósági tanúk figyelmét fel kell hívni arra, hogy a bizonyítási kísérlet lefolyását igazoló szerepén belül tevékenysége különösen az eljárási cselekményben résztvevő személy magatartásának figyelemmel kísérésére (pl. magatartásának önállóságára, befolyásmentességére) terjedjen ki.
218. A bizonyítási kísérlet végrehajtása során az eljárási cselekmény alá vont személy kezdeményezőkézségének, önállóságának biztosítása végett a 203. pontban foglaltak szerint kell eljárni.
219. A bizonyítási kísérletről jegyzőkönyvet kell — vagy vétségi eljárás esetén jegyzőkönyv helyett jelentést lehet — készíteni, amely a Be. 115. §-ában felsorolt alaki és tartalmi kellékek mellett tartalmazza
- a) a bizonyítási kísérlet helyszínét,
 - b) ha a bizonyítás szempontjából jelentősége van, a megvilágítási, időjárási, a környezeti és a forgalmi viszonyok leírását,
 - c) a résztvevők elhelyezkedését a kísérlet előtt,
 - d) a bizonyítási kísérlet részletes leírását és eredményét,
 - e) ha erre sor kerül, a kísérlet megismétlését és lefolyását,
 - f) a bizonyítási kísérlet befejezésének időpontját.
220. A bizonyítási kísérlet során készített helyszínrajzot, vázlatot, fénykép-, mozgókép- és hangfelvételt a jegyzőkönyvhöz, jelentéshez kell csatolni.

A FELISMERÉSRE BEMUTATÁS

221. A felismerésre bemutatás (Be. 86. §) előtt a felismerő személyt a hamis vád, illetve a hamis tanúzás következményeire figyelmeztetni kell.

222. Akinek személyt vagy tárgyat mutatnak be, előzetesen gyanúsítottként vagy tanúként ki kell hallgatni arról, hogy a kérdéses személyt vagy tárgyat milyen körülmények között észlelte, azt milyen ismérvek, sajátosságok alapján ismerné fel.
223. A felismerésre bemutatást lehetőleg olyan körülmények között kell végrehajtani, amelyek a gyanúsított vagy a tanú befolyásolását kizárja.
224. Akit felismerésre bemutatnak, előzően fel kell hívni, hogy a bemutatásra kerülő személyek között tetszés szerint foglaljon helyet. E közlésnek és az elhelyezkedés megjelölésének a jegyzőkönyvből ki kell tűnnie. A felismerésre együttesen bemutatott személyekről fényképfelvételt kell készíteni.
225. Nem lehet felismerésre bemutatni, akit a nyomozás során a fényképének nyilvános, előzetes bemutatásával kutattak fel.
226. A felismerésre bemutatott személyt vagy tárgyat több — legalább három — hozzá hasonló külsejű és öltözetű személy, illetve tárgy között kell a felismerőnek bemutatni.
227. Személy vagy tárgy felismerésre bemutatása történhet fénykép alapján is. Fénykép bemutatása esetén a bemutatásra kerülő személy vagy tárgy fényképét több — legalább három — hozzá hasonló külsejű személy vagy tárgy fényképe között kell elhelyezni, és a fényképet sorszámmal kell ellátni. A fényképeket a jegyzőkönyvben a felismerőnek történt bemutatásuk előtt véglegesen rögzíteni és e tényről a hatósági tanúkkal hitelesíteni kell. Album alkalmazása esetén az egyes személyek vagy tárgyak fényképét megnevezés nélkül, sorszámmal kell megjelölni.
228. A felismerésre bemutatásnál a gyanúsított, a védő és a sértett jelen lehet és észrevételt tehet vagy indítványt terjeszthet elő. Az érintetteket a felismerésre bemutatás helyéről és időpontjáról kellő időben értesíteni kell. Az értesítés csak akkor mellőzhető, ha a késedelem veszéllyel jár.
229. A hatósági tanúk közreműködésére nézve a 217. pontban foglaltak az irányadók.

230. Ha a személyt vagy a tárgyat a felismerő a bemutatott személyek, illetve a tárgyak egyikében felismerte, nyilatkoznia kell arra, hogy milyen ismervek alapján jutott a felismerésre.
231. A felismerésre bemutatásnál ráutaló kérdéseket feltenni, a felismerőt bármilyen módon befolyásolni tilos.
232. Ha a felismerés több személytől várható, a felismerésre bemutatást minden egyes felismerővel külön-külön kell folytatni úgy, hogy a felismerők egymást ne befolyásolhassák.
233. A felismerésre bemutatásról jegyzőkönyvet kell felvenni, amelyben rögzíteni kell a cselekmény foganatosításának helyét, időpontját, a felismerésben részt vevők személyi adatait, tárgy felismerésnél a bemutatott tárgyak adatait, a felismerésre bemutatás lefolyását, körülményeit és eredményét.
234. A holttest felismerésre bemutatása a bűncselekmény helyszínén, illetőleg a holttest vizsgálatának helyén, a szemlét követően foganatosítható. Az eljárási cselekmény végrehajtása előtt gondoskodni kell a holttest arcának, testének, illetőleg testrészeinek elfogadható, a felismerést szolgáló állapotba hozásáról (így különösen a holttest megtisztításáról, a holttest-restauráció elvégzéséről). A holttestről, a testrészekről ezt követően fényképfelvételt kell készíteni, amelyet — mellékletként — a jegyzőkönyvhöz kell csatolni.
235. A felismerő személy előzetes kihallgatása — a 236. pontban foglalt kivételtől eltekintve — kötelező. Ennek szempontjaira nézve a 222. pontban foglaltakat értelemszerűen alkalmazni kell.
236. A felismerő személy előzetes tanúkénti kihallgatása akkor mellőzhető, ha az eljárási cselekmény célja annak bizonyítása, hogy a bemutatott holttest a felismerő személy környezetében, a megtalálás helyén és környékén ismeretlen. Az e pontban rögzített eljárási cselekményről rövidített — több személy bevonása esetén — közös jegyzőkönyvet lehet készíteni.

237. A holttest felismerésre bemutatása esetén más holttest bemutatását mellőzni kell. Egész test hiányában különálló testrészek alapján is végezhető azonosítás. Az elhalt ruházatának, egyéb tárgyainak — szükség esetén végrehajtható — felismerésre bemutatásra a 221—233. pontban foglaltak az irányadók.

III. Fejezet

A SZEMÉLYI SZABADSÁGOT KORLÁTOZÓ KÉNYSZERINTÉZKEDÉSEK

Az őrizetbevétel

238. Őrizetbevételre a Be. 91. §-ának (1) bekezdésében meghatározott esetekben — bűncselekmény alapos gyanúja esetén — kerülhet sor.
239. Az őrizetbevételt határozattal kell elrendelni. A határozatnak tartalmaznia kell a gyanúsítottak a Be. 87. §-a (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott személyi adatait, az elrendelés okát, a fogvatartás helyét, valamint az őrizetbevétel elrendelésének és lejártának időpontját (nap, óra, perc). A határozat indokolásában le kell írni a rövid tényállást és az őrizetbevételt megalapozó tényeket, körülményeket. Az előállítás időtartamát az őrizet időtartamába be kell számítani.
240. Az őrizetbevétel elrendelésére a nyomozó szerv vezetője jogosult. Az ügyelet vezetője a hivatali idő után a nyomozó hatóság vezetőjének intézkedése alapján (12. pont) jogosult őrizetbevételt fogyanatosítani, és arról jelentést tenni.
241. Őrizetbevételt közbiztonsági és közlekedési nyomozó szerv — a közlekedési osztályok és alosztályok hatáskörébe tartozó bűncselekmények eseteit kivéve — nem rendelhet el. Ha ennek szükségessége felmerül, haladéktalanul köteles erről tájékoztatni a nyomozó hatóság vezetőjét.
242. A gyanúsított az őrizetbevétel ellen panasszal élhet. A panasznak halasztó hatálya nincs. Az ügyben eljáró hatóság — ha a panasznak nem ad helyt — a panaszt az ügy irataival és állásfoglalásával legkésőbb 24 órán belül az elbírálásra illetékes ügyészhez megküldi. Amennyiben a gya-

núsított a határozat aláírását megtagadja — az 528. pontra figyelemmel — e tény panasznak minősül és az előzőekben leírtak szerint kell eljárni.

243. Ha az őrizetben levő személy további fogvatartása indokolt és ennek feltételei fennállnak, előzetes letartóztatásának elrendelésére legkésőbb az őrizet lejártá előtt 24 órával kell az ügyésznél előterjesztést tenni.
244. Őrizetbevétel esetén a hozzátartozó vagy az őrizetbe vett által megjelölt más személy értesítése tekintetében a Be. 93. §-a (2) bekezdésének a) pontja, kiskorú gyermek elhelyezésére és a vagyontárgy kezelésére nézve a Be. 94. §-a szerint kell eljárni.
245. Az őrizetben lévő gyanúsítottat — az alapos gyanú közlését követően — az előállítástól számított 24 órán belül ki kell hallgatni.

Az előzetes letartóztatás

246. A nyomozó szerv vezetője köteles az ügyészhez azonnal írásbeli előterjesztést tenni az előzetes letartóztatás elrendelése iránt, ha megítélése szerint annak törvényes feltételei fennállnak és indokoltsága felmerül.
247. Az előterjesztésben a Be. 92. §-a (1) bekezdésének megfelelő rendelkezéseire utalva, röviden meg kell jelölni azokat a bizonyítékokat, amelyek a bűncselekmény elkövetésének gyanúját megalapozzák és az előzetes letartóztatás elrendelését indokolják.
248. Az előterjesztést a nyomozás eredeti irataival együtt kell az ügyésznek megküldeni.
249. Az ügyész kezdeményezésére a nyomozó szerv vezetője, vagy megbízása alapján a nyomozásért felelős tagja az előzetes letartóztatás feltételeit illetően köteles szóbeli kiegészítő felvilágosítást adni.
- Az előzetes letartóztatás elrendelése esetén a gyanúsított kihallgatására a 245. pontban foglaltakat kell alkalmazni.
250. Az ügyész, ha a nyomozó szerv előterjesztésére az előzetes letartóztatást nem rendeli el, ennek okáról írásbeli tájékozt

tatást ad. Ezt a tájékoztatást és az előterjesztést a nyomozás eredeti és másodpéldányától elkülönítve kell kezelni.

251. A nyomozás során az előzetes letartóztatás meghosszabbítására a nyomozó szerv vezetője olyan időpontban tegyen előterjesztést, hogy az iratok az előzetes letartóztatás lejártának időpontja előtt legalább tíz nappal, ha a döntés a legfőbb ügyész hatáskörébe tartozik, legalább tizenkét nappal a nyomozás felügyeletet gyakorló ügyészhez megérkezzen. Az írásos előterjesztésben röviden indokolja meg, hogy az előzetes letartóztatás meghosszabbítása miért és milyen időtartamra szükséges. Az előterjesztéshez mellékelni kell a nyomozás eredeti iratait. Az előzetes letartóztatás meghosszabbításának mellőzése esetén a 250. pontban foglaltak szerint kell eljárni.
252. Ha a 251. pont szerinti időpontban a nyomozó szerv nem tartja indokoltnak az előzetes letartóztatás meghosszabbítását vagy bármely más időpontban úgy találja, hogy az előzetes letartóztatás oka megszűnt, a nyomozás felügyeletet gyakorló ügyészhez előterjesztést tesz a letartóztatás megszüntetésére.
253. Ha az ügyész az előzetes letartóztatást a nyomozó szerv előterjesztése nélkül rendelte el, a letartóztatást a nyomozó szervnek haladéktalanul foganatosítani kell, és annak időpontját a határozaton fel kell tüntetni.

Az ideiglenes kényszergyógykezelés

254. Ha gyanúsítottnak kóros elmeállapot miatt ideiglenes kényszergyógykezelése válik szükségessé, ennek elrendelésére az illetékes ügyészhez haladéktalanul előterjesztést kell tenni. Ehhez az elmeorvosi szakvéleményt, valamint a nyomozási iratok eredeti példányát csatolni kell.

A lakhelyelhagyási tilalom

255. A lakhelyelhagyási tilalom elrendelését a nyomozó szerv vezetője a nyomozás iratainak egyidejű bemutatása mellett szóban kezdeményezi az ügyésznél.

256. A lakhelyelhagyási tilalmat általában a Be. 92. §-a (1) bekezdésének a—c) pontjaiban meghatározott okok fennállása esetén, az előzetes letartóztatás helyett kell alkalmazni akkor, ha a büntető eljárás sikerének biztosítása, a büntető eljárás eredményességét akadályozó egyes magatartások kiküszöbölése, újabb bűncselekmények elkövetésének megakadályozása e kényszerintézkedéssel is elérhető.
257. A lakhelyelhagyási tilalom alkalmazható az előzetes letartóztatás törvényi feltételeinek hiányában is, különösen, ha
- a) a büntetőeljárást nem szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt folytatják,
 - b) anélkül, hogy szökés, elrejtőzés vagy azok veszélye megállapítható lenne, a gyanúsított tartózkodási helyének változtatásával késlelteti az eljárást,
 - c) a gyanúsított a büntetőeljárás alatt nem szabadságvesztéssel büntetendő újabb bűncselekményt vagy az eljárás tárgyát képező bűncselekményhez hasonló tényállású szabálysértést követ el,
 - b) indokolt a gyanúsított visszatérésének megakadályozása olyan területre, ahol a bűncselekményt elkövette.
258. A lakhelyelhagyási tilalom megtartását a nyomozó szerv a szükséges gyakorisággal ellenőrizzé.
259. Ha a lakhelyelhagyási tilalommal a 256. pontban megjelölt célok már nem érhetőek el, a gyanúsított előzetes letartóztatását lehet kezdeményezni. Egyébként a lakhelyelhagyási tilalom megszegése miatt rendbírság kiszabása iránti előterjesztést kell tenni a nyomozás felügyeletet gyakorló ügyészhez.

Az elővezetés

260. Az elővezetés (Be. 100. §) elrendelhető a gyanúsítottal és a tanúval szemben, ha szabályszerű idézés ellenére a hatóság előtt nem jelenik meg, és az elmaradását alapos okkal nem menti ki vagy ha a nyomozási cselekmény helyéről (pl. a hatóság helyiségéből) engedély nélkül távozik.

261. Az elővezetést elrendelő határozatnak tartalmaznia kell a kibocsátó szerv megjelölését, az elővezetendő személy személyi adatait, pontos lakcímét, az eljárás alapjául szolgáló bűncselekmény megjelölését, az elővezetés elrendelésének okát, az előállítás helyét és időpontját. Ha az elővezetést távbeszélőn rendelték el, visszahívással meg kell győződni az elővezetést elrendelő személy azonosságáról, az írásbeli határozatot azonban pótlólag el kell készíteni, illetőleg be kell szerezni. Ha az elővezetést géptávirón rendelik el, azt írásbeli elrendelésnek kell tekinteni.
262. Az elővezetést a Szolgálati Szabályzat 406—417. pontban és a 30/1987. (BK 9.) BM számú utasításban foglaltak szerint kell foganatosítani.
263. Az elővezetésről szóló határozatot az elővezetendő személlyel ismertetni, és egyben részére kézbesíteni kell.
264. Az elővezetést kímélettel kell végrehajtani. Ha az elővezetés nem foganatosítható, erről — az ok megjelölésével — jelentést kell készíteni, és azt az elővezetést elrendelő szervnek kell megküldeni.

Intézkedés ismeretlen helyen tartózkodó gyanúsított ellen

265. Az ismeretlen helyen tartózkodó gyanúsítottat tartózkodási helyének felderítése, és a hatóság elé állítása érdekében elsősorban a lakó- és a munkahelyén, családtagjai vagy ismerősei körében kell keresni. Ha ezek az elsődleges intézkedések nem vezettek eredményre, köröző levelet vagy elfogató parancsot kell kibocsátani.
266. A körözést elrendelő nyomozó szerv a körözésben úgy is rendelkezhet, hogy a gyanúsított tartózkodási helyét megállapító rendőri szerv a gyanúsítottat vezesse elő.
267. Szabadságvesztéssel büntethető bűncselekmény ismeretlen helyen tartózkodó elkövetőjének elfogása érdekében a nyomozó szerv vezetője elfogató parancsot bocsáthat ki.

268. Az elfogató parancs alapján az elfogott gyanúsítottat őrizetbe kell venni, és huszonnégy órán belül az elfogató parancsot kibocsátó hatósághoz kell átkísérni.
269. Ha az elfogató parancsot az ügyész vagy a bíróság bocsátotta ki, előzetes értesítésük mellett az előállítást hetvenkét órán belül kell foganatosítani.
270. Az elfogató parancs, illetőleg a körözés alapján előállított, majd elbocsátott személynek a vele szemben foganatosított intézkedés megtörténtéről — az ugyanazon elfogató parancs vagy körözés alapján történő elfogás elkerülése érdekében — igazolást kell adni.

IV. Fejezet

A VÉDŐ RÉSZVÉTELE A NYOMOZÁSBAN

271. A gyanúsított védelemhez való jogát a bűncselekmény alapos gyanújának közlésétől kell biztosítani.
272. Az alapos gyanú közlésekor a gyanúsítottat ki kell oktatni arra, hogy védőt választhat, illetőleg a nyomozó hatóságtól a védő kirendelését kérheti. Ha a védelem kötelező, a gyanúsítottal ezt közölni kell. A gyanúsítottnak az ezzel kapcsolatos nyilatkozatait a kihallgatásáról felvett jegyzőkönyvbe kell foglalni.
273. Ha a védelem kötelező, és a gyanúsított vagy más erre jogosult személy védőt nem hatalmaz meg, a nyomozó hatóság három napon belül ügyvédi munkaközösség útján határozattal védőt rendel ki. A határozatnak tartalmaznia kell az eljáró nyomozó hatóság megnevezését, a gyanúsított nevét, lakcímét, az elkövetett bűncselekményt, a kirendelésre való utalást és az ügyvédi munkaközösség megnevezését.
274. A védő kirendelésének egyéb eseteire a Be. 49. §-ának (2) bekezdésében foglaltakat kell alkalmazni.
275. Ha a gyanúsított előzetes letartóztatásban van, módot kell nyújtani arra, hogy a meghatalmazást vagy annak vissza-

vonását a védővel közölje. A meghatalmazott védő a jogait a meghatalmazásának a nyomozó hatósághoz történő benyújtását követően gyakorolhatja.

276. Azokban az ügyekben, amelyekben az államtitok megóvása ezt különösen indokolja, védőként az igazságügyminiszter által összeállított jegyzéken feltüntetett védők járhatnak el. A nyomozás során a nyomozó hatóság vezetője alapítja meg, hogy az ügyben az államtitok megóvása különösen indokolja-e a jegyzékben felvett ügyvéd védőkénti eljárását. A jegyzékbe felvett ügyvéd járhat el védőként akkor is, ha az ügyben több gyanúsított van és az államtitok megóvása ezt bármely gyanúsítottal kapcsolatban indokolja vagy az eljárás több bűncselekmény miatt folyik és az államtitok megóvása bármely bűncselekmény tekintetében indokolt.
277. A nyomozás során a védőnek módot kell adni arra, hogy a gyanúsított érdekében a jogait korlátozás nélkül gyakorolhassa.
278. A védőt megjelenésének lehetővé tétele érdekében kellő időben értesíteni kell mindazon nyomozási cselekményekről, amelyeken a Be. szabályai vagy a hatóságnak a törvényben meghatározott esetekben adható engedélye alapján jelen lehet.
279. A védőt — figyelemmel a 294. pontban foglaltakra — postai úton kell értesíteni. Ha erre a késedelem veszélye miatt nincs lehetőség, az értesítés telefonon is történhet. A telefon útján történt értesítésről feljegyzést kell készíteni, amelyet a nyomozási iratokban kell elhelyezni.
280. Ha a nyomozási cselekmény időpontjáról a védő értesítést kapott, de nem jelent meg, ezt a gyanúsítottal közölni kell azzal, hogy a védő távolléte az eljárási cselekmény fogantatásának nem akadálya. E közlést és a gyanúsított ezzel kapcsolatban tett nyilatkozatát jegyzőkönyvezni kell.
281. A védő a nyomozási cselekmények fogantatása során a gyanúsítotthoz, valamint az eljárás más résztvevőéhez közvetlenül kérdést nem intézhet, a gyanúsítottal engedély nélkül nem beszélhet.

282. Az eljárási cselekmény során a védő számára lehetőséget kell biztosítani arra, hogy észrevételt tegyen, indítványt terjesszen elő. Az erre vonatkozó felhívásnak a jegyzőkönyvből ki kell tűnnie.
283. Az eljárási cselekményről felvett jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell a védő indítványait és észrevételeit, esetleges rendzavaró magatartását.
284. Ha a védő magatartásával az eljárási cselekményt zavarja, figyelmeztetni kell annak következményeire. Ismételt rendzavarás esetén vele szemben rendbírságot lehet kiszabni. Ha a védő magatartása az eljárási cselekmény végrehajtását akadályozza, a helyszínről el kell távolítani. [Be. 131. § (4) bek.]. A jegyzőkönyvnek a figyelmeztetést, valamint a védő eltávolítását tartalmaznia kell.
285. A nyomozó szerv vezetője a védőnek az eljárást akadályozó magatartásáról az illetékes ügyvédi kamarát haladéktalanul értesítse.
286. A védő a nyomozó szervtől felvilágosítást kérhet. A felvilágosítást minden olyan kérdésben meg kell adni, amely az eljárás sikerét nem veszélyezteti.
287. A védő által előterjesztett bizonyítási indítványt érdemben kell elbírálni. Az indítvány elutasításáról írásban — jegyzőkönyvbe foglalt vagy külön határozatban — kell rendelkezni. Az indítvány elutasításáról a védőt a határozat egy példányának kézbesítésével vagy a határozat kihirdetésével értesíteni kell. Utóbbi esetben ezt a határozatra rá kell vezetni. Ha az elutasítás jegyzőkönyvben történt, a jegyzőkönyvet a védővel alá kell íratni.

V. Fejezet

ÁLTALÁNOS ELJÁRÁSI SZABÁLYOK

A határidő és a határnap

288. A határidő az az időtartam, amelyen belül valamely nyomozási cselekményt el kell végezni, illetve amely két eljá-

rási cselekmény között eltelik, és ehhez a jogszabály következményeket fűz.

289. A határnap az az időpont, amelyet a hatóság naptárilag meghatároz, és amely időpontban az eljárási cselekményt teljesíteni kell.
290. Határidőt vagy határnapot a nyomozó hatóság számára jogszabály — illetőleg a Be. felhatalmazása alapján —, a nyomozó szerv vezetője vagy az ügyész határozhat meg.
291. A Be. által meghatározott törvényes határidők sorrendben a következők:
- a) az őrizetbevételre [Be. 91. § (2) bek.], az előzetes letartóztatásra [Be. 95. § (1) bek.], az ideiglenes kényszer-gyógykezelésre [Be. 98. § (2) bek.], a lakhelyelhagyási tilalomra [Be. 99. § (1) és (3) bek.] vonatkozó,
 - b) az igazolás előterjesztésére nyitva álló [Be. 110. § (2) bek.],
 - c) a bűnözés megelőzésével összefüggésben megkeresett szerv válaszadási kötelességével [Be. 117. § (2) bek.], a megkeresésekkel (Be. 118. §),
 - d) az elfogató parancs alapján őrizetbe vett személynek a hatóság elé állításával [Be. 119. § (4) bek.],
 - e) a magánindítvány előterjesztésével [Be. 123. § (3) bek.],
 - f) a nyomozás megtagadására vagy elrendelésére vonatkozó döntéssel, a feljelentés-kiegészítés teljesítésével kapcsolatos [Be. 126. § (1) bek.],
 - g) a nyomozó hatóság védőkirendelési kötelezettségére, valamint az alapos gyanú közlését követően a fogva lévő gyanúsított kihallgatására vonatkozó [Be. 132. § (2) és (4) bek.],
 - h) a nyomozás felfüggesztésével kapcsolatos [Be. 137. § (3) és (4) bek.],
 - i) az ügy iratainak vádemelési javaslattal történő megküldésére nyitva álló [Be. 145. § (1) bek.],

- j) a nyomozás teljesítésére a büntetti eljárásban meghatározott [Be. 145/A. § (1) bek.],
 - k) a panasz elbírálására nyitva álló [Be. 148. § (4)—(5) bek.],
 - l) a nyomozás teljesítésére a vétségi eljárásban biztosított (Be. 153. §),
 - m) a bíróság elé állítás feltételeként (Be. 346. §) meghatározott határidő.
292. A nyomozó szerv vezetője határidőt vagy határnapot állapíthat meg
- a) a szakvélemény előterjesztésére [Be. 75. § (1) bek.],
 - b) az idézéssel vagy értesítéssel kapcsolatosan [Be. 112. § (2) bek.],
 - c) a nyomozás teljesítésére [Be. 130. § (1) bek.].
293. A határidők nyilvántartásának módjáról és ellenőrzéséről a nyomozó szerv vezetője gondoskodik.

Idézés, értesítés

294. Az idézés és az értesítés felhívás a büntető ügyben eljáró hatóság előtti megjelenésre. A büntetőeljárásban résztvevő személyek közül — az ügyész kivételével — azt, akinek jelenléte az eljárási cselekményeknél kötelező, idézni, míg azt, akinek jelenlétét a törvény lehetővé teszi, értesíteni kell.
295. Az idézés és az értesítés történhet írásban, a hatóság előtti megjelenés esetében, szóban, szükség esetén rövid úton (pl. szóbeli közlés, távbeszélő és más technikai eszközök útján).
296. Az idézésének, illetve az értesítésnek a Be. 112. §-ának (2) bekezdésében foglaltakat kell tartalmaznia, és azt a gyanúsítottnak zárt iratban kell megküldeni.
297. A rövid úton történt idézés esetén az idézéssel szembeni mulasztás következményei nem alkalmazhatók.

298. A fegyveres erők, a fegyveres testületek és a rendészeti szervek tagjai, valamint kiskorú idézése és értesítése esetén a Be. 112. §-ának (5)—(6) bekezdésében foglaltak szerint kell eljárni.
299. Az idézéssel szembeni mulasztás következményeire a Be. 113. §-a irányadó.

A rendbírság és az okozott költség megtérítésére kötelezés

300. A Be. 108. §-ának (1) bekezdésére figyelemmel a nyomozó hatóság a következő esetekben rendbírságot szabhat ki
- a) kizárási ok nyilvánvalóan alaptalan bejelentése [Be. 37. § (2) bek.],
 - b) szakértői vizsgálatnak a sértett vagy a tanú részéről történő akadályozása [Be. 73. § (2) és (3) bekezdése],
 - c) a tanúvallomás, szakértői közreműködés vagy véleménynyilvánítás jogosulatlan megtagadása [Be. 81. § (1) bekezdés],
 - d) a szakvélemény indokolatlanul késedelmes előterjesztése [Be. 81. § (2) bekezdés],
 - e) a szemle akadályozása [Be. 84. § (4) bekezdés],
 - f) a lefoglalás, a házkutatás, a motozás akadályozása [Be. 105. § (3) bekezdés],
 - g) a tanúnak, a szakértőnek és a kiskorú gondozójának idézéssel szembeni mulasztása [Be. 113. § (1) bekezdés b) és c) pontja, valamint a (3) bekezdés],
 - h) a helyszínelés, a bizonyítási kísérlet, a felismerésre bemutatás, a szagazonosítás, továbbá az egyéb helyszíni eljárások rendjének megzavarása [Be. 131. § (4) bekezdés],
 - i) a nyomozás elősegítése érdekében helyszínen való tartózkodásra kötelezés iránti engedetlenség [Be. 131. § (5) bekezdés]
- esetében.

301. Rendbírságot a nyomozó szerv vezetője írásbeli határozatban szabhat ki, amelyet indokolni kell. Ebben ismertetni kell a tényállást, amely miatt a rendbírság kiszabása szükségessé vált. A rendbírság kiszabásánál figyelembe kell venni az eljárás rendjét sértő magatartás súlyosságát és az érintett személy kereseti, jövedelmi és vagyoni viszonyait, családi körülményeit. A határozatban pontosan meg kell jelölni a kötelezett munkahelyét is.
302. Az okozott költség megállapításakor a bűnügyi költségre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni, és a ténylegesen okozott költségeket kell felszámolni.
303. Ha a rendbírság kiszabása mellett az okozott költség megtérítésének is helye van, erről ugyanabban a határozatban kell rendelkezni.
304. A határozatban meg kell jelölni a rendbírság vagy az okozott költség megtérítésének, teljesítésének határidejét (a jogerőre emelkedéstől számított tizenöt nap), továbbá az illetékes megyei (fővárosi) bíróság gazdasági hivatalának bevételi számláját, amelyre a befizetés teljesítendő.
- A határozat ellen bejelentett panaszt — amennyiben a nyomozó szerv annak nem ad helyt — az ügyésznek kell elbírálás végett megküldeni.
305. A jogerős határozat egy példányát — a jogerőssé válást igazoló záradékkal ellátva — az illetékes megyei (fővárosi) bíróság gazdasági hivatalának kell kézbesíteni.

A kézbesítés

306. A kézbesítés a hatóság által készített hivatalos iratnak az érintett személy részére történő átadását jelenti. Az iratok kézbesítését a Be. 114. §-a (1) bekezdésének rendelkezései szerint kell végrehajtani.
307. A kézbesítés történhet
- a) személyesen,
 - b) postai úton,
 - c) hatóságok részéről egymás között (pl. átadókönyv útján).

308. A határozatot — eltérő szabályozás hiányában — akkor kell kézbesíteni, ha azt az érdekeltnek nem hirdették ki. A kihirdetés tényét írásban rögzíteni kell.
309. Az előzetes letartóztatás körében hozott és az ügyész által kézbesítésre megküldött határozatoknak a rendőrségi fogdában fogvatartott gyanúsított részére történő átadását — majd a letéti tárgyai közt történő elhelyezését — a nyomozó szerv vezetője köteles biztosítani. A kézbesítés tényét igazoló rövid jegyzőkönyvben az átvevő aláírása mellett rögzíteni kell a gyanúsított esetleges nyilatkozatát is.
310. Az államtitok megóvása érdekében az államtitkot tartalmazó iratok szerven belüli, illetőleg szerven kívüli továbbítására (kézbesítésére), valamint az államtitkot és a szolgálati titkot tartalmazó irat külföldre vitelére és visszahozatalára az államtitokról és szolgálati titokról szóló 1987. évi 5. számú tvr. végrehajtásáról rendelkező 17/1987. (VI. 9.) MT számú rendelet mellékletének 15., 16. és 17. pontjában foglaltak szerint kell eljárni.

A jegyzőkönyv

311. A jegyzőkönyv készítésére és tartalmára a Be. 115. §-ának (2)—(4) bekezdése az irányadó.
312. A vallomásokat és a szakvéleményt a szükséges részletezéssel, indokolt esetben szó szerint, a terjengősség mellőzésével úgy kell jegyzőkönyvbe foglalni, hogy azok egyértelműek legyenek, és lehetővé tegyék a tényállás megállapítását, továbbá ellenőrizni lehessen a jegyzőkönyv alapján az eljárási szabályok megtartását.
313. Ha a cselekmény megítélése szempontjából annak jelentősége van, a tanú és a gyanúsított kihallgatásáról felvett jegyzőkönyvet szó szerint, illetőleg kérdés-felelet formájában kell rögzíteni.
314. A jegyzőkönyvet írógéppel vagy kézírással (tollal vagy golyóstollal) kell készíteni. A sorok közé kiegészítést írni nem szabad. Az esetleges kiegészítéseket, módosításokat a jegyzőkönyv végére kell felvenni. Szövegáthúzást úgy kell

eszközölni, hogy az áthúzott szöveg továbbra is olvasható legyen. A javítást alá kell írni. A nem írógéppel írt jegyzőkönyvről írógéppel írt másolatot kell készíteni.

315. Ha a kihallgatott személy írni, olvasni nem tud vagy nem képes, a kihallgatásról felvett jegyzőkönyv felolvasásánál és aláírásánál két hatósági tanút kell alkalmazni. A jegyzőkönyv záradékában rögzíteni kell, hogy a nyomozó hatóság eljáró tagja a hatósági tanúk jelenlétében a jegyzőkönyvet a kihallgatott előtt felolvasta, és a kihallgatott arra vonatkozó nyilatkozatát, hogy a jegyzőkönyv a vallomását helyesen tartalmazza.
316. A jegyzőkönyvet a nyomozási cselekmény foganatosításával egyidejűleg kell elkészíteni.
317. A kihallgatott személyeknek — és a tolmácsnak — a jegyzőkönyv minden oldalát alá kell írnia, illetve a kézjeggyel kell ellátnia.

Az eljárási cselekmények rögzítésének egyéb módjai

318. Az egyes eljárási cselekmények a jegyzőkönyv mellett hang-, fénykép-, mozgókép-, hangos mozgóképfelvétel alkalmazásával is rögzíthetők. E felvételek készítésének az iratokból ki kell tűnnie.
319. A hang-, fénykép-, mozgókép- és hangos mozgóképfelvétel a jegyzőkönyv melléklete, amely a jegyzőkönyvben foglaltak bemutatására és igazolására szolgál.
320. A nyomozási cselekmények jegyzőkönyv helyett hangfelvétellel történő rögzítésekor a büntetőeljárási cselekményeknek hangfelvétellel való rögzítéséről szóló 14/1976. (XII. 7.) IM—BM számú együttes rendeletben foglaltak szerint kell eljárni.
321. A hang-, valamint a hangos mozgóképfelvételnek tartalmaznia kell a Be. 115. §-ának (2) bekezdésében felsorolt adatokat és az eljárási cselekményt a Be. 115. §-a (3) bekezdésének megfelelően kell rögzíteni.

322. A hangos mozgóképfelvétel tényéről, továbbá a Be. 115. §-ának (2) bekezdésében foglaltakról jegyzőkönyvet helyettesítő rövid feljegyzést kell készíteni. A feljegyzés tartalmazza a hangos mozgóképfelvétellel rögzített nyomozási cselekmény eredményét.
323. A büntetési eljárásban készült hangfelvétel írásba foglalásakor — a felvételt nem szó szerint tartalmazó — rövidített jegyzőkönyvet kell készíteni. A rövidített jegyzőkönyv tartalmazza a Be. 115. §-ának (2) bekezdésében foglaltakat, továbbá a nyomozási cselekmény foganatosítása eredményeképpen a bizonyítás tárgya szempontjából jelentős tényeket, körülményeket.
324. Vétségi eljárásban a nyomozó hatóság hangfelvétel alapján készítse el a Be. 150. §-ában meghatározott jelentést.
325. Az eljárásban résztvevők kérésére a hang-, valamint a hangos mozgóképfelvételt le kell játszani.
326. A gyanúsított vagy védő kérésére — átjátszás útján — másolat készíthető az olyan eljárási cselekmények hang- és mozgóképfelvételéről, amelyeken részt vett vagy részt vehetett, illetőleg amelyek tartalmát jogosult megismerni. A másolatok készítésének költségeit a gyanúsított vagy a védő viseli.
327. Az ügyész felhívására a hangfelvételtől, illetve a hangos mozgóképfelvétel hanganyagából szó szerinti jegyzőkönyvet kell készíteni. Szó szerinti jegyzőkönyv készíthető akkor is, ha ezt a bizonyítás érdeke így kívánja.

A határozat

328. A nyomozás során hozott határozatok bevezető és rendelkező részből, indokolásból és keltezésből állnak, kivéve a nyomozás elrendeléséről szóló határozatot, amelynek csak rendelkező része és keltezése van. A jegyzőkönyvbe foglalt határozatoknak csak rendelkező részt és indokolást kell tartalmaznia.

329. A határozat bevezető része tartalmazza: az eljáró hatóság megnevezését, az ügy iktatószámát, a határozat címszót, az eljárás alapjául szolgáló bűncselekmény megjelölését, az ügydöntő határozat a Be. 87. §-a (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott személyi adatokat is.
330. A határozat rendelkező része tartalmazza a tulajdonképpeni döntést a vonatkozó törvényhelyek pontos megjelölésével, a jogorvoslattal kapcsolatos tájékoztatást, továbbá rendelkezést arról, hogy a határozatot kinek, kiknek kell megküldeni.
331. A határozat indokolásában össze kell foglalni a cselekmény rövid tényállását, a bizonyítékok értékelését és minden olyan tény, jogi érvet, amely a rendelkező részben írt döntést megalapozta.
332. A határozatot tömören, egyértelműen és közérthetően kell megfogalmazni.

Intézkedés a bűnözés megelőzésére

333. A nyomozás során az eljárás alapját képező bűncselekmény elkövetését közvetlenül lehetővé tevő vagy előmozdító okokat és körülményeket fel kell deríteni. Ennek érdekében fel kell használni a nyomozási gyakorlat kialakult módszereit és eljárásait. A nyomozás anyagának a bűncselekmény elkövetését közvetlenül lehetővé tevő vagy előmozdító okokra és körülményekre vonatkozó megállapításokat tartalmaznia kell.
334. Legkésőbb a nyomozás befejezésekor a további bűncselekmények megelőzése végett a bűncselekmények elkövetését közvetlenül lehetővé tevő, illetve előmozdító okokról és körülményekről az intézkedésre illetékes állami szerv, társadalmi szervezet, szövetkezet vagy egyesület vezetőjét értesíteni kell.
335. Az értesítés akkor mellőzhető, ha az érintett szerv a feltárt okok és körülmények kiküszöbölése érdekében a szükséges intézkedéseket már megtette. Ez esetben a

megtett intézkedésekről feljegyzést kell készíteni a 338. pontban írt külön nyilvántartás céljára.

336. A nyomozás megállapításaiból — vallomások, tárgyi bizonyítási eszközök, szakértői vélemények anyagából — levonható következtetések alapján az értesítésben javaslattal lehet élni az okok, körülmények megszüntetésének módjára, ha az megalapozott. Az értesítésben — a Be. 117. §-ának (2) bekezdésére hivatkozással — az érintett szerv vezetőjét fel kell szólítani, hogy az értesítés alapján tett intézkedéséről 30 napon belül írásban adjon tájékoztatást.
337. Ha a bűncselekmény megelőzése érdekében minisztérium vagy országos hatáskörű szerv intézkedése szükséges, a nyomozó hatóság vagy nyomozó szerv javaslatát szolgálati úton az illetékes miniszterhelyetteshez kell felterjeszteni.
338. Az értesítést négy példányban kell elkészíteni. Ebből egy példányt az érintett szervnek, két példányt a nyomozás befejezése után az iratokhoz csatolva az illetékes ügyésznek kell megküldeni, egy példányt pedig külön nyilvántartásban kell gyűjteni. Ugyanitt kell elhelyezni az értesítésre érkezett választ is.
339. Ha a megkeresett szerv az előírt határidő alatt nem válaszol, a válaszadást sürgetni és erről egyidejűleg a fellettes szervét is értesíteni kell. Ha a sürgetésre sem érkezik válasz, vagy ha a válaszban a megjelölt intézkedések nem mutatkoznak kielégítőnek, erről az illetékes ügyész írásban kell értesíteni.
340. A nyomozó szerv a nyomozás megtagadása vagy megszüntetése esetén értesíti a gyanúsított lakóhelye szerint illetékes ideggondozó intézetet, illetőleg az egészségügyi hatóságot, ha a kényszergyógykezelés vagy az alkoholista, illetőleg a kábítószer-élvező vagy kábító hatású anyagot fogyasztó gyanúsított kényszergyógyítása elrendelésének feltételei nincsenek meg, de a megítélés szerint a gyógyítása és gondozása szükséges.

341. Ha az elmeműködés kóros állapotának — mint büntethetőséget kizáró oknak — fennállását megállapító orvosszakértő a személy ön- vagy közveszélyes állapotát is jelzi, a rendőri nyomozó szerv köteles a Szolgálati Szabályzat 405. pont c) alpontjában meghatározott intézkedéseket megtenni és a személyt az Országos Mentőszolgálat-tal az állami egészségügyi szolgálat kórházába szállíttatni.

A nyomozó hatóság megkeresése

342. Ha más nyomozó hatóság illetékessége alá tartozó területen kell eljárási cselekményt végezni, ennek foganatosítása végett a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező nyomozó szerv megkereshető.
343. A megkeresés nyomozási cselekmény teljesítésére irányulhat.
344. A megkeresésnek tartalmaznia kell a kért nyomozási cselekmény pontos megjelölését. A megkeresett szervvel közölni kell azokat az adatokat, amelyek a megkeresés teljesítéséhez szükségesek. A megkereséshez — szükség esetén — csatolni kell a nyomozási iratok másodpéldányát. Sürgősség esetén a megkeresést távbeszélőn vagy távgépírón kell kérni. A távbeszélőn kért megkeresésről feljegyzést kell készíteni. A megkeresés alapján őrizetbe vett személy elszállításáról a megkereső szervnek kell gondoskodnia.
345. A bíróság, az ügyészség, a rendőrség bűncselekménnyel kapcsolatos megkereséseit Budapesten a BRFK Vizsgálati Osztályának Megkeresési Csoportja, a közúti közlekedési bűncselekmények ügyében a BRFK Közlekedésrendészete Balesethelyszínelő és Vizsgálati Osztálya teljesíti.
346. A rendőri információ készítését, a tartózkodási hely felderítését, valamint a munkahely megállapítását és ellenőrzését Budapesten a kerületi rendőrkapitányságok végzik.
347. A büntetésvégrehajtási intézetben levő elítélttel, szigorított őrizetessel, előzetes letartóztatottal kapcsolatos nyo-

mozási cselekményt a büntetés-végrehajtási intézet helye szerint illetékes megyei (budapesti) rendőr-főkapitányság vizsgálati osztálya végzi. Ezt a nyomozási cselekményt a Budapesti Fegyház és Börtönben (Bp. X., Kozma u. 13.), a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézetben (Bp. II., Gyorskocsi u. 25—27.) és a Büntetésvégrehajtási Központi Kórházában levő fogva tartott esetében a BM Vizsgálati Osztálya, a Fiatalkorúak Börtön- és Fegyházában (Tököl) a BRFK Ifjúságvédelmi Osztálya foganatosítja.

348. A fogva tartott ügyében a megkeresés az általános szabályoktól eltérően csak gyanúsítottkénti vagy tanúkénti kihallgatásra, a büntetésvégrehajtási intézetben levő érték-, illetőleg tárgylettől lefoglalásra, szakértői vizsgálat végrehajtására, illetőleg a nyomozás iratainak ismeretetésére irányulhat. Iratismertetésre a nyomozási iratok első példányát összefűzve és oldalszámozva kell megküldeni a megkeresett nyomozó hatóságnak.
349. Más nyomozási cselekmény végrehajtásához a fogva tartottat ki kell kérni. Annak megállapításához, hogy a fogva tartott mióta, melyik büntetés-végrehajtási intézetben van, szabadulása mikor várható stb., az IM Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokság Igazgatási Osztályát (Bp. V., Steindl u. 8.) kell megkeresni.
350. A Pest megyei Rendőr-főkapitányság központi szervei, valamint budapesti székhelyű nyomozó szervei nem kereshetik meg a BRFK illetékes szerveit nyomozási cselekmény foganatosítására.
351. A megkereséseket kellő alapossággal, soron kívül — legkésőbb 15 napon belül — teljesíteni kell.
352. A Belügyminisztérium központi szerveinek megkeresése szolgálati úton történhet.

Más szervek megkeresése

353. A nyomozó hatóság az állami, gazdasági, társadalmi szerveket és szervezeteket, az egyesületeket, valamint a jogi

személyként működő egyéb szervezeteket a büntető eljárás sikerének előmozdítása érdekében megkereshet.

354. A megkeresés címzettje felhívható — az érintett szerv hatáskörébe és illetékességébe tartozó — intézkedések foganatosítására, vizsgálat tartására, felvilágosítás adására, okirat, adat átadására.
355. A megkeresés rendszerint írásban, szükség esetén szóban is történhet. A szóban vagy rövid úton történő megkeresésről rövid feljegyzést kell készíteni.
356. Az írásba foglalt megkeresést az érintett szerv vagy szervezet illetékes vezetőjének címezve a Be. 118. §-ában foglaltakra hivatkozva kell továbbítani.
357. Ha a megkeresett legkésőbb tizenöt napon belül nem válaszol, a felettes szerv vagy szervezet, illetőleg felügyelő hatóság vezetőjét kell a megkeresés teljesítésére felhívni.
358. További késedelem esetén a nyomozó hatóság a saját hatáskörében eljárva a lehetséges nyomozási cselekmények foganatosítása (szemle, házkutatás, személymotoszás, lefoglalás, az ügyintézők vagy önálló intézkedésre jogosultak tanúkénti kihallgatása és más intézkedések) útján szerzi be a nyomozás folytatásához szükséges bizonyítékokat.
359. Ha a rendelkezésre álló adatok alapján az érintett jogi személy megkeresésétől eredmény nem várható vagy ez az intézkedés a nyomozás sikerét veszélyeztetné, a nyomozó hatóság a 358. pontban foglaltak szerint jár el.
360. Minisztérium, országos hatáskörű szerv megkeresése szolgálati úton történhet.

Polgári jogi igény érvényesítése

361. A sértett mint magánfél a gyanúsítottal szemben a bűncselekmény vagy a büntető eljárásban elbírált szabálya-

sértés folytán keletkezett polgári jogi igényét a büntető eljárásban érvényesítheti.

362. A sértett figyelmét a feljelentés megtételekor, illetve a kihallgatásakor fel kell hívni arra, hogy a polgári jogi igénye a büntető eljárásban vagy egyéb törvényes úton érvényesíthető. Ez nem mellőzhető akkor sem, ha a gyanúsított a jegyzőkönyvbe foglalt nyilatkozatában az általa okozott kár megtérítését vállalja.
363. A társadalmi tulajdont károsító bűncselekmény esetén a sértett szervet vagy annak képviselőjét mindig fel kell hívni a polgári jogi igényének érvényesítésére.
364. A nyomozás során tisztázni kell a ténylegesen okozott kár mértékét, az elkövető felelősségét. A kár megtérítésének biztosítása céljából a Be. 101. §-a alapján lefoglalást vagy a Be. 106. §-ának (1) bekezdésében meghatározott esetekben zár alá vételt lehet elrendelni.
365. A polgári jogi igény érvényesítésének — szükség szerint a zár alá vétel elrendelésének — nem akadálya a gyanúsított ismeretlen helyen vagy külföldön tartózkodása.

A szülői felügyeleti jog megszüntetése

366. A szülő ellen a gyermeke sérelmére elkövetett szándékos bűncselekmény miatt folytatott büntető eljárás során a sértett életkorát, illetve a szülői felügyeleti jog tényét a gyermek születési anyakönyvi kivonatával kell igazolni.
367. Az iratok között kell elhelyezni a szülői felügyelet gyakorlásával kapcsolatban keletkezett gyámhatósági előzményi iratokat, ezek hiányában a sértett kiskorúról készült környezettanulmányt.
368. A kiskorú sértett életkorát bizonyító közokiratot — ha személyi igazolvánnyal még nem rendelkezik — az anyakönyvi hivatal, a gyámhatósági előzményi iratokat vagy a környezettanulmányt a gyámhatóság megkeresése után kell beszerezni.

A bűnügyi költség

369. A nyomozás során az egyes eljárási cselekményekkel kapcsolatban felmerült, az állam által előlegezett költséget bűnügyi költségként kell felszámítani. A bűnügyi költségek előlegezésének, továbbá az államot illető bűnügyi költségek behajtásának és elszámolásának szabályait a 120/1973. (IK 1.) IM számú utasítás tartalmazza.

370. Bűnügyi költségként költségjegyzékbe kell foglalni az alábbiakat

- (a) a megidézett tanú megjelenésével kapcsolatban felmerült útiköltséget (útiköltségre adott előleget), ellátási és szállásköltséget, valamint a munkaviszonyban nem álló tanú részére utalványozott díjazást,
- (b) az ügyben szakértőként kirendelt intézmény, szakértői vélemény adása végett megkeresett állami (tanácsi) szerv, a szakértőként meghallgatott más személy, illetőleg szaktanácsadó (a továbbiakban: igazságügyi szakértő) részére jogerősen megállapított munkadíjat, költségtérítést vagy az ezekre utalványozott előleget,
- (c) az igazságügyi szakértői intézet állandó szakértőjének a BM ORFK Bűnügyi Technikai Intézetének, a BM Adatfeldolgozó és Tájékoztatási Csoportfőnökség Bűnügyi Nyilvántartó Osztályának és a Katonai Főügyészség Kriminálisztikai Laboratóriumának ténykedéséért felszámított és az államot megillető szakértői díjat,
- (d) a lefoglalt dolog szállításával, megőrzésével (tartásával) és előzetes értékesítésével felmerült költséget,
- (e) a hullaládák lezárásával és szállításával felmerült költséget,
- (f) a kirendelt védő részére utalványozott díjat, utazási, ellátási és szállásköltséget,
- (g) a helyszíni nyomozással felmerült kiküldetési költséget, annak a többletköltségnek a kivételével, amely azért merült fel, mert a nyomozást nem az egyébként területileg illetékes nyomozó hatóság végezte,

- h) az eljárási cselekményként fogantatosított motozás díját — ha külön jogszabály így rendelkezik —,
- i) az eljárás során alkalmazott tolmács díját és költség-térítést (ha a költség azért merült fel, mert a gyanúsított nem magyar állampolgár vagy a magyar nyelvet nem ismeri, ezt a körülményt a költségjegyzékben is fel kell tüntetni),
- j) a zár alá vétel fogantatosításával kapcsolatban a bírósági végrehajtó által felszámított helyszíni költségátalányt.

371. Ha a büntető eljárás során hivatalos kiküldetést kell teljesíteni vagy a megidézett tanú, szakértő stb. megjelenésével felmerült útiköltséget kell megtéríteni, a költségjegyzékbe azt az utazási költséget kell bejegyezni, amelynek megtérítésére a kiküldetést teljesítő személy, illetőleg a tanú, a szakértő stb. külön jogszabály szerint igényt tarthat.

372. A megtett kilométerenként a vonatkozó jogszabályban megállapított útiköltséget kell a költségjegyzékbe bevezetni, ha a hivatalos kiküldetést hivatali gépkocsival teljesítik.

373. A büntető eljárás során teljesített kiküldetések alkalmával saját gépkocsi használatának engedélyezése esetén az erre vonatkozó jogszabályok előírásai szerint felszámítható kilométerenkénti térítést kell útiköltségként megállapítani és a költségjegyzékbe bejegyezni.

374. Ha az utasítás elővezetéssel kapcsolatban felmerült költséget említ, felszámításával kapcsolatban a 2/1986. (IV. 21.) BM—IM—PM számú együttes rendelet az irányadó.

375. A költségjegyzékben ellenőrizhető módon, gyanúsítottan-ként elkülönítve, tételesen ésösszagszerűen megjelölve, a vonatkozó számlákat és egyéb okmányokat mellékelve kell a felmerült költségeket szerepeltetni.

376. Ha az ügyben a nyomozás befejezéséig bűnügyi költség nem keletkezett, a költségjegyzéken ezt kell feltüntetni.

Az iratok elkészítése

377. A nyomozás irataiban foglaltakat áttekinthetően, közérthetően és tömören kell fogalmazni úgy, hogy azokból a tényállás és a bizonyítási eszközök egyértelműen kitűnjenek. Az ügy megítélése szempontjából nem jelentős körülmények rögzítését és a terjengősséget mellőzni kell.
378. Az írásbeliség, a jegyzőkönyvek számának csökkentése érdekében a gyanúsított kihallgatási jegyzőkönyvébe foglalható a védőválasztással, illetve kirendeléssel kapcsolatos nyilatkozata, a szakértői vélemény ismertetése, az iratismertetés, a nyomozás befejezésének közlése, valamint az egyéb közbenső határozatok.
379. A nyomozási cselekményről szóló jegyzőkönyv vagy jelentés szerkesztésekor a Be. 115., illetve 150. §-ának rendelkezéseit kell alkalmazni.
380. A nyomozási iratokat két — jelentősebb ügyekben a nyomozó szerv vezetőjének döntése alapján három — példányban kell elkészíteni. Külön-külön kell összefűzni az iratok eredeti és másolati példányát. Az eredeti iratokról készült iratjegyzék másolatát az iratok másolati példányában is el kell helyezni.
381. Meg kell állapítani, hogy a határozatot, az értesítést és az egyéb iratot hány érdekeltnek kell kézbesíteni, és az iratot ennek megfelelő számú másolattal kell elkészíteni. A határozat eredeti példányát az ügyiratokhoz kell csatolni, és a másolatokat kell kézbesíteni. A Belügyminisztérium más szerveihez vagy külső szervhez intézett átírat, megkeresés esetében az eredeti példányt kell a címzettnek továbbítani, és a másolati példányt kell az ügyirathoz csatolni.
382. A megkeresés útján beszerzett iratokat — bírósági ítéletet, végzést, erkölcsi-vagyoni bizonyítványt, jellemzést, a gyanúsított korábbi bűnügyének nyomozása során hozott ha-

tározatot stb. —, ha azok az egyébként szükséges példányszámban nem állnak rendelkezésre, lemásolni nem kell.

383. Nem kell az ügyirathoz fűzni azokat az okmányokat, amelyeket az eljárás befejezése után vissza kell küldeni (előző büntető eljárás iratait stb.).
384. Nem kell az iratokhoz csatolni az ügy (a felelősség) szempontjából közömbös iratokat (belső levelezést). Ezeket irattározni lehet.

VI. Fejezet

A BÜNTETŐ ELJÁRÁS MEGINDÍTÁSA, A NYOMOZÁS TELJESÍTÉSE

385. A büntető eljárás feljelentés, bejelentés vagy a nyomozó hatóság észlelése alapján indulhat [Be. 121. § (1) bek.].

Feljelentés

386. A feljelentés formához nem kötött közlés, amely meghatározott vagy ismeretlen személy ellen, valamely bűncselekmény gyanújára utaló adatokat tartalmaz.
387. A feljelentés jogosultság, a jogszabályban meghatározott esetekben pedig kötelezettség.
388. A feljelentés megtételére és módjára a Be. 122., 123. és 125. §-ában foglaltak az irányadók. A Belügyminisztérium szerveit vagy tagjait érintő „hatóság vagy hivatalos személy megsértése” [Btk. 232. § (1)-(4) bekezdés] esetén a feljelentés megtételére a belügyminiszter [1979. évi 5. számú tvr. — Btké. — 20. § (1) bekezdés e) pont], illetve — átruházott jogkörben — a belügyminisztériumi államtitkár, valamint a belügyminiszter-helyettes és a megyei (budapesti) rendőr-főkapitány jogosult a Szolgálati Szabályzat 250. pontjában foglaltak szerint.

389. A személyesen, szóban tett feljelentést jegyzőkönyvbe kell foglalni. A jegyzőkönyv felvételénél törekedni kell az alapos gyanú fennállásának megítéléséhez szükséges tények tisztázására. Ezért a feljelentőt kellő alapossággal kell nyilatkoztatni a bűncselekmény tényállási elemeire, az elkövetés körülményeire, az elkövető személyére és a bizonyítási eszközökre.
390. A feljelentőt a feljelentés megtételekor figyelmeztetni kell a hamis vád és a hatóság félrevezetése (Btk. 237., 233. §) büntetőjogi következményére. A figyelmeztetést és az erre tett nyilatkozatot a feljelentésről felvett jegyzőkönyvbe kell foglalni.
391. A feljelentőt, bejelentőt hatáskör vagy illetékesség hiánya miatt nem lehet más nyomozó hatósághoz irányítani.
392. A feljelentés jegyzőkönyvbe foglalásakor a feljelentőt fel kell szólítani, hogy a birtokában levő bizonyítási eszközöket a nyomozó hatóság eljáró tagjának adja át, ha pedig ez nem lehetséges, a megőrzésükről, illetve az épségben tartásukról a tőle elvárható módon gondoskodják. Ha a tárgyi bizonyítási eszközök nincsenek a feljelentő birtokában, meg kell kérdezni azok feltalálási helyét.
393. A feljelentőt olyan alapossággal kell meghallgatni, hogy ne legyen szükség a feljelentés kiegészítésének érdekében őt ismételten meghallgatni.
394. Az átvett tárgyi bizonyítási eszközökről átvételi elismervényt kell adni.
395. Ha a bűncselekmény magánindítványra üldözendő, a személyesen szóban tett feljelentést úgy kell jegyzőkönyvbe foglalni, hogy az tartalmazza a jogosult vagy az általa meghatalmazott nyilatkozatát, miszerint az elkövető felelősségre vonását kívánja és azt, hogy mikor értesült az elkövető kilétéről.
396. A magánindítványt attól a naptól számított 30 napon belül kell előterjeszteni, amelyen a magánindítványra jogosult a bűncselekmény elkövetőjének kilétéről tudomást szerzett. Ha az eljárás megindulását követően derül ki,

hogy a cselekmény magánindítványra büntethető, a határidőt attól a naptól kell számítani, amelyen a magánindítványra jogosult a hatóság erre vonatkozó felhívásáról tudomást szerzett. A meghalt sértett hozzátartozója a határidő még fennmaradt időtartama alatt terjesztheti elő a magánindítványt. A magánindítvány előterjesztésére nyitva álló határidő elmulasztása miatt igazolásnak nincs helye.

397. Ha a nyomozás során olyan személy ellen merül fel bűncselekmény alapos gyanúja, akivel szemben az eljárás folytatásához magánindítvány szükséges, a jogosultat nyilatkoztatni kell, hogy vele szemben kívánja-e a büntető felelősségre vonást. A jogosultnak az elkövető kilétének megismerése után az eljárás folytatására irányuló nyilatkozatát úgy kell tekinteni, hogy a feljelentést magánindítványként tartja fenn.
398. A magánindítványra jogosult helyett feljelentést tevő személyt — a Btk. 31. §-a (3) és (4) bekezdésének eseteit kivéve — fel kell hívni a meghatalmazás csatolására.
399. Ha külön jogszabály a feljelentést valamely hatóság beállítására bízta, a nyomozó hatóság a bűncselekményre vonatkozó adatokat — a szolgálati út betartásával — köteles a feljelentésre jogosult hatóságnak megküldeni. Ha a feljelentésre jogosult hatóság e jogával nem kíván élni, és a nyomozást a legfőbb ügyész sem rendelte el, a nyomozást büntethetőséget kizáró ok címén meg kell tagadni.
400. A sértett diplomáciai úton kijelentett kíváratának megszerzése érdekében a 399. pontban foglaltak szerint kell eljárni.
401. Ha feljelentésre vagy kívánatra üldözendő bűncselekmény alapos gyanúja más bűncselekmény miatt indult eljárásban merül fel, a nyomozás a feljelentésre vagy kívánatra üldözendő bűncselekménnyel kapcsolatban csak halaszthatatlan nyomozási cselekményekre terjedhet ki. Az állásfoglaláshoz szükséges nyomozási iratokat a szolgálati út betartásával a feljelentésre jogosult hatóságnak kell megküldeni.

Bejelentés

402. A bejelentés formához nem kötött valamely bűncselekmény gyanújára utaló közlés.
403. A bejelentést szóban, írásban és távbeszélőn lehet megtenni.
404. A nyomozó hatósághoz tett bejelentés csak akkor lehet a büntető eljárás megindításának alapja, ha ellenőrzése során abból a bűncselekmény elkövetésének alapos gyanúja kétségtelenül megállapítható.
405. Távbeszélőn történt bejelentés alkalmával a nyomozó hatóság eljáró tagja visszahívással vagy egyéb alkalmas módon köteles megállapítani a bejelentő kilétét, és végrehajtani a bejelentés alapján szükségessé váló halaszthatatlan nyomozási cselekményeket.
406. A bejelentésről feljegyzést vagy — figyelemmel a 407. pontban foglaltakra — jelentést kell készíteni, amely a bejelentő által közölt adatokat és a foganatosított intézkedéseket tartalmazza.

A nyomozó hatóság tagjának észlelése

407. A nyomozó hatóság tagja a hivatali hatáskörében tudomására jutott bűncselekményt köteles feljelenteni. Ha a bűncselekmény elkövetéséről — vagy büntetendő előkészületéről — más tesz bejelentést, a nyomozó hatóság tagja erről jelentést köteles készíteni.

Intézkedés feljelentés, bejelentés és a nyomozó hatóság tagjának észlelése esetén

408. A nyomozó hatóság a feljelentés, a bejelentés, illetőleg a hatóság észlelésének adatait köteles megvizsgálni az alábbiak figyelembevételével
- a) a tényállás bűncselekmény elkövetésének megállapítására alkalmas-e,

- b) a büntető eljárás megindításának van-e akadálya,
 - c) szükséges-e halaszthatatlan nyomozási cselekményt fogantatosítani,
 - d) a bűncselekmény nyomozására van-e hatásköre, illetékessége.
409. A feljelentés, a bejelentés, illetőleg a hatósági észlelés adatainak értékelése után, a beérkezéstől számított három napon belül meg kell tenni a szükséges intézkedéseket. Ezek
- a) áttétel,
 - b) a feljelentés kiegészítésének elrendelése,
 - c) a nyomozás megtagadása,
 - d) a nyomozás elrendelése.
410. A halaszthatatlan nyomozási cselekményeket és a Be. 121. §-ának (2) bekezdése szerinti intézkedéseket azonnal fogantatosítani kell.
411. Ha a nyomozó szerv a rendelkezésre álló iratokból azt állapítja meg, hogy a nyomozásra nincs hatásköre vagy illetékessége a/1987. (BK) BM számú utasítás 13—14. pontjára figyelemmel megküldi, illetve felterjeszti a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező szervhez. Erről az érdekelteket értesíteni kell.
412. Ha a saját területén halaszthatatlan nyomozási cselekmény szükséges, azt az eljáró nyomozó szerv az iratok megküldése előtt fogantatosítani köteles. Ilyen esetben a feljelentéshez csatolni kell a keletkezett iratokat és bűnjeleket.
413. Az átiratban (felterjesztésben) meg kell jelölni a feljelentés tárgyát, az áttétel indokát, a megküldött iratokat és bűnjeleket.
414. Magánvádas bűncselekmény esetén a feljelentést az illetékes bírósághoz kell megküldeni.

A feljelentés kiegészítése

415. Ha a feljelentés adatai alapján a nyomozás elrendelése vagy annak megtagadása kérdésében nem lehet állást foglalni, a feljelentés kiegészítése iránt intézkedni kell. A feljelentés-kiegészítést a nyomozó szerv vezetője rendeli el.
416. A feljelentés kiegészítésének elrendelése nincs alakszerűséghez kötve. Ennek elrendelését és meghosszabbítását az ügyirat eredeti és másolati példányára fel kell jegyezni. A feljegyzésnek tartalmaznia kell, hogy a feljelentés kiegészítését milyen körben, összefüggésben és részletességgel kell elvégezni, továbbá, hogy a nyomozás elrendelésének vagy megtagadásának eldöntéséhez milyen forrásból, milyen tényeket, információkat kell felkutatni és biztosítani.
417. A feljelentés kiegészítésének keretében általában az alábbi intézkedések tehetők
- (a) a feljelentett kivételével bárkitől okirat és adat rendelkezésre bocsátásának igénylése, kórlap-másolat, zárójelentés, látlelet stb. beszerzése,
 - (b) az érdekelt szervtől vizsgálat tartásának igénylése,
 - (c) az érdekelt szerv felhívása kármegállapítási eljárás lefolytatására,
 - (d) a sértett és a feljelentő meghallgatása, más személyektől felvilágosítás kérése,
 - (e) a helyszín megtekintése,
 - (f) véralkohol-vizsgálat lefolytatása,
 - (g) a feljelentett személy előéletével kapcsolatosan erkölcsi bizonyítvány, rendőri információ, munkáltatói jellemzés stb. beszerzése,
 - (h) rendőri és egyéb nyilvántartások adatainak felhasználása,
 - (i) szaktanácsadó alkalmazása, ha a feljelentés elbírálása szakkérdésben való állásfoglalástól függ, pl. ingóságok értékének megállapítása.

418. A feljelentés kiegészítése során idézés is kibocsátható. Az idézettel szemben meg nem jelenés esetén a Be.-ben meghatározott kényszerintézkedések nem alkalmazhatók. Az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1981. évi I. törvény 24. §-ában meghatározott bírság alkalmazásának — a feltételek fennállása esetén — nincs akadálya. Az idézésben fel kell tüntetni, hogy a megjelenés felvilágosítás adása végett szükséges.
419. A feljelentés kiegészítése során felhasználhatók a rendőrségnek az államigazgatási ügyekben korábban eszközölt megállapításai is.
420. A feljelentés kiegészítése címén nyomozási cselekményeket nem lehet végezni.
421. Ha a feljelentés kiegészítése során a bűncselekmény alapos gyanúja megállapítható, a nyomozást el kell rendelni. Ha a bűncselekmény alapos gyanúja nem állapítható meg, a nyomozást meg kell tagadni.
422. A szaktanácsadó nyilatkozatát jegyzőkönyvbe, illetve jelentésbe kell foglalni. A szaktanácsadó igénybevételeének nem akadálya, ha ő a sértett vállalat, intézmény, állami szerv vagy ezek felettes szervének alkalmazásában áll, feltéve, hogy a Be. 71. §-ában meghatározott kizárási okok vele szemben nem állapíthatók meg.
423. A feljelentés kiegészítésének nem feladata az elkövető személyének megállapítása.
424. A feljelentés kiegészítésének határideje tizenöt nap. A határidőt az eljáró nyomozó szerv vezetője indokolt esetben tizenöt, ha pedig vizsgálatot kell tartani, további harminc nappal meghosszabbíthatja.
425. A harminc napon túl húzódó feljelentés kiegészítésről a szakmai irányítást végző nyomozó szervet tájékoztatni kell.
426. A nyomozó szerv a feljelentés kiegészítése körében tett megállapításait — ha ezzel kapcsolatban egyéb irat nem keletkezett — köteles jelentésbe foglalni.

427. A feljelentés kiegészítésére megállapított határidők a nyomozó hatóságra vonatkoznak, a Be. 118. §-ában megjelölt határidőt nem érintik.
428. Ha a feljelentés kiegészítés teljesítésével az ügyész a rendőrséget bízta meg, a megbízást a kijelölt nyomozó szervnek teljesítenie kell. Az iratokat az ügyésznek vissza kell küldeni akkor, ha a feljelentést ott tették és a feljelentés kiegészítése alapján a nyomozást meg kell tagadni. Ha az ügyésznél tett feljelentésnek a nyomozó szerv által folytatott kiegészítése alapján a nyomozás elrendelése indokolt, arra a nyomozó szerv csak az ügyész ilyen rendelkezése alapján jogosult.

A nyomozás megtagadása

429. A cselekmény társadalomra veszélyességének csekély foka [Btk. 22. §-ának e) pontja], a cselekmény társadalomra veszélyességének megszűnése vagy csekéllyé válása [Btk. 32. §-ának d) pontja] esetében, továbbá ha a feljelentést az ügyésznél tették, a nyomozás megtagadásáról az ügyész határoz.
430. Ha a nyomozó szerv vezetőjének állásfoglalása szerint a feljelentett cselekményt a 429. pontban foglaltak szerint kell elbírálni, az iratokat az arra irányuló javaslatával együtt küldje meg a nyomozás közbeni felügyeletet gyakorló ügyésznek.
431. A nyomozó szerv hatáskörébe tartozó ügyekben a nyomozás megtagadásáról a nyomozó szerv vezetője alakszerű határozatban rendelkezik.
432. A nyomozó szerv a Be. 129. §-ának (1) bekezdése alapján a nyomozást megtagadó határozatot közli az érdekeltekkel és ezzel egyidejűleg megküldi a nyomozás közbeni felügyeletet gyakorló ügyésznek.

A nyomozás elrendelése és a nyomozás határidejének megállapítása

433. A nyomozás elrendelésére a Be. 130. §-ának rendelkezései az irányadók. A nyomozás csak bűncselekmény ala-

pos gyanúja, a ténybeli és a jogi előfeltételek együttes fennállása esetén rendelhető el.

434. A nyomozást elrendelő határozatot — a tényállás feltüntetése nélkül — a kezdő iratra lehet rávezetni az alábbi szöveggel: „Határozat”. A benti ügyben a nyomozást a Btk. §-ának (...) bekezdésébe ütköző és a § (...) bekezdése szerint minősülő bűntett — vétség alapos gyanúja miatt elrendelem. (Keltezés, aláírás, pecsét.)
435. A nyomozást elrendelő határozatban kell rendelkezni a nyomozás határidejéről, valamint arról is, hogy a nyomozást a vétségi vagy büntetti eljárás szabályai szerint kell-e lefolytatni.
436. A szakmai irányítást végző nyomozó szerv által meghatározott ügyekben a nyomozás elrendeléséről annak vezetőjét tájékoztatni kell.
437. A nyomozás határidejének megállapításakor figyelembe kell venni a feljelentés kiegészítésének eredményeit, az ügy ténybeli és jogi megítélésének sajátosságait, a bizonyításhoz szükséges tények mennyiségét, továbbá, hogy az eljárás során szükség van-e szakértő alkalmazására.
438. Biztosítani kell az előzetes letartóztatásban levő gyanúsított, a nem magyar állampolgár, továbbá a fiatalok ügyének soron kívüliségét.
439. A nyomozás határidejének megállapításakor arra kell törekedni, hogy az eljárások időszerűségéhez fűződő jogpolitikai érdek maradéktalanul érvényesüljön.
440. A nyomozó szerv vezetője legkésőbb a nyomozás elrendelésekor megállapított határidő kétharmadának eltelte után köteles ellenőrizni a nyomozás teljesítésének időszerűségét, a nyomozási terv végrehajtását.
441. Ha a nyomozás során
- (a) újabb bűncselekmény alapos gyanúja merül fel,
 - (b) olyan további bizonyítékok beszerzésére van szükség, amelyek a nyomozás elrendelésekor nem voltak előre láthatók, továbbá ha a nyomozás

- c) a nyomozó szervén kívül álló okokból nem fejezhető be, a nyomozó szerv vezetője köteles megjelölni a még szükséges nyomozási cselekmények elvégzésének határidejét. E határidő a vétségi eljárás esetében a nyomozás elrendelésétől számított hat hónapon, büntetti eljárás esetében egy éven túl nem terjedhet.

442. A (területi) helyi nyomozó szerv hatáskörében folytatott vétségi eljárásban a nyomozás elrendelésétől számított három hónap, büntetti eljárásban hat hónap elteltével, továbbá a megyei (budapesti) nyomozó szervek hatáskörében folytatott vétségi eljárásban a nyomozás elrendelésétől számított négy hónap, büntetti eljárásban hét hónap elteltével — ha a nyomozást ezekre az időpontokra nem fejezik be — a nyomozó szerv vezetője köteles a szakmai irányítást végző nyomozó szerv vezetőjének írásban jelentést tenni a nyomozás helyzetéről.
443. A szakmai irányítást végző nyomozó szerv vezetője megvizsgálhatja a nyomozás elhúzódsának okait, majd szükség esetén utasítást ad a nyomozás mielőbbi befejezésére.

Halaszthatatlan nyomozási cselekmények

444. A nyomozást elrendelő határozat nélkül csak halaszthatatlan nyomozási cselekmények foganatosíthatók [Be. 130. § (2) bek.].
445. A halaszthatatlan nyomozási cselekmények foganatosításának feltételei
- a) bűncselekmény alapos gyanúja, továbbá, ha
 - b) a késedelem a nyomozás eredményességét veszélyezteti és így nincs mód a nyomozást elrendelő határozat meghozatalára.
446. A halaszthatatlan nyomozási cselekményt különösen
- a) a megkezdett cselekmény befejezésének,
 - b) újabb bűncselekmény elkövetésének,
 - c) az elkövető szökésének, elrejtőzésének,

d) a bizonyítási eszközök megóvása, eltüntetésük megakadályozása érdekében lehet alkalmazni.

447. A halaszthatatlan nyomozási cselekmény foganatosisát — arra utalással, hogy a nyomozási cselekmény végrehajtása a nyomozás elrendelése előtt történt — a kezdő iraton, illetve jegyzőkönyvben kell feltüntetni.
448. A nyomozó hatóság (szerv) köteles már a feljelentés megtételekor — esetleg a jegyzőkönyv felvétele előtt is — az adott lehetőségek határán belül minden olyan intézkedést megtenni, amely a nyomozás eredményességét, gyors teljesítését elősegíti.
449. Késedelem nélkül intézkedni kell a személy- vagy tárgykörzés elrendelésére, helyszíni szemle tartására, véralkohol-vizsgálatra és más olyan nyomozási cselekmény elvégzésére, amelynek elmulasztása a későbbi eljárás sikerét károsan befolyásolja.
450. A halaszthatatlan nyomozási cselekmények teljesítése után, amint lehetséges, az addig rendelkezésre álló adatok mérlegelése alapján intézkedni kell a nyomozás elrendelése vagy megszüntetése iránt. Ha a nyomozás megszüntetésére kerül sor, nyomozást elrendelő határozatot utólag nem kell hozni.
451. A halaszthatatlan nyomozási cselekmény foganatosisa után hozott nyomozást elrendelő határozatban meg kell jelölni a foganatosisott nyomozási cselekmény időpontját, figyelemmel arra, hogy a nyomozás határideje ennek időpontjától és nem a határozathozatal keltétől számít.

A nyomozás teljesítése

452. A nyomozás során a valóságnak megfelelő tényállás felderítése érdekében a Be. szabályai által meghatározott keretek között — a bizonyítás elveire (Be. 59. és 60. §-a) is tekintettel — meg kell tenni minden olyan célszerű és törvényes intézkedést, amelynek a foganatosisására a nyomozó hatóságot a büntető eljárásról szóló törvény és az ahhoz kapcsolódó jogszabályok felhatalmazzák.

453. Ha az eljárást akadályozó személyek eltávolítása más módon nem lehetséges, az eltávolításhoz — annak végrehajtásáig — a Szolgálati Szabályzatban felsorolt kényszerítő eszközök is alkalmazhatók. A kényszerítő eszközök közül a cél eléréséhez szükséges legenyhébbet kell alkalmazni.

Az ügyek egyesítése és elkülönítése

454. Az ügy helyes eldöntése, a tényállás hiánytalan tisztázása, valamint az eljárás gazdaságossága érdekében a bűncselekmény elkövetőjét — ideértve az összefüggő bűncselekmények valamennyi elkövetőjét, a feljelentés elmulasztóját, a bűnpártolót és az orgazdát is — egy eljárásban kell felelősségre vonni.
455. Egyesíteni, vagyis ugyanazon vagy más nyomozó hatóságnál eredetileg külön indított büntető ügyeket összevonni akkor lehet, ha a 454. pontban megjelölt feltételek fennállnak vagy egyéb okból az egyesítés célszerű.
456. Ha a gyanúsítottak nagy száma vagy egyéb ok valamenyny elkövetője cselekményeinek egy eljárásban történő nyomozását jelentősen nehezítené az egyesítést mellőzni kell, illetve az ilyen ügyeket el kell különíteni.
457. A bűnügyeket elsősorban akkor kell elkülöníteni, ha a nyomozás olyan más bűncselekményt vagy bűncselekményeket is feltár, amelyek elkövetőinek cselekménye a nyomozás elrendeléséhez alapul szolgáló tényekkel szorosan nem függ össze.
458. Azokat a gyanúsítottakat, akiknek a bűncselekménye — az eset összes körülményeire tekintettel — a társadalomra kisebb fokban veszélyes, külön eljárásban lehet felelősségre vonni akkor is, ha a bűncselekményük együttes elbírálása személyi vagy tárgyi összefüggés folytán egyébként indokolt lenne.
459. Az ügyek egyesítését és elkülönítését a célszerűsége figyelemmel kell eldönteni. A döntésnél azt kell vizsgálni, hogy a bűncselekmények felderítése, illetve a bűncselek-

mény elkövetőinek a felelősségre vonása egy vagy több eljárásban oldható-e meg könnyebben, eredményesebben és gazdaságosabban.

460. Az ügyek egyesítése esetén a nyomozás határideje az egyesítéssel érintett ügyekben a nyomozás elrendelésekor megállapított leghosszabb határidő. Az ügyek elkülönítése esetén az elkülönített ügyre a korábban megállapított nyomozási határidő az irányadó. Egyesítés és elkülönítés esetén a Be. 145/A és a 153. §-ának alkalmazása szempontjából a legkorábbi elrendelés időpontja az irányadó.
461. Az ügyek egyesítését és elkülönítését határozattal kell elrendelni.

**A gyanúsított jogai,
a gyanúsítottal szembeni elsődleges intézkedések,
az alapos gyanú közlése és a gyanúsított kihallgatása**

462. A gyanúsított — figyelemmel a Be. 134. §-ának (3) bekezdésére — a szakértő meghallgatásánál, a szemlén, a bizonyítási kísérleten, a felismerésre bemutatáson és a helyszínelésen jelen lehet, azokkal kapcsolatban észrevételeit, indítványt tehet. A gyanúsított észrevételeit, indítványait jegyzőkönyvbe kell foglalni. A gyanúsítottnak a tényállás alapos és hiánytalan tisztázására tett indítványát a nyomozás során teljesíteni kell. Ha a gyanúsított indítványa nem megalapozott, indokolt határozatban kell elutasítani.
463. A nyomozás során a gyanúsítottnak betekintésre a saját kihallgatásáról, a szakértő meghallgatásáról (a szaknácádó nyilatkoztatásáról) a szemléről, a bizonyítási kísérletről, a felismerésre bemutatásról és a helyszínelésről, továbbá a műszeres (poligráfós) vizsgálat eredményéről felvett jegyzőkönyvet, valamint a szakvéleményt kérelmére át kell adni. Egyéb iratokba — tanúk, gyanúsítottársak vallomása stb. — a nyomozás iratainak ismertetése előtt csak akkor tekinthet be, ha ez a nyomozás érdekeit nem veszélyezteti.
464. A gyanúsítottat ellenőrizni kell a büntetettek nyilvántartásában, majd ennek eredményétől függően cselekménye

jogi minősítése, illetőleg a személy társadalomra veszélyessége megítélése érdekében be kell szerezni a korábbi elítélésére vonatkozó iratokat.

465. Ellenőrizni kell, hogy a gyanúsított rendelkezik-e útlevelemmel, lőfegyvertartási engedéllyel, fegyverrel, illetve adott-e be útlevél vagy lőfegyvertartási engedély iránti kérelmet.
466. A nyomozó szerv, ha a gyanúsított ellen olyan bűncselekmény elkövetése miatt folytatja az eljárást, amelyre a Btk. háromévi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetés kiszabását rendeli el, az útlevél bevonása, illetőleg az esetleges útlevélkérelem elutasítása céljából köteles értesíteni az útlevelet kiadó vagy kiadni jogosult igazgatásrendészeti szervet. Ha a nyomozás egyéb adata — így különösen az elkövető személye vagy az elkövetett bűncselekmény jellege — indokolja, a nyomozó szerv az illetékes igazgatásrendészeti szerv útján más esetben is intézkedhet az útlevél bevonása vagy az útlevél iránti kérelem elutasítása tárgyában.
467. Ha a késedelem veszéllyel jár és a gyanúsított külföldre utazása a büntető eljárás lefolytatását veszélyezteti, a bűncselekmény elkövetésével alaposan gyanúsítható személy útlevelet a nyomozó szerv ideiglenesen elveheti. Az elvett útlevelet az illetékes igazgatásrendészeti szervnek, az elvétel indokáról történő értesítés mellett haladéktalanul meg kell küldeni.
468. A nyomozó szerv az illetékes igazgatásrendészeti szervnél kezdeményezze a gyanúsított lőfegyverének, lőfegyvertartási engedélyének bevonását vagy a lőfegyver iránti kérelmének elutasítását, ha a nyomozás adatai ezt indokolttá teszik. Amikor a lőfegyver bűnjelnek minősül, a bűnjelkezelés szabályai szerint kell eljárni.
469. Ha a késedelem veszéllyel jár, a lőfegyver, a lőfegyvertartási engedély bevonása tárgyában teendő intézkedésekre nézve a 467. pontban foglaltak az irányadók.
470. Ha a 466—469. pontban foglalt korlátozás fenntartása már nem indokolt, a nyomozó szerv legkésőbb a nyomozó

zás befejezésekor köteles intézkedni annak feloldása érdekében.

471. Be kell szerezni a gyanúsított erkölcsi és vagyoni bizonyítványát, továbbá munkahelyi jellemzését is.
472. A gyanúsítottal a vonatkozó jogszabályok megjelölésével előzetesen közölni kell a terhére rótt bűncselekmény tényállásának lényegét.
473. Ha a gyanúsítottat több bűncselekmény elkövetésével gyanúsítják, a kihallgatása kezdetén az egyes bűncselekmények elkövetésére vonatkozó alapos gyanút egyenként kell közölni és jegyzőkönyvbe foglalni. Ha az alapos gyanú közlése után vele szemben újabb bűncselekmény alapos gyanúja állapítható meg, azt vele a kihallgatásnál közölni kell.
474. A gyanúsított beismerő vallomása esetén is be kell szerezni a tényálláshoz tartozó és a bűnösség megállapításához szükséges bizonyítékokat.

A hatósági tanú

475. Hatósági tanúként cselekvőképes, felnőttkorú, érzékelő képességeinek birtokában lévő, magyar állampolgárságú személyt kell felkérni.
476. Két hatósági tanút kell alkalmazni
- a) a krimináltechnikai csapda telepítésénél, felszámolásánál,
 - b) a szemlénél,
 - c) a helyszínelésnél,
 - d) a felismerésre bemutatásnál,
 - e) a bizonyítási kísérletnél,
 - f) a házkutatásnál,
 - g) a motozásnál,

(h) a lefoglalásnál,

(i) az írni, olvasni nem tudó vagy nem képes személy kihallgatásáról felvett jegyzőkönyv ismertetésénél.

477. Két hatósági tanú alkalmazható minden olyan esetben, amikor felmerülhet az egyes nyomozási cselekmények törvényességének, tárgyilagos lefolytatásának vagy eredményének utólagos igazolása.
478. A hatósági tanúkat a nyomozási cselekmény foganatosítása előtt jogaikra és kötelességeikre ki kell oktatni [Be. 135. § (2) bek.].
479. A nyomozási cselekményről készült jegyzőkönyvben fel kell tüntetni a hatósági tanúk nevét, lakcímét és azt a tényt, hogy az eljárásban nem érdekeltek. Ha a nyomozási cselekmény során a hatósági tanúk észrevételt nem tettek, a jegyzőkönyvben ezt is rögzíteni kell.
480. Ha a hatósági tanú alkalmazására — a törvény kötelező előírása ellenére — elháríthatatlan akadály miatt nem kerülhetett sor, az eljáró nyomozó szerv tagja az eljárási cselekmény végrehajtásáról szóló jegyzőkönyvben ezt az akadályt tüntesse fel.
481. Elháríthatatlan akadály esetén hatósági tanúként vehetők igénybe az adott munkaterületre alkalomszerűen vezényelt személyek (pl. szolgálatban lévő önkéntes rendőr, munkásőr, katonai járőr, takarító személyzet, gépirónő stb.).
482. A tanúk költségeire vonatkozó rendelkezéseket a hatósági tanúkra is alkalmazni kell.

A nyomozás mellőzése

483. A nyomozás mellőzésére csak a gyanúsított kihallgatása után kerülhet sor.
484. A nyomozás mellőzését — indokolást is tartalmazó — határozattal kell elrendelni, és azt a nyomozási iratokhoz kell csatolni.

A határozatot — a polgári jogi igény érvényesítésére és a panaszjogára való felhívással — közölni kell a sértettel, továbbá azzal, aki feljelentést tett vagy magánindítványt terjesztett elő.

A nyomozás felfüggesztése

485. A nyomozás felfüggesztéséről (Be. 137. §) a nyomozó szerv vezetője határoz. A határozatot közölni kell a gyanúsítottal, a védővel, a feljelentővel és a sértettel. A határozat egy példányát meg kell küldeni az ügyésznek.
486. A felfüggesztés ideje alatt a gyanúsított személyét nem érintő [Be. 137. § (4) bek.] nyomozási cselekményeket el kell végezni, bizonyítási eszközöket be kell szerezni.
487. A nyomozás felfüggesztése esetén az ügyet határidőnyilvántartásba kell helyezni. Az elévülés bekövetkezésekor a nyomozást felfüggesztő határozat hatályon kívül helyezése mellett a nyomozást meg kell szüntetni, a gyanúsított ellen kibocsátott lakhelykutatót, illetve elfogatóparancsot vissza kell vonni.
488. Az elévülési határidőn belül folyamatosan figyelemmel kell kísérni, hogy a nyomozás felfüggesztésének oka fennáll-e. Ha a felfüggesztés oka megszűnt, a nyomozást felfüggesztő határozatot hatályon kívül kell helyezni, és el kell rendelni az eljárás folytatását.

A nyomozás megszüntetése

489. A cselekmény társadalomra veszélyességének csekély foka [Btk. 22. §-ának e) pontja], a cselekmény társadalomra veszélyességének megszűnése vagy csekéllyé válása [Btk. 32. §-ának d) pontja] esetén — ha a bűncselekményre a törvény egy évi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetést rendel —, a nyomozás megszüntetéséről az ügyész határoz.
490. Ha a nyomozó szerv vezetője a nyomozás megszüntetését a 489. pontban foglaltak szerint látja indokoltnak, a befe-

jezett nyomozás iratait az erre vonatkozó javaslatával küldi meg az ügyésznek.

491. A nyomozó szerv vezetője ügyészi utasítás nélkül is köteles az ügyirat bemutatása mellett a nyomozás megszüntetésére irányuló szándékát az ügyésznek bejelenteni azokban az — egyébként a nyomozó hatóság megszüntetési hatáskörébe tartozó — ügyekben, amelyekben a gyanúsított előzetes letartóztatásban van, illetve ideiglenes kényszer-gyógykezelés alatt vagy lakhelyelhagyási tilalom alatt áll.
492. A nyomozó szerv hatáskörébe tartozó esetekben a nyomozás megszüntetéséről a nyomozó szerv vezetője alakszerű határozatban rendelkezik.
493. A határozatot közölni kell a sértettel, a feljelentővel, és az-
zal, aki magánindítványt terjesztett elő, továbbá meg kell küldeni az ügyésznek.
494. A Btk. 22. §-ának e) pontja, valamint a Btk. 32. §-ának d) pontja alapján a nyomozó szerv hatáskörében történő nyomozásmegszüntetés esetén megrovás csak akkor foganatosítható, ha a határozat ellen a Be. 148. §-ának (4) bekezdésében megállapított határidőn belül nem éltek panasszal vagy a bejelentett panaszt az ügyész elutasította.
495. A nyomozó szerv hatáskörében történt nyomozásmegszüntetésekkel kapcsolatban a megrovást a nyomozó szerv foganatosítja. Akivel szemben a nyomozást megrovás alkalmazása mellett megszüntették, arról nyilvántartó lapot kell kiállítani, és azt a BM ORFK Bűnügyi Nyilvántartó Osztálynak kell megküldeni.
496. A megrovás foganatosításakor az elkövetőnek kézbesíteni kell a nyomozás megszüntetését és a megrovást tartalmazó határozatot, és ki kell oktatni a panaszjogára.
497. Az eljárás folytatását az ügyész rendelheti el, ha
- a) a nyomozást ő szüntette meg,
 - b) a nyomozás megszüntetésére a Be. 139. §-a (1) bekezdésének a), c) vagy d) pontja alapján került sor.

498. Ha a nyomozást a Be. 139. §-a (1) bekezdésének b) pontja alapján szüntetik meg, a biztosítóintézetnek a sértett részbeni vagy teljes kártalanításának megtörténtéről a nyomozó szervhez címzett értesítését a nyomozás anyagának irattári példányában kell elhelyezni. A nyomozás folytatása esetén — a gyanúsított ismertté válásáról — a biztosító intézetet a nyomozás eredményes befejezésekor értesíteni kell.

A nyomozás iratainak ismertetése és a nyomozás befejezése

499. A nyomozás iratait azokban az ügyekben kell ismertetni, amelyeket vádemelési javaslattal küldenek meg az ügyésznek.

500. A nyomozás anyagának ismertetésére csak akkor kerülhet sor, ha a bűnügy valamennyi részletét kivizsgálták, és a bűncselekmény alapos gyanúja kétségtelenül megállapítható.

501. A nyomozás anyagának ismertetése az eljáró nyomozó hatóság kötelessége. Az ismertetés időpontjáról a gyanúsítottat és a védőjét értesíteni kell. A fogva levő gyanúsítottat az ismertetésre elő kell állítani. A védő meg nem jelenése az ismertetést nem akadályozhatja.

502. Ha az ismertetésen az értesítés ellenére sem a gyanúsított, sem a védő nem jelenik meg, ezt az iratokon fel kell jegyezni, őket a nyomozás befejezéséről kell értesíteni, és az iratokat az ügyésznek vádemelési javaslattal meg kell küldeni.

503. Az iratismertetés megkezdése előtt a gyanúsítottat és a védőt a jogaira és a kötelességeire figyelmeztetni kell.

504. Ha a gyanúsított a nyomozás anyagának megtekintését megtagadja, illetve az irattanulmányozási jogával élni nem kíván, a figyelmeztetést fel kell hívni, hogy az a nyomozás befejezését nem akadályozza. A figyelmeztetés megtörténtét és a gyanúsított nyilatkozatát jegyzőkönyvbe kell foglalni.

505. Az iratismertetésen az összefűzött eredeti iratokat kell a gyanúsítottaknak, illetve a védőnek tanulmányozásra átadni.
506. A gyanúsított és a védő a nyomozás iratait csak felügyelet mellett tanulmányozhatja. A tanulmányozásban őket korlátozni nem szabad. Ügyelni kell arra, hogy a gyanúsított az ismertetés során az iratok szövegében módosítást, hamisítást ne eszközöljön, iratokat, bizonyítási eszközöket meg ne semmisíthessen, illetve meg ne rongálhasson. Erre a figyelmét fel kell hívni. A gyanúsított és a védő a tanulmányozás során jegyzetet készíthetnek. Az államtitkot vagy szolgálati titkot képező adatokat tartalmazó jegyzeteket külön borítékban lezártnak az iratok mellett kell kezelni. Az államtitkot és a szolgálati titkot tartalmazó, zártan kezelt feljegyzésekbe a betekintésre jogosultak kérésére a betekintést biztosítani kell.
507. Az írni-olvasni nem tudó vagy nem képes gyanúsított előtt a nyomozás anyagát hatósági tanúk jelenlétében kell felolvasni. A magyar nyelvet nem értő vagy az anyanyelvét használni kívánó nem magyar anyanyelvű gyanúsított ügyében az ismertetésnél tolmácsot kell alkalmazni.
508. Ha az ügyben több gyanúsított van, az ismertetést egy időpontban több gyanúsított jelenlétében is meg lehet tartani, ha ez az ismertetés zavartalanságát vagy a büntetőeljárás további eredményességét nem veszélyezteti. Ilyen esetben az ismertetésről felvett jegyzőkönyvben a gyanúsítottakat és a védőiket külön-külön kell nyilatkoztatni. Az egyes gyanúsítottakkal a bűnügyi iratok rájuk vonatkozó részét kell ismertetni.
509. Az iratismertetés során a gyanúsított, illetve a védő a nyomozás kiegészítését indítványozhatja és egyéb indítványokat, észrevételeket tehet.
510. A nyomozás kiegészítése iránti indítvány teljesítése vagy elutasítása kérdésében lehetőleg azonnal, de legkésőbb hetvenkét órán belül döntení kell. Ha az indítvány indokolt, az abban foglaltakat teljesíteni kell, ellenkező esetben az ismertetési jegyzőkönyvben indokolt határozattal el kell utasítani. Ha a határozat ellen a gyanúsított vagy a védő

panasszal él, és annak a nyomozó szerv a saját hatáskörében nem ad helyt, a nyomozás iratait a nyomozás befejezése tényének közlése mellett a panasz elbírálása végett meg kell küldeni az illetékes ügyésznek.

511. Ha a nyomozó szerv a nyomozás kiegészítésére tett indítványnak helyt ad, a kiegészített nyomozás anyagát a gyanúsított, illetve a védő előtt ismertetni kell.
512. Az iratismertetésről jegyzőkönyvet kell felvenni. Ezzel kapcsolatban a Be. 143. §-ában foglaltak szerint kell eljárni.
513. Az iratok ismertetése után — ha a gyanúsított, illetve a védő a nyomozás kiegészítését nem indítványozza vagy az indítványt elutasították, illetőleg a nyomozást kiegészítették — a nyomozó szervnek közölni kell a gyanúsítottal és a védővel a nyomozás befejezését. A nyomozás befejezésének közlésekor a jogszabály megjelölésével meg kell nevezni azt a bűncselekményt, amelyet a nyomozás adatai szerint a gyanúsított a magatartásával megvalósított.
514. A nyomozás befejezésének közléséről nem kell határozatot hozni. A közlés tényét az iratismertetésről felvett jegyzőkönyvbe kell foglalni.

A nyomozás iratainak megküldése az ügyésznek

515. A nyomozás befejezése után az iratokat két példányban külön-külön összefűzve, oldalszámozva, és iratjegyzékkel ellátva a nyomozás befejezésének közlésétől számított nyolc napon belül kell megküldeni az ügyésznek. A kiskorú veszélyeztetésének büntette miatt lefolytatott nyomozás iratait a fiataalkorúak ügyészének kell megküldeni. A vádemelési javaslat az iratok megküldésére való utalást és a vádemelésre vonatkozó előterjesztést tartalmazza. Összefoglaló jelentést csak a nyomozó szerv vezetőjének külön utasítására kell készíteni.
516. A bűnjelek, értékek és letétek tekintetében az ezekre vonatkozó külön szabályok szerint kell eljárni.

517. A vádemelésre átadott ügyekben a vádirat és az ítélet (végzés) egy példányát az irattári példányhoz kell csatolni.
518. A nyomozó szerv az iratokat az ügyésznek megküldi, ha a Be. 375. § (1) bekezdés szerinti elkobzásnak, vagyoni előny vagy elkobzás alá eső érték megfizetésére kötelezésnek van helye, különösen, ha
- a) a nyomozást a Be. 128. §-ának b) pontjára tekintettel tagadta meg,
 - b) Be. 139. §-ának (1) bekezdése b) pontjának második fordulata — az elkövető kiléte nem állapítható meg — alapján,
 - a Be. 139. § (1) bekezdésének c) pontja, büntethetőséget kizáró gyermekkor, kóros elmeállapot vagy a cselekmény társadalomra veszélyességének csekély foka miatt, a Be. 139. §-ának (1) bekezdés d) pontja szerint a nyomozást megszüntette vagy
 - c) a Be. 137. §-a (1) bekezdésének a) és d) pontja, valamint a (2) bekezdésének a) és c) pontja alapján a nyomozást felfüggesztette, és
 - d) a Btk. 77. §-ának (1)—(4) bekezdése szerint — figyelemmel a Be. 375. §-ára — az elkobzásra irányuló eljárás lefolytatásának van helye. A nyomozási iratokat akkor kell az ügyészhez megküldeni, ha a megtagadó, megszüntető vagy felfüggesztő határozat ellen nem éltek panasszal vagy azt elutasították.

A pótnyomozás és a nyomozás kiegészítése

519. A nyomozó szerv vezetője köteles gondoskodni a pótnyomozást elrendelő határozatban foglaltak végrehajtásáról.
520. Ha az ügyész a nyomozás befejezése után pótnyomozás elrendelése nélkül, rövid időn belül fogاناتosítható nyomozási cselekmények elvégzésére ad utasítást, ezeket a nyomozó szervnek az ügyész által megjelölt időre el kell végeznie.
521. A pótnyomozás vagy a nyomozás kiegészítése határidejét az ügyész állapítja meg.

522. Az ügyészt értesíteni kell, ha a pótnyomozás vagy a nyomozás kiegészítése eredményeként az általa adott utasításban foglaltakon túl további bűncselekmény miatti, vagy újabb gyanúsított elleni eljárási cselekményeket kell elvégezni és az általa adott határidő ezek elvégzésére nem elégséges.
523. A büntetési eljárás szabályai szerint befejezett nyomozás esetén elrendelt pótnyomozást vagy a nyomozás kiegészítést is a büntetési eljárás szabályai szerint kell lefolytatni.

Jellemzés készítése a büntetésvégrehajtási intézet részére

524. A nyomozó szerv az előzetes letartóztatásban levő gyanúsítottat a vádemelési javaslattal egyidejűleg a büntetésvégrehajtási intézetnek átadja. Ha a gyanúsított legalább négy hetet töltött a rendőrségi fogdában, magatartásáról jellemzést kell készíteni.
525. A rendőrségi fogdában töltött időtartamtól függetlenül jellemzést kell készíteni, ha
- (a) a rendőrségi fogvatartás ideje alatt a gyanúsított megszökött, szökést kísérelt meg vagy tervezett,
 - (b) nem tartotta be a fogdaszabályzat előírásait, és ezért fegyelmileg felelősségre vonták,
 - (c) a gyanúsított jelleméről, életszemléletéről a büntetésvégrehajtási intézet nevelője által hasznosítható tapasztalatokat szereztek,
 - (d) a gyanúsított veszélyes bűnöző.
526. A jellemzést zárt borítékban a gyanúsított átszállításával egyidejűleg a büntetésvégrehajtási intézet parancsnokának kell megküldeni.

Jogorvoslat a nyomozás során

527. A nyomozó hatóság határozata és intézkedése ellen, illetőleg az intézkedés elmulasztása miatt — ha a Be. 148. §-ának (2) bekezdése nem tesz kivételt — panasznak van

helye. A jogorvoslati jogosultság alapján a büntetőeljárásban részt vevő és érdekelt személyek a jogszabályban megállapított módon és határidőben kérhetik a kifogásolt határozat vagy intézkedés megváltoztatását, illetőleg az elmulasztott intézkedés megtételét.

528. Panasznak minősül a személyi szabadságot, illetőleg az egyéb alanyi jogokat korlátozó kényszerintézkedést (így a bűnügyi őrizetbe vételt, az előzetes letartóztatást, az ideiglenes kényszerszergyógykezelést, a lakhelyelhagyási tilalmat, az elővezetést, valamint a lefoglalást, a házkutatást, a moztózást, a zár alá vételt és a rendbírságot) elrendelő határozat átvételének, valamint az egyes eljárási cselekmények lefolyását rögzítő jegyzőkönyvek aláírásának megtagadása is.
529. A bejelentett panasznak, ha a törvény másként nem rendelkezik, nincs halasztó hatálya. Kivételesen indokolt esetben a nyomozó szerv a határozat vagy intézkedés végrehajtását a panasz elbírálásáig felfüggesztheti. Nem függesztheti fel a nyomozó szerv az ügyész vagy a bíróság által hozott határozat vagy intézkedés végrehajtását.
530. A nyomozó hatóság a hozzá benyújtott panasz megalapozottságát köteles megvizsgálni. A panasz indokoltsága esetén a sérelmezett határozatot vagy intézkedést hatályon kívül kell helyezni és megfelelő új határozatot kell hozni.
531. Ha a nyomozó szerv a panasznak nem ad helyt, azt az iratokkal együtt huszonnégy órán belül köteles megküldeni az ügyésznek és részletesen nyilatkoznia kell a panaszra vonatkozó álláspontjáról is.
532. Ha a nyomozó szerv a panasznak helyt adott, erről a határozat kézbesítésével értesíti a panaszost.
533. A panaszt írásban vagy szóban lehet előterjesztani. A szóban előterjesztett panaszt jegyzőkönyvbe kell foglalni. A panaszost a panasz elintézéséről értesíteni kell.
534. Ha a panasz alapján a nyomozó szerv határozatát megváltoztatták vagy hatályon kívül helyezték, a panasz elbírálá-

sáról hozott határozatról mindazokat értesíteni kell, akikkel korábban a megpanaszolt határozatot közölték.

535. A gyanúsítottnak és a védőjének a nyomozás során keletkezett határozat csak akkor kézbesíthető, ha a határozat elleni panaszra jogosult személynek a határozatot már kézbesítették, és az a panaszjogával nem élt, illetve a panaszt elutasították.

Nyomozás a vétségi eljárásban

536. A vétségi eljárás szabályait kell alkalmazni a vétség miatt indított nyomozásban, kivéve, ha a bűncselekményre a büntető törvénykönyv ötévi vagy ennél súlyosabb szabadságvesztés büntetés kiszabását teszi lehetővé.

537. A vétségi eljárás szabályait kell alkalmazni olyan büntett miatt folytatott nyomozás során is, amelyre a törvény háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabb büntetést rendel.

538. Nem lehet a vétségi eljárás szabályai szerint eljárni, ha

- (a) a gyanúsított kóros elmeállapotú,
- (b) a gyanúsított jogszabály megkerülésével külföldön tartózkodik,
- (c) a gyanúsított szigorított őrizete elrendelésének feltételei megállapíthatónak látszanak,
- (d) a büntetőeljárás felajánlásának van helye.

539. A vétségi eljárásra tartozó ügyekben — eltérő rendelkezés hiányában — mind a nyomozás egészére, mind az egyes nyomozási cselekményekre a büntetti eljárás szabályait lehet alkalmazni, ha az ügy bonyolultsága vagy más körülmény indokolja.

540. Ha a nyomozás adatai alapján a vétségi eljárás szabályai tovább nem alkalmazhatók, a nyomozó szerv vezetője rendelje el a büntetti eljárásra való áttérést. Ezt az intézkedést az iratokra fel kell jegyezni.

541. A vétségi eljárás szabályait a Be. 149—155. §-a tartalmazák.

VII. Fejezet

A FIATALKORÚAKRA VONATKOZÓ ELJÁRÁSI SZABÁLYOK

Általános szabályok

542. A fiatalkorúak ügyében a büntetési vagy a vétségi nyomozás, illetőleg a bíróság elé állítás szabályait a Be. XIII. fejezetében foglalt rendelkezések figyelembevételével kell alkalmazni.

543. A fiatalkorúak elleni büntetőeljárás szabályait kell alkalmazni azzal a fiatalkorú gyanúsítottal szemben is, aki

- a) házasságkötés folytán nagykorúságot szerzett vagy
- b) a bűncselekmény elkövetése után a tizennyolcadik életévét betöltötte.

Ezekben az esetekben a törvényes képviselő az eljárásban nem vehet részt.

544. Nem alkalmazhatók a Be. XIII. fejezet rendelkezései azzal a gyanúsítottal szemben, aki az eljárás alapjául szolgáló bűncselekményt részben a tizennyolcadik életévének betöltése előtt, részben pedig azután követte el.

545. Fiatalkorú ellen magánvádra üldözendő bűncselekmény miatt tett feljelentés tárgyában a nyomozást le kell folytatni. Ha a nyomozó szerv a fiatalkorúval szemben a Btk. 22. §-ának e) pontjában meghatározott büntethetőséget kizáró vagy a Btk. 32. §-ának d) pontjában rögzített büntethetőséget megszüntető okból a nyomozás megtagadását látja indokoltnak, a feljelentést, mellékleteit, az esetleges feljelentés kiegészítés iratait javaslatával együtt terjessze fel a fiatalkorúak ügyészéhez.

546. Magánvádas ügyben — ha a feljelentés szerint a bűncselekményt fiatakorú és felnőttkorú együttesen követte el — a nyomozást a felnőttkorú ellen is le kell folytatni.
547. Fiatakorú, valamint fiatakorú és felnőttkorú együttes bűnelkövetése esetén a nyomozás elrendeléséről a felügyeletet ellátó ügyészt kell értesíteni.
548. Ha a fiatakorú gyanúsítottnak meghatalmazott védője nincs, a nyomozó szerv köteles védő kirendeléséről gondoskodni. A nyomozó szerv — lehetőség szerint — biztosítsa, hogy a fiatakorú gyanúsított védője az első kihallgatáson is jelen legyen. Egyébként a védő kirendeléséről az alapos gyanú közlését követően (az első kihallgatás után) haladéktalanul gondoskodni kell.
549. A nyomozó szerv a saját hatáskörében hozott nyomozást megtagadó vagy megszüntető határozatát megküldi az illetékes gyámhatóságnak, ha a fiatakorúval szemben védő- és óvintézkedést lát szükségesnek. A megszüntető határozathoz csatolni kell a környezettanulmány egy példányát. A védő- és óvintézkedés kezdeményezéséről — a határozat egy példányának megküldése mellett — a fiatakorúak ügyészét értesíteni kell.

A törvényes képviselő

550. A fiatakorú törvényes képviselőre elsősorban a szülői felügyeletet gyakorló szülők jogosultak.
551. Ha a fiatakorú gyámság alatt áll, a törvényes képviselő jogát a gyám, illetőleg a kijelölt hivatásos gyám gyakorolja.
552. Az állami nevelésbe vett fiatakorú intézeti gyámság alatt áll. Törvényes képviselőre a gyermek- és ifjúságvédő intézet igazgatója vagy az igazgatási ügyekben eljáró helyettese jogosult. A törvényes képviselőt elláthatja az a személy is, akire — más jogszabályok alapján — az intézet igazgatója gyámi jogait átruházhatja.
553. A szabadságvesztés büntetését töltő vagy javítóintézeti nevelésre utalt, továbbá a gyermek- és ifjúságvédő intézet-

ben, nevelőotthonban, nevelőintézetben elhelyezett, de nem állami nevelt fiatalok esetében — eltérő rendelkezés hiányában — a törvényes képviselő joga a szülőt, illetve a gyámat illeti meg.

554. A fiatalok törvényes képviselőjére a jogszabályban meghatározott esetekben a gyámhatóság által kirendelt eseti gondnok jogosult.

A törvényes képviselő jogainak biztosítása

555. A büntetőeljárásból kizárt törvényes képviselő helyett, illetőleg a Be. 300. § (1) bekezdésének b) vagy c) pontja esetén haladéktalanul meg kell keresni a gyámhatóságot eseti gondnok kirendelése végett. Ugyanígy kell eljárni a nem magyar állampolgár fiatalok esetében is.
556. A kirendelt eseti gondnokot a képviselt fiatalokkal szembeni időközben foganatosított intézkedésekről — észrevételezési, indítványtételi és panaszjogára való figyelmeztetés mellett — tájékoztatni kell.
557. A törvényes képviselőt ellátó szülőt, gyámat, a hivatásos gyámat, az intézeti gyámat és az eseti gondnokot a büntetőeljárásban azonos jogok illetik meg.
558. A nyomozó szerv köteles biztosítani, hogy a törvényes képviselő az őt megillető jogokat gyakorolhassa.
559. Ha a törvényes képviselőnek a Be. 300. §-a (1) bekezdésének a) pontjában írt ok miatt a büntető eljárásból való kizárása látszik szükségesnek, erre soron kívül indokolt előterjesztést kell tenni az ügyészhez.
560. A törvényes képviselőt a jogairól fel kell világosítani. Ennek megtörténtét arról az eljárási cselekményről készült jegyzőkönyvben kell rögzíteni, amelynek foganatosításán a törvényes képviselő részt vett.
561. A fiatalok idézéséről és a számára küldött értesítésekről a törvényes képviselőt értesíteni kell.

562. A fiataalkorú gyanúsított személyét vagy jogait érintő határozatokat a törvényes képviselővel is közölni kell. A határozat rendelkező részében fel kell hívni a figyelmét, hogy a gyanúsított panaszjoga mellett a törvényes képviselőt önálló panaszjog illeti meg.
563. A halaszthatatlan nyomozási cselekmények kivételével biztosítani kell, hogy a törvényes képviselő a fiataalkorú gyanúsított kihallgatásán, a szemlén, a bizonyítási kísérleten, a felismerésre bemutatáson, a szembesítésnél, a helyszínelésnél és a gyanúsítottat érintő szakértői meghallgatáson jelen lehessen. A jelenlétének vagy a távollmaradásának tényét a jegyzőkönyvben rögzíteni kell.
564. Biztosítani kell, hogy a törvényes képviselő a nyomozás során megtekinthesse azokról az eljárási cselekményekről felvett jegyzőkönyveket, amelyeknek foganatosításánál jelen lehetett, továbbá azt, hogy a nyomozás befejezése után az ügy iratait megtekinthesse. Észrevételeit és indítványait a jegyzőkönyvben rögzíteni kell.
565. A nyomozás eredeti és másolati irataiban fel kell tüntetni annak tényét, módját és időpontját, hogy a törvényes képviselőt a 561—564. pontban foglaltakról értesítették.
566. Az eljárásnak nem akadályja, ha a törvényes képviselő nem kíván a jogaival élni, és értesítésre nem jelenik meg vagy idő előtt távozik, illetőleg az önhibájából olyan állapotban jelenik meg, hogy a törvényes képviselői jogát gyakorolni nem képes. A felsorolt esetekben a helyettesítéséről nem kell gondoskodni.

Bizonyítás fiataalkorú ügyében

567. A fiataalkorú ellen folytatott büntető eljárás során bizonyítani kell a gyanúsított életkorát, egyéniségére, értelmi fejlettségére és életviszonyaira jellemző körülményeket is.
568. A bizonyítás során különös gondot kell fordítani a bűncselekmény elkövetését közvetlenül előmozdító vagy előidéző okok és körülmények felderítésére.

A GONDOZÓ TANÚKÉNTI KIHALLGATÁSA

569. Gondozóként rendszerint a szülői felügyeletet gyakorló törvényes képviselőt kell kihallgatni. Ha a törvényes képviselő és a gondozó nem ugyanaz a személy, azt kell gondozónak tekinteni, aki a fiatalkorú nevelését, felügyeletét ténylegesen ellátja.
570. A javítóintézeti növendék, a szabadságvesztés büntetését töltő fiatalkorú gondozója a nevelőtanár, illetve a nevelőtiszt, továbbá a gyermek- és ifjúságvédelmi intézményben elhelyezett fiatalkorú gondozója a csoportnevelő tanár, kihelyezés esetén a nevelőszülő.
571. A fiatalkorú egyéniségének, értelmi fejlettségének és életviszonyainak kellő mértékben történő felderítése érdekében szükség szerint azokat a gondozókat is ki kell hallgatni, akik a fiatalkorú nevelését, gondozását korábban ellátták.
572. A gondozó a fiatalkorú egyéniségét, értelmi fejlettségét és életviszonyait jellemző körülményekre nézve nem tagadhatja meg a tanúvallomást azon a címen, hogy a gyanúsított hozzátartozója.
573. E körülményre nézve vallomást köteles tenni a nevelőtanár, illetve a nevelőtiszt még akkor is, ha egyébként a szabadságvesztést töltő vagy a nevelőintézetben nevelt fiatalkorú egyéniségét, értelmi fejlettségét és életviszonyait jellemző körülményekre nézve titoktartásra köteles.
574. A gondozó tanúkénti kihallgatása általában kötelező. A kihallgatását mellőzni kell
- a) ha a gondozó egyben törvényes képviselő, e jogától azonban megfosztották (az eljárásból kizárták),
 - b) a nem magyar állampolgár fiatalkorú ügyében folytatott nyomozás során.
575. Intézeti nevelőtanár, a büntetésvégrehajtási nevelőtiszt és a csoportnevelő gondozóként történt tanúkihallgatását az írásbeli nevelői vélemény helyettesítheti.

A FIATALKORÚAKRÓL KÉSZÜLT KÖRNYEZETTANULMÁNY

576. A környezettanulmány bizonyítási eszköz, melynek alkalmasnak kell lennie arra, hogy a fiatalkorú egyéniségét és életviszonyait jellemző körülményeket hitelt érdemlően feltárja.
577. Pártfogó felügyelet alatt álló, továbbá a gyámhatóság által veszélyeztetettként nyilvántartott, valamint a nevelőszülőhöz kihelyezett fiatalkorúról a környezettanulmányt a fiatalkorú lakhelye szerint illetékes gyámhatóságtól kell beszerezni. A környezettanulmány beszerzése során a 353—359. pontban foglaltak szerint kell eljárni.
578. Más esetben a környezettanulmányt a nyomozó szerv készíti.

ISKOLAI, MUNKAHELYI JELLEMZÉS, A FIATALKORÚ ÉLETKORÁNAK BIZONYÍTÁSA, AZ ELŐZMÉNYI IRATOK BESZERZÉSE

579. Ha a fiatalkorú tanuló vagy iskolai tanulmányait az eljárás megindítása előtt egy évnél nem régebben fejezte be, illetve szakította félbe, az iskolai jellemzést be kell szerezni.
580. Munkaviszonyban álló fiatalkorú ügyében munkahelyi jellemzést kell kérni.
581. A fiatalkorú életkorát elsősorban személyi igazolványa bizonyítja. Születési anyakönyvi kivonatot akkor kell az ügyiratban elhelyezni, ha
- a) nincs személyi igazolványa,
 - b) a személyi igazolványba bejegyzett adatok helyességét illetően kétség merül fel,
 - c) amikor a gyanúsított előzetes letartóztatásban van.
582. A nem magyar állampolgár fiatalkorú életkorának bizonyítására az útlevele vagy a személyi igazolványa szolgál. Ha a személyazonossága nem igazolható, annak megállapítása érdekében a külföldi nyomozó hatóságot kell megkeresni.

583. A nyomozás során be kell szerezni azokat az iratokat, amelyekben a fiataikorúval szemben
- a) a bíróság büntetést vagy intézkedést, illetve az ügyész megrovást alkalmazott,
 - b) a nyomozás megtagadására vagy megszüntetésére gyermekkor, kóros elmeállapot vagy amiatt került sor, mert a cselekmény társadalomra veszélyessége csekély fokú volt vagy megszűnt.
584. A fiataikorú nevelésének, testi, értelmi és erkölcsi fejlődésének előmozdítása, illetőleg biztosítása érdekében a gyámhatóság által fogatosított intézkedésekről készült határozatot be kell szerezni.
585. Kóros elmeállapotra utaló adatok esetén az elmeorvos-szakértői véleménytől függően a gyengeelméjű fiataikorú gyanúsítottáról — ha személyiségállapotának felderítéséhez szükséges — gyogyepedagógus vagy pszichológus szakértő véleményét is be kell szerezni.
586. Vízummal, tartózkodási és letelepedési engedéllyel rendelkező, nem magyar állampolgár fiataikorú ellen folytatott nyomozás során a Be. 301. §-ában meghatározott bizonyítási eszközöket be kell szerezni. Külföldön élő, nem magyar állampolgár fiataikorú esetében ezeket mellőzni lehet.

GYANÚSÍTOTT KIHALLGATÁSA

587. A gyanúsított kihallgatásánál a törvényes képviselője vagy az eseti gondnok, a védő, szükség esetén gyogyepedagógus, pszichológus vagy más szaktanácsadó, szakértő lehet jelen.
588. Hatósági tanúk alkalmazására a Be. 135. §-ában felsorolt esetekben kerülhet sor.
589. A javítóintézetben, gyermek- és ifjúságvédő intézetben, nevelőotthonban, nevelőintézetben elhelyezett növendéket gyanúsítottkénti kihallgatása céljából az intézetből

elszállítani nem lehet, kivéve, ha őrizetbe veszik vagy előzetes letartóztatását rendelik el.

590. Javítóintézetben, gyermek- és ifjúságvédő intézetben, nevelőotthonban, nevelőintézetben elhelyezett növendék gyanúsítottként történő kihallgatása érdekében azt a rendőri szervet kell megkeresni, amelynek illetékességi területén van az intézet vagy a kihallgatás elvégzésére a nyomozó szerv tagjának kell a helyszínre utazni. A kihallgatás időpontjáról az intézet igazgatóját előzetesen értesíteni kell.
591. Az 563. pontban meghatározott nyomozási cselekmények végrehajtása céljából a javítóintézetben, gyermek- és ifjúságvédő intézetben, nevelőotthonban, nevelőintézetben elhelyezett növendéket idézni, az intézet igazgatóját pedig erről egyidejűleg értesíteni kell. Az értesítésben közölni kell, hogy nyomozási cselekmények lefolytatása előreláthatóan hány napot vesz igénybe, egyben fel kell hívni, hogy a gyanúsítottnak a hatóság előtt történő megjelenéséről gondoskodjon.

A személyi szabadság korlátozása

592. A fiataalkorú gyanúsítottnál ügyelni kell arra, hogy az őrizetnek a Be. 91. §-a (1) bekezdésének b) pontjában, illetve az előzetes letartóztatásnak a Be. 92. §-a (1) bekezdésében megállapított okai esetében is csak akkor van helye, ha ez a bűncselekmény különös súlya folytán szükséges [Be. 302. § (1) bek.]. A különös súly elbírálásánál az eset összes körülményeit figyelembe kell venni.
593. A fiataalkorú előzetes letartóztatásának elrendelésére készített előterjesztésben ki kell térni azokra a körülményekre, amelyek az előzetes letartóztatás általános és különös feltételeinek megléte mellett a fiataalkorú letartóztatását indokoltta teszik.
594. A javítóintézetben, gyermek- és ifjúságvédő intézetben, nevelőotthonban, nevelőintézetben elhelyezett növendék őrizetbevételéről az intézet igazgatóját értesíteni kell.

595. Az őrizetbe vett, illetve az előzetes letartóztatásban lévő fiatakorút a szabadlábra helyezésekor a törvényes képviselőjének (gondozójának) kell átadni. A törvényes képviselő (gondozó) távolmaradása a szabadításnak nem akadály.
596. Az őrizetből, illetve az előzetes letartóztatásból szabadított, javítóintézetben, gyermek- és ifjúságvédő intézetben, nevelőotthonban, nevelőintézetben nevelt fiatakorút abba az intézetbe kell visszakísérni, ahol az őrizetbevétele, illetve az előzetes letartóztatásba helyezése előtt tartózkodott.

Ideiglenes hatályú beutalás

597. A nyomozó szerv az 51/1986. (XI. 26.) MT számú rendelet 10. §-ának (1) bekezdése alapján a fiatakorút az eljárás során — államigazgatási eljárás keretében — ideiglenes hatállyal gyermek- és ifjúságvédő intézetbe utalhatja.
598. Ideiglenes hatályú beutalásnak van helye, ha a fiatakorú — súlyos veszélyeztetettsége miatt — addigi környezetében nem hagyható vagy előzetes letartóztatásából történő szabadlábra helyezése esetén nincs hova mennie.
599. Az ideiglenes hatályú beutalásról hat példányban határozatot kell készíteni, amelyben indokolni kell a beutalás okát.
600. A fiatakorú gyermek- és ifjúságvédő intézetbe szállításával egyidejűleg a határozat egy-egy példányának megküldésével a törvényes képviselőt (gondozót), valamint a gyámhatóságot és a befogadó intézetet kell értesíteni.
601. A fiatakorút átkísérése előtt orvossal meg kell vizsgáltatni, és igazolást kell beszerezni, hogy fertőző betegségben nem szenved. Fertőző beteget átkísérni nem szabad.
602. Az átkísérés megtörténtekor a fiatakorút át kell adni az intézet igazgatójának vagy megbízottjának. A befogadás tényéről a befogadó személytől igazolást kell kérni.

603. A nyomozó hatóság által foganatosított ideiglenes hatályú beutalás ellen benyújtott — nem halasztó hatályú — panaszt elbírálásra a felettes nyomozó hatóságnak kell megküldeni.

Intézkedés a fiatalkori bűnözés megelőzésére

604. Ha a fiatalkorú ellen folytatott büntető eljárás során megállapítható, hogy az ifjúság nevelésével és oktatásával, a munkában való részvételével, egészségének védelmével, valamint művelődésével és sportolásával kapcsolatos jogszabályokat megszegték, és ez az elkövetett bűncselekményt elősegítette vagy lehetővé tette, erről az intézkedésre illetékes állami szervet vagy szervezetet a Be 117. §-ának (1) bekezdése alapján értesíteni kell.
605. A Be 117. §-ának (3) bekezdése alapján — ha a kényszergyógyítás feltételei nincsenek meg — az illetékes egészségügyi hatóságot kell értesíteni azokban az esetekben, amikor
- a) a fiatalkorú gyanúsított rendszeresen és túlzott mértékben alkoholt fogyaszt,
 - b) kábítószer vagy egyéb bódulatkeltő anyagok élvezetével az egészségét veszélyezteti.

A nyomozás iratainak ismertetése és megküldése az ügyésznek

606. Mellőzni kell a nyomozás során keletkezett azon iratok ismertetését, amelyek tartalmuknál fogva a fiatalkorú helyes irányú fejlődését veszélyeztetnék, így különösen a gondozó tanúkihallgatási jegyzőkönyve, a fiatalkorú személyiségére vonatkozó adatok, szakértői vélemények, továbbá azok az iratok, amelyek a törvényes képviselőjének (gondozójának) felelősségére utalnak.
607. Az iratismertetési jegyzőkönyvben fel kell sorolni azokat az iratokat, amelyeknek ismertetését mellőzték.

608. A fiatalkorú iratmegismerési jogának korlátozása a törvényes képviselő és a védő jogait nem érinti.
609. A fiatalkorúak ügyeiben, valamint azokban az esetekben, amikor a büntető eljárásban fiatalkorú mellett felnőttkorút is eljárás alá vontak, a nyomozási anyagot — eltérő ügyészi rendelkezés hiányában — közvetlenül a fiatalkorúak ügyészének kell megküldeni.

Az okiratok kezelése

610. A fiatalkorú ellen folytatott büntető eljárás során a gyanúsított egyéniségét, értelmi fejlettségét és életviszonyait jellemző körülményekről készült környezettanulmányt, iskolai vagy munkahelyi jellemzést, a gondozó tanúkihallgatásáról felvett jegyzőkönyvet, továbbá a személyiségének vizsgálatáról előterjesztett szakértői véleményt három példányban kell elkészíteni, illetve beszerezni.
611. A felsorolt bizonyítási eszközök harmadik példányát külön, az eredeti bűnügyi iratok mellékleteként kell kezelni.
612. Ha a fiatalkorú gyanúsítottat bíróság elé állítják, a nyomozást vádemelési javaslattal fejezik be vagy a Be. 140. §-ának (1) bekezdésében meghatározott esetben a nyomozás megszüntetésére kerül sor, a 611. pontban említett mellékletet az ügyészséghez küldött bűnügyi irathoz kell csatolni.
613. Ha a nyomozás megszüntetéséről a nyomozó szerv a saját hatáskörében határoz, az előzőekben említett mellékletet a megszüntető határozattal együtt az illetékes gyámhatóságnak — állami neveltetésben a törvényes képviselőt ellátó gyermek- és ifjúságvédő intézetnek — kell megküldeni.

Gyermekekoriakra vonatkozó eljárási szabályok

614. Gyermekekoriút, ha bűncselekmény törvényi tényállását megvalósító cselekményt követ el, a törvényes képviselő-

je vagy az eseti gondok jelenlétében ki kell kérdezni. Az általa elmondottakat meghallgatási jegyzőkönyvbe kell foglalni. A törvényes képviselő vagy az eseti gondnok aláírásával igazolja, hogy a jegyzőkönyv a gyermekkorú által elmondottakat tartalmazza.

615. A törvényes képviselő jogaira, kizárására, eseti gondnok kirendelésére az 555—566. és a 572—573. pontban foglaltak az irányadók.
616. Ha a törvényes képviselő nem kíván jogaival élni, értesítésre nem jelenik meg vagy idő előtt eltávozik, illetőleg önhibájából olyan állapotban jelenik meg, hogy törvényes képviseleti jogát gyakorolni nem képes, helyette a gyámhatóság útján eseti gondnokot kell kirendelni.
617. A nyomozás megtagadása, illetve megszüntetése előtt be kell szerezni a gyermekkorú születési anyakönyvi kivonatát és azt az iratokhoz kell csatolni.
618. Szükség esetén a nyomozó szerv — az 597—603. pontban foglaltak szerint — a gyermekkorút ideiglenes hatállyal gyermek- és ifjúságvédő intézetbe utalhatja.
619. A nyomozó szerv a saját hatáskörében hozott nyomozást megtagadó vagy megszüntető határozatát megküldi a gyámhatóságnak, ha a gyermekkorúval szemben védő-, óvóintézkedést lát szükségesnek. A gyámhatósági intézkedés kezdeményezéséről a határozat egy példányának megküldése mellett a fiataalkorúak ügyésztét értesíteni kell.

VIII. Fejezet

A MAGÁNVÁDAS ELJÁRÁS

620. A Be. 54. §-ának (1) bekezdése határozza meg azokat a bűncselekményeket, amelyek esetében — ha a büntető-eljárásnak csak magánindítványra van helye — a vádat a magánvádló képviseli.
621. A magánvádas ügyekben az eljárás megindítására a Be. 314. §-ában foglaltakat kell alkalmazni.

622. A feljelentőt a nyomozó hatóság tagjának kellő alapos-
sággal tájékoztatnia kell, hogy a feljelentését melyik bí-
rószágon teheti meg. Ha a feljelentő ragaszkodik a felje-
lentése írásba foglalásához, annak eleget kell tenni.
623. A nyomozó hatósághoz írásban érkezett olyan feljelen-
tést, amelynek tartalmából megállapítható, hogy magán-
vádas eljárásnak van helye, az esetleges egyéb iratokkal
együtt haladéktalanul meg kell küldeni az illetékes bíró-
ságnak. Az áttételről a feljelentőt értesíteni kell.
624. A 623. pont előírásai szerint kell eljárni azokban az
ügyekben is, amelyekben a feljelentést közvédas bűncse-
lekmény miatt tették, de a feljelentés kiegészítése vagy
a nyomozás eredményeképpen magánvádas bűncselek-
mény elkövetése állapítható meg. Ez esetben a feljelentő
figyelmét a részére kézbesített értesítésben fel kell hív-
ni arra, hogy a vádat melyik bíróság előtt képviselheti,
és rá kell mutatni arra is, hogy közvédas bűncselekmény
milyen okból nem állapítható meg.
625. Ha több egymással összefüggő bűncselekmény közül
egyik közvédra, másik magánvédra üldözendő, és a ma-
gánindítványra jogosult feljelentést tett, az ügyészhez
kell fordulni annak megfontolására, hogy a magánvádas
bűncselekmény miatt a vád képviselőt átveszi-e.
626. Magánvádas ügyben nyomozásnak a Be. 315. §-ában fog-
laltaknak megfelelően csak akkor van helye, ha a bíró-
ság vagy az ügyész azt elrendelte.
627. A nyomozás lefolytatására a vétségi eljárás szabályait
kell alkalmazni, feltéve, hogy nem áll fenn kizáró körülmé-
ny [Be. 90. § (2) bek.].
628. A magánvádas ügyekben folytatott nyomozás során csak
olyan eljárási cselekményre kerülhet sor, amely az isme-
retlen elkövető kilétének megállapítására, valamint a
szükséges bizonyítási eszközök felkutatására irányul.
629. A nyomozás elvégzése után a magánvádas ügy iratait —
rövid átirattal — a nyomozást elrendelő hatóságnak kell
megküldeni.

630. A nyomozó szerv a nyomozást saját hatáskörben csak akkor szüntetheti meg, ha az ismeretlen elkövető kiléte a nyomozás során nem volt megállapítható. Egyéb megszüntetési okok vagy az eljárás felfüggesztése esetén az addig keletkezett iratokat — a felmerült körülményekre való rövid utalással — a nyomozást elrendelő szervnek kell megküldeni.

IX. Fejezet

A BÍRÓSÁG ELÉ ÁLLÍTÁS

631. A nyomozás elrendelésekor a nyomozó szerv vezetője köteles vizsgálni, hogy a bíróság elé állítás feltételei fennállnak-e.
632. Ha az ügy ténybeli megítélése egyszerű, a bizonyítékok rendelkezésre állnak és a gyanúsítottat tetten érték vagy a bűncselekmény elkövetését beismerte a nyomozó szerv vezetője, az ügyész értesítése mellett intézkedik a nyomozás soron kívüli lefolytatása iránt.
633. Egyszerű ténybeli megítélésűnek kell tekinteni az ügyet akkor, ha a cselekmény kevés mozzanatból áll, nem szerteágazó, a bizonyítékok közötti esetleges ellentmondások azonnal tisztázhatók és a szükséges szakvélemény — a tárgy vagy személy hosszabb időt nem igénylő megvizsgálása után — nyomban előterjeszthető.
634. A tettenérés akkor állapítható meg, ha a gyanúsított bűncselekmény törvényi tényállását egészében vagy részben szemtanú jelenlétében valósította meg. Tettenérésnek tekinthető az is, amikor az elkövetőt üldözés, illetőleg a helyszínről való távozása közben fogják el.
635. A bűncselekmény elkövetésének a gyanúsított által történt beismerése bíróság elé állítás esetén sem teszi feleslegessé az egyéb bizonyítékok beszerzését.
636. A bíróság elé állításnak a bűncselekmény elkövetésétől számított nyolc napon belül meg kell történnie. A nyomozó szervnek már a nyomozás elrendelésekor vizsgálnia kell a határidő betartásának lehetőségét és ezt figyelembe véve kell kezdeményezni a bíróság elé állítást. A határidő számítására a Be. 109. §-ában foglaltakat kell alkalmazni.

637. Ha a nyomozó szerv a bíróság elé állítást kezdeményezi (Be. 346. §), a nyomozást a bíróság elé állításra vonatkozó büntetőeljárási szabályok szerint kell lefolytatni.
638. Ha a gyanúsított őrizetben tartása hetvenkét órai időtartam után is szükséges és az őrizet törvényes feltételei fennállnak, az iratok egyidejű bemutatása mellett az őrizet meghosszabbítására írásbeli előterjesztést kell tenni az ügyészhez.
639. A nyomozási iratokhoz mellékelni kell a gyanúsított erkölcsi bizonyítványát vagy bűnügyi priuszlapját és a korábbi elítélésével kapcsolatos bűnügyi iratokat.
640. A nyomozó szervnek az ügyész utasítása szerint kell eljárnia, ha az ügyész a gyanúsítottat nem állította bíróság elé és az iratokat a nyomozó szervhez visszaküldte.
641. A bíróság elé állítással kapcsolatosan az ügyész az eljáró nyomozó hatóság közreműködését igénybe veheti, az ezzel kapcsolatos rendelkezést a nyomozó hatóság köteles végrehajtani.

X. Fejezet

A KÖZLEKEDÉSI BŰNCSELEKMÉNYEKRE VONATKOZÓ KÜLÖN RENDELKEZÉSEK

642. A közúti közlekedési bűncselekmény helyszínén — ha arra lehetőség van — alkoholszondával ellenőrizni kell az eseményben érintett járművezetőket, valamint azokat az utasokat és személyeket, akiknek az esetleges alkoholos befolyásoltsága a büntetőjogi felelősség megállapítása szempontjából jelentős lehet. Ha az ellenőrzésre nincs lehetőség — az érintetteket kórházba szállították vagy az állapotuk nem engedi meg —, vérvétel iránt kell intézkedni.
643. Mellőzhető az alkoholszondával történő ellenőrzés, ha az ittas állapot egyéb körülményekből — elsősorban az alkoholos befolyásoltságra utaló klinikai tünetekből — nyilvánvaló, illetve az ellenőrzendő személyt alkoholfogyasztás

közben tettenérték. Ilyenkor közvetlenül a vérvétel, majd a véralkohol-vizsgálat iránt kell intézkedni.

644. Ittas járművezetés (Btk. 188. §) esetén a véralkohol-vizsgálat eredményének megérkezéséig az ügyet általános számra kell iktatni. A járművezetés tiltott átengedése miatti eljárás esetén (Btk. 189. §) a vizsgálat eredményének bevétele nem szükséges, e bűncselekmény tekintetében a 645. pontban foglaltak szerint kell eljárni.
645. Ha a helyszínen már az elsődleges rendőri intézkedés során más bizonyítási eszközök igénybevételével megállapítható a bűncselekmény alapos gyanúja, a nyomozást el kell rendelni. A vérvétel és a véralkohol-vizsgálat kezdeményezése ez esetben sem mellőzhető.
646. Az ittasnak vélelmezett előállított járművezetőtől — véralkohol-vizsgálat céljából — vért kell venni. Ha az előállított nem veti alá magát önként a vérvételnek, ez a Be. 73. §-ának (2) bekezdése alapján — halaszthatatlan nyomozási cselekményként — kikényszeríthető.
647. Ha az alkoholszondával végzett ellenőrzés alkoholfogyasztás gyanújára utal, a vérvétel után a következő bizonyítékokat kell beszerezni:
- a) orvosi véleményt a gyanúsítható személynél tapasztalt klinikai tünetekről,
 - b) véralkohol-vizsgálat eredményét,
 - c) tanúvallomásokat az alkoholfogyasztás tényéről vagy az ebből eredő bizonytalan vezetésről.
648. Ha az alkoholszondával végzett ellenőrzéskor a vezető alkoholos befolyásoltsága állapítható meg, vezetői engedélyét a jogszabályban meghatározott esetekben az ittasan vezetőtől a helyszínen el kell venni, és meg kell akadályozni, hogy a járművel tovább közlekedjen.
649. A közlekedési bűncselekmények miatt folytatott nyomozás során vizsgálni kell a közutak kiépítésével, karbantartásával, a jelzések hiányosságaival, a forgalomszervezés vagy a forgalomirányítás fogyatékoságaival okozati összefügg-

gésben álló körülményeket. Vizsgálni kell a járművek műszaki állapotát.

650. Minden olyan esetben, amikor a közúti közlekedési bűncselekmények okai között a 649. pontban felsorolt vagy egyéb hiányosságok megállapíthatók — a felelősségre vonás érdekében tett intézkedések mellett —, ezek megszüntetését is kezdeményezni kell.
651. A közlekedési bűncselekmény gyanúsítottjának kihallgatásakor vizsgálni kell a közlekedésben betöltött szerepét, illetőleg tevékenységi körét: gépjárművezető, illetve egyéb járművezető, kocsikísérő, kalauz, a karbantartásért, a műszaki üzemeltetési szabályok betartásáért felelős műszaki személyzet, a forgalom ellenőrzését, szervezését, irányítását ellátó szolgálat tagja-e.
652. A közlekedési bűncselekmény elkövetésével gyanúsított személy kihallgatásakor a gyanúsításról szóló közlésnek a cselekmény Btk. szerinti minősítésén túl tartalmaznia kell azt is, hogy milyen közlekedési szabályszegés állapítható meg.
653. A közlekedési bűncselekmény elkövetésével összefüggésben a gyanúsított társadalomra veszélyességének megállapításához vizsgálni kell az elkövető
- a) magatartását az eljárás tárgyát képező bűncselekmény elkövetésében (a szeszestől befolyásolt állapot mérteke, ezzel kapcsolatban ismételt bűnelkövetés, durva, agresszív, kíméletlen magatartás stb.),
 - b) korábbi közlekedési szabályszegéseit, közlekedési balesettel összefüggésben lefolytatott, büntetőeljárást,
 - c) közlekedési szakismereteit, gépjárművezetői gyakorlatának színvonalát, esetleges gépjárművezetői alkalmatlanságát vagy a gépjárművezetési képtelenséget.
654. Bizonyítási kísérlettel kell tisztázni elsősorban a láthatósággal, érzékelhetőséggel, cselekvési idősükséglettel összefüggésben álló körülményeket, a baleset időpontjában fennálló forgalmi viszonyokat, azok kihatásait, a balesettel érintettel személyek, gépjárművek mozgását, haladási sebességét, haladási irányát.

655. A közlekedési bűncselekmény helyszínén fogatosított intézkedésekről készült jelentést a rendszeresített „Jegyzőkönyv közúti közlekedési baleset helyszínén végzett ténymegállapításról, szemléről” című nyomtatvány felhasználásával kell elkészíteni és az intézkedés formáját (ténymegállapítás vagy szemle) a megfelelő szövegrész aláhúzásával kell jelölni.

XI. Fejezet

ELJÁRÁS NEM MAGYAR ÁLLAMPOLGÁROKKAL SZEMBEN

656. A nem magyar állampolgárral szemben a Be. valamennyi rendelkezését úgy kell végrehajtani, hogy a magyar nyelv nem tudása miatt hátrány ne érje, és biztosítani kell, hogy a törvényes jogait korlátozás nélkül gyakorolhassa.
657. A nem magyar állampolgár gyanúsítottként lehetővé kell tenni, hogy cselekményéről az anyanyelvén, írásban tegyen nyilatkozatot, amelyet az iratokhoz kell csatolni. Az anyanyelven írt nyilatkozat magyar nyelvre történő lefordítása a nyomozó hatóság feladata. Az írásbeli nyilatkozat megtételére történő felhívást és a gyanúsított erre adott válaszát a gyanúsítottkénti kihallgatásáról készített jegyzőkönyvbe kell foglalni. A gyanúsított személyi adatainak rögzítésére nézve a 675. pontban írottak az irányadók.
658. A Magyarországon működő, illetve akkreditált diplomáciai, és konzuli képviseletnek, a diplomáciai képviselőnek és a konzuli tisztviselőnek biztosítani kell, hogy a nemzetközi szerződésekben meghatározott jogait — beleértve a bűnügyi őrizetben, illetve az előzetes letartóztatásban lévő gyanúsítottak látogatását is — gyakorolhassák. A nem magyar állampolgár ezirányú írásbeli kérelmét — a további intézkedés végett — haladéktalanul továbbítani kell a megyei (budapesti) rendőr-főkapitányság igazgatásrendészeti osztályán keresztül a BM Országos Rendőr-főkapitányság Külföldiek Ellenőrző Osztályához (a továbbiakban: BM ORFK KEO). Ha a diplomáciai képviselő, illetve a konzuli képviselő kérelmével közvetlenül a nem magyar állampol-

gárt fogva tartó nyomozó hatóságot keresi meg, ez utóbbi köteles erről előzetesen értesíteni a BM ORFK KEO-t, ez azonban nem késleltetheti a jog gyakorlását. A diplomáciai képviselő, illetve a konzuli tisztviselő látogatási jogát a hatályos nemzetközi szerződések alapján az azokban foglalt határidők figyelembevételével kell megállapítani. Nemzetközi szerződés hiányában a viszonyosság az irányadó.

659. Ha a gyanúsított külföldön él és biztosíték letétbe helyezésének engedélyezését kéri, a kérelmet és a nyomozás összes iratát haladéktalanul meg kell küldeni a nyomozás felügyeletet ellátó ügyésznek. Ezután az ügyész rendelkezése az irányadó.
660. Nem magyar állampolgár ügyében a nyomozás megtagadásáról, elrendeléséről, felfüggesztéséről és megszüntetéséről, valamint a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedésekről a nyomozó hatóság a BM ORFK Külföldieket Ellenőrző Osztályát — továbbá egyidejűleg a megyei (budapesti) rendőr-főkapitányság igazgatásrendészeti osztályát — köteles távgépirón legkésőbb 24 órán belül értesíteni. A BM Vizsgálati Osztály, valamint — a bűnügyek hatáskörbe utalása vagy vonása esetén — más központi nyomozó szervek a BM ORFK KEO-t közvetlenül értesítik. A BM ORFK KEO intézkedik a Külügyminisztérium Konzuli Főosztályának értesítéséről, ha nem magyar állampolgárral szemben rendeltek el nyomozást, valamint bűnügyi őrizetbe vételt. Az értesítésnek tartalmaznia kell a nem magyar állampolgár személyi adatait, a nyomozás elrendelés és a kényszerintézkedés időpontját, indokait, körülményeit, továbbá a foganatosítás helyét.
661. Ha a nem magyar állampolgár a járművezetéstől eltiltás időtartamának letelte előtt az országból eltávozik, a gépjárművezetői engedélyét részére vissza kell adni. Külföldi személy járművezetéstől eltiltásáról, annak időtartamáról a BM ORFK KEO-t a további eljárás végett tájékoztatni kell.
662. Vízummal, tartózkodási és letelepedési engedéllyel rendelkező nem magyar állampolgárral szemben indított büntető-eljárás zavartalan lefolytatása érdekében — azt követően,

hogy a büntetőeljárásban a külföldi személy személyazonosságának azonosításához az útlevélre már nincs szükség — az eljárás alá vont útlevelét be lehet vonni, és azt — bevonás esetén — a megyei (budapesti) rendőr-főkapitányság igazgatásrendészeti osztályának soron kívül meg kell küldeni. A BM ORFK Vizsgálati Osztály, valamint — a bűnügyek hatáskörbe utalása vagy vonása esetén — más központi nyomozó szervek az útlevelet a BM ORFK KEO-nak küldik meg. Az eljárás befejezéséről, illetve a kiutazási tilalom feloldásáról az eljáró szerv köteles értesíteni a megyei (budapesti) rendőr-főkapitányság igazgatásrendészeti osztályát. A BM Vizsgálati Osztály, valamint — a bűnügyek hatáskörbe vonása vagy utalása esetén — más központi nyomozó szervek a BM ORFK KEO-t értesítik.

663. Letelepedett külföldiek részére rendszeresített személyi igazolvánnyal rendelkező nem magyar állampolgár esetében a büntetőeljárás megindításáról a nyomozó szerv köteles értesíteni a külföldi személy állandó lakhelye szerint illetékes megyei (budapesti) rendőr-főkapitányság igazgatásrendészeti osztályát. Ha a gyanúsított külföldre utazása a büntetőeljárás lefolyását veszélyezteti, útlevelét be kell vonni; bevonás esetén az útlevelet az állandó lakhely szerint illetékes megyei (budapesti) rendőr-főkapitányság igazgatásrendészeti osztályának kell megküldeni. A nyomozó szerv köteles intézkedni a korlátozás feloldásáról, ha annak fenntartása már nem indokolt.
664. A büntetőeljárás felajánlására kerülő ügy iratait két példányban úgy kell elkészíteni, hogy a másodpéldány — legalább másolatban — tartalmazzon minden nyomozási cselekményről készített iratot; és egyben olyan iratot is, amely nem pótolható és amely az első példányban szerepel. A költségjegyzéket és a költségekre vonatkozó többi iratot a másodpéldányba kell befűzni. Az iratokhoz csatolni kell a bűnjeleket és a bizonyítás során felhasznált okiratokat. A bizonyítékek szolgálati iratokról hivatalos másolatot kell készíteni, ha fontos érdek fűződik ahhoz, hogy az eredeti példány Magyarországon maradjon.
665. Ha nem magyar állampolgárral szemben lakhelyelhagyási tilalmat rendeltek el, szükség esetén a nyomozó hatóság

köteles a megélhetés költségeit bűnügyi költségként meg-
előlegezni.

666. Ha a nem magyar állampolgár az értéktárgyainak megőr-
zéséről gondoskodni nem tud, a BM ORFK KEO-tól kell
kérni a további intézkedést. Az intézkedésig a megőrzésről
az eljáró szerv köteles gondoskodni.
667. Ha az eljárásban olyan ország állampolgára szerepel, ahol
a hivatalos írásmód a latin betűktől eltérő, a személy- és a
helységneveket fonetikusán, hangzás után kell leírni. A la-
tin betűktől eltérő jelzésekkel ellátott rendszámtáblákat a
bűncselekmény helyszínén le kell fényképezni.

**Eljárás diplomáciai vagy nemzetközi jogon alapuló egyéb
személyes mentességet élvező személyekkel szemben**

668. A nyomozó hatóság vezetője haladéktalanul írásban jelen-
tést tesz a BM ORFK Bűnügyi Csoportfőnökségének, ha a
nyomozó hatóság eljárásában adat merül fel arra, hogy a
bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személyt, to-
vábbá a feljelentőt vagy tanút diplomáciai vagy nemzet-
közi jogon alapuló egyéb személyes mentesség illeti meg.
A mentesség fennállásában való döntésig a nyomozást fel
kell függesztetni, ha az ok a gyanúsított személyével kapcsola-
latban merül fel.
669. A belügyminiszter a külügyminiszterrel egyetértésben dönt
a diplomáciai vagy nemzetközi jogon alapuló egyéb szemé-
lyes mentesség fennállása, személyi és tárgyi terjedelme
kérdésében, és erről írásban értesíti az eljáró nyomozó ha-
tóságot.
670. Ha bármely nyomozási cselekmény szükségessége felme-
rül, a nyomozó hatóság a diplomáciai vagy egyéb szemé-
lyes mentesség fennállásának és a tárgyi, illetve személyi
terjedelmének elbírálása végett — további intézkedés cél-
jából — az iratokat a Belügyminisztérium ORFK Bűnügyi
Csoportfőnökségre terjeszti fel.
671. A diplomáciai képviselők gépjárművel okozott közleke-
dési bűncselekmény helyszínén fel kell jegyezni a gépjár-

mű forgalmi rendszámát. A továbbiakra a 668. és a 670. pontban foglaltak az irányadók.

Eljárás egyéb személyes mentességet élvezőkkel szemben

672. Országgyűlési képviselővel, bíróval vagy ügyésszel, valamint — az igazságszolgáltatási tevékenységgel összefüggésben — a népi ülnökökkel szemben a Legfőbb Ügyészség előzetes állásfoglalása nélkül — egyes halaszthatatlan nyomozási cselekményeket kivéve — intézkedni nem lehet.

Eljárás nem magyar állampolgár feljelentése esetén

673. Nem magyar állampolgár által tett feljelentés felvételkor, tanúként történő kihallgatásakor a jegyzőkönyvben fel kell tüntetni az alkalmazott tolmács adatait.
674. Ha a nem magyar anyanyelvű külföldi sértett olyan fokon tud magyarul, hogy tolmács alkalmazása nem szükséges, és azt nem igényli, ezt a körülményt a jegyzőkönyvben rögzíteni kell.
675. A nem magyar állampolgár gyanúsítottnak, sértettnek vagy tanúnak a Be. 87. § (1) bekezdés a) pontjában írt személyi adatait kell a jegyzőkönyvbe venni, elsősorban a személyazonosságot igazoló okiratok alapján.
- A lakcímet az állam — szövetségi állam esetén tagállam, tartomány —, illetve megye, helységnév, város, község, utca, házszám, esetleg irányítószám részletezéssel kell feljegyezni.
676. A sértett által külföldről megküldött feljelentést az általános szabályok szerint kell elbírálni.
677. A nem magyar állampolgár sértett tulajdonát képező ingóságok átvételére jogosult megbízottnak az állandó tartózkodási helye szerinti államnak a Magyar Népköztársaságban működő külképviseleti szervét kell tekinteni, kivéve, ha mást bíz meg az értékei átvételével. A megbízott a de-

vizajogszabályok értelmében — figyelemmel az 1974. évi 1. tvr. 6. §-a (1) bek. b) pontjára — a megbízás teljesítéséhez köteles a devizahatóság engedélyét beszerezni.

678. A nyomozás során hozott határozatokat a Be. 116. §-a (3) bekezdésében, a 129. §-a (1) bekezdésében, a 138. §-a (2) bekezdésében és a 140. § (2) bekezdésében meghatározott érdekelteknek, ha nem Magyarországon laknak át kell adni. Ha ez nem lehetséges, a határozatot meg kell küldeni kézbesítés végett a felügyeletet gyakorló ügyésznek, ha az érdekelt olyan állam területén lakik, amellyel a Magyar Népköztársaságnak jogsegélyszerződése van. A határozathoz csatolni kell azokat a tárgyakat, amelyeket a külföldön lakónak ki kell adni. A határozatnak vagy a kísérő iratnak tartalmaznia kell az érdekelt nevét, figyelemmel a 675. pontban foglaltakra — pontos lakcímét, ennek hiányában a lakcím felkutatásához szükséges személyi adatokat.
679. A nyomozó hatóság más állammal kötött jogszerződés hiánya esetén — figyelemmel az előző pont rendelkezéseire is — a határozatot kézbesítés végett a BM ORFK Bűnügyi Csoportfőnökségen keresztül a BM Titkárság Nemzetközi Kapcsolatok Osztályának küldje meg a Magyar Népköztársaság Külügyminisztériuma Konzuli Főosztályának történő továbbítás végett, ha a határozat átadására (kézbesítésére) a személynek az országból való távozása miatt nem volt mód.
680. A nem magyar állampolgár sértett részére — kérelmére — a feljelentésről készített jegyzőkönyv egy hitelesített példányát kell igazolásként kiadni.
681. A hitelesített feljelentést annak a nyomozó hatóságnak a vezetője adja ki, amelynél a feljelentést tették. Ezt a tényt a feljelentésről készült jegyzőkönyvre kell rájegyezni.
682. A külföldre továbbítandó irat külalakjának kifogástalannak, szövegének jól olvashatónak és közérthetőnek kell lennie.

Eljárás bűnügyi jogsegély és külföldi hatósággal történő érintkezés esetén

683. Büntetőügyben külföldi hatóság megkeresését csak az ügyész megbízása alapján lehet teljesíteni. Ha a külföldi hatóság közvetlenül a rendőrség szerveihez fordul, a megkeresést továbbítani kell a felügyeletet ellátó ügyésznek. Ugyanígy kell eljárni, ha Magyarországon tartózkodó személy kiadatását vagy elfogását közvetlenül a rendőrségtől kéri. A külföldi hatóság képviselője a nyomozási cselekmény foganatosításánál akkor lehet jelen, ha ehhez az ügyész előzetesen hozzájárult.
684. Ha a nyomozás során a bűncselekmény bizonyítása érdekében egyes nyomozási cselekmények foganatosítása iránt külföldi nyomozó hatóság megkeresése szükséges, a felügyeletet gyakorló ügyészhez kell előterjesztést tenni. Az előterjesztésben meg kell jelölni, hogy milyen nyomozási cselekmény elkészítése szükséges és annak mi az indoka. Az előterjesztéshez csatolni kell a nyomozás iratait.
685. Ha a nyomozó szerv eljárásában annak szükségessége merül fel, hogy külföldi rendőrségtől adatokat, adatok ellenőrzését, személy azonosítását vagy más hasonló, nem nyomozás teljesítése körébe tartozó cselekményt kell kérni, ennek érdekében közvetlenül a BM ORFK Bűnügyi Csoportfőnökséghez kell előterjesztést tenni.
- Ugyanígy kell eljárni akkor is, ha a nyomozás során adatok merülnek fel arra, hogy a bűncselekmény elkövetésével alaposan gyanúsítható személy külföldre ment, de pontos tartózkodási helye nem ismert. Ha a tartózkodási hely ismertté válik, a 686. pont szerint kell eljárni.
686. Ha a nyomozás során beszerzett bizonyítékok alapján olyan személy gyanúsítható a bűncselekmény elkövetésével, aki külföldön tartózkodik, a kiadatási eljárás megindítását kell kezdeményezni a felügyeletet gyakorló ügyésznél. Az ügyésznek meg kell küldeni a nyomozás iratait és az előterjesztésben a gyanúsítható személy azonosítására alkalmas személyi adatait, a pontos tartózkodási helyét, valamint a kiadás kezdeményezésének indokait közölni kell.

687. Ha a nem magyar állampolgár a személyazonosságát hitelt érdemlően igazolni nem tudja vagy az egyébként kétséges, a nyomozás során a 684. pont szerint kell eljárni. Büntető-eljáráson kívül a személyazonosság megállapítása érdekében a 685. pont szerint kell intézkedni.
688. A BM ORFK Bűnügyi Csoportfőnökség a 685. pontban meghatározott esetekben a BM Nemzetközi Kapcsolatok Osztálya, illetve az INTERPOL Magyar Nemzeti Iroda útján intézkedik a külföldi rendőrség megkeresése iránt.
689. Az INTERPOL tagországaiban tartózkodó gyanúsított felkutatásával kapcsolatos feladatokra külön rendelkezések irányadók.
690. A fogva tartott gyanúsított külföldre és külföldről hazánkba kísérésének rendőri feladataira nézve a 27/1985. BM számú parancs rendelkezései az irányadók.

XII. Fejezet

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

691. Az utasítás a kiadása napján lép hatályba és rendelkezéseit a folyamatban levő büntetőügyekben is alkalmazni kell.
692. Az utasítás hatályba lépésével egyidejűleg a 4/1980. BM számú utasítás hatályát veszti.

FÜLDESI JENŐ s. k.,

r. altábornagy

belügyminisztériumi államtitkár

Készült: 15 000 példányban.
Felterjesztve: miniszter elvtársnak.
Kapják: elosztó szerint.

A 73. oldal 411. pontjában szereplő utasítás száma:
41/1987. (BK 1/88.) BM számú utasítás.

TARTALOMJEGYZÉK

A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG BELÜGYMINISZTERÉNEK 40/1987. SZÁMÚ UTASÍTÁSA A BŰNÜGYEK RENDŐRSÉGI NYOMOZÁSÁRÓL

I. A NYOMOZÓ HATÓSÁG	3
A nyomozó hatóság jogállása	3
A nyomozó hatóság és a nyomozó szervek irányítása, vezetése	6
A nyomozó hatóság tagjának kizárása	10
A nyomozás törvényessége feletti ügyészi felügyelet	12
II. A BIZONYÍTÁS	13
A bizonyítás tárgya	13
A bizonyítás kerete és a nyomozás tervezése	14
A bizonyítás eszközei	15
— Az adatgyűjtés	16
— A megfigyelés	16
— A környezettanulmány	17
— A krimináltechnikai csapdák	17
— A szemle	19
— A nyomok és anyagmaradványok felkutatása, előhívása, rögzítése és biztosítása	20
— A bűnügyi szolgálati kutya alkalmazása	22
— A házkutatás	23
— A motozás	25
— A lefoglalás	25
— A zár alá vétel	26
— A tanú vallomása	27
— A szakvélemény	28
— A szaktanácsadó	33
— A gyanúsított vallomása	35
— A szembesítés	36

— A műszeres (poligráfós) vizsgálat	37
— A helyszínelés	38
— A bizonyítási kísérlet	40
— A felismerésre bemutatás	42
III. A SZEMÉLYI SZABADSÁGOT KORLÁTOZÓ	
KÉNYSZERINTÉZKEDÉSEK	45
Az őrizetbevétel	45
Az előzetes letartóztatás	46
Az ideiglenes kényszergyógykezelés	47
A lakhelyelhagyási tilalom	47
Az elővezetés	48
Intézkedés ismeretlen helyen tartózkodó gyanúsított ellen	49
IV. A VÉDŐ RÉSZVÉTELE A NYOMOZÁSBAN	50
V. ÁLTALÁNOS ELJÁRÁSI SZABÁLYOK	52
A határidő és a határnap	52
Idézés, értesítés	54
A rendbírság és az okozott költség megtérítésére kötelezés	55
A kézbesítés	56
A jegyzőkönyv	57
Az eljárási cselekmények rögzítésének egyéb módjai	58
A határozat	59
Intézkedés a bűnözés megelőzésére	60
A nyomozó hatóság megkeresése	62
Más szervek megkeresése	63
Polgári jogi igény érvényesítése	64
A szülői felügyeleti jog megszüntetése	65
A bűnügyi költség	66
Az iratok ismertetése	68
VI. A BÜNTETŐELJÁRÁS MEGINDÍTÁSA. A NYOMOZÁS	
TELJESÍTÉSE	69
Feljelentés	69
Bejelentés	72
A nyomozó hatóság tagjának észlelése	72

Intézkedés feljelentés, bejelentés és a nyomozó hatóság tagjának észlelése esetén	72
A feljelentés kiegészítése	74
A nyomozás megtagadása	76
A nyomozás elrendelése és a nyomozás határidejének megállapítása	76
Halaszthatatlan nyomozási cselekmények	78
A nyomozás teljesítése	79
Az ügyek egyesítése és elkülönítése	80
A gyanúsított jogai, a gyanúsítottal szembeni elsődleges intézkedések, az alapos gyanú közlése és a gyanúsított kihallgatása	81
A hatósági tanú	83
A nyomozás mellőzése	84
A nyomozás felfüggesztése	85
A nyomozás megszüntetése	85
A nyomozás iratainak ismertetése és a nyomozás befejezése	87
A nyomozás iratainak megküldése az ügyésznek	89
A pótnyomozás és a nyomozás kiegészítése	90
Jellemzés készítése a büntetés-végrehajtási intézet részére	91
Jogorvoslat a nyomozás során	91
Nyomozás a vétségi eljárásban	93

VII. A FIATALKORÚAKRA VONATKOZÓ

ELJÁRÁSI SZABÁLYOK	94
Általános szabályok	94
A törvényes képviselő	95
A törvényes képviselő jogainak biztosítása	96
Bizonyítás fiatalkorú ügyében	97
— A gondozó tanúkenti kihallgatása	98
— A fiatalkorúakról készült környezettanulmány	99
— Iskolai, munkahelyi jellemzés, a fiatalkorú életkorának bizonyítása, az előzményi iratok beszerzése	99
— Gyanúsított kihallgatása	100
A személyi szabadság korlátozása	101
Ideiglenes hatályú beutalás	102
Intézkedés a fiatalkori bűnözés megelőzésére	103

A nyomozás iratainak ismertetése és megküldése az ügyésznek	103
Az okiratok kezelése	104
Gyermekekoriakra vonatkozó eljárási szabályok	104
VIII. A MAGÁNVÁDÁS ELJÁRÁS	105
IX. A BÍRÓSÁG ELÉ ÁLLÍTÁS	107
X. A KÖZLEKEDÉSI BŰNCSELEKMÉNYEKRE VONATKOZÓ KÜLÖN RENDELKEZÉSEK	108
XI. ELJÁRÁS NEM MAGYAR ÁLLAMPOLGÁROKKAL SZEMBEN	111
Eljárás diplomáciai vagy nemzetközi jogon alapuló egyéb személyes mentességet élvező személyekkel szemben	114
Eljárás egyéb személyes mentességet élvezőkkel szemben	115
Eljárás nem magyar állampolgár feljelentése esetén	115
Eljárás bűnügyi jogsegély és külföldi hatósággal történő érintkezés esetén	117
XII. ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK	118

JEGYZET:

JEGYZET:

JEGYZET:

JEGYZET:

JEGYZET:

JEGYZET:

